

II

*(Teatised)*EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA
ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS — KLIIMA-, KESKKONNAKAITSE
ja energiaalase riigiabi suunised alates aastast 2022
(2022/C 80/01)**Sisukord**

1.	SISSEJUHATUS	8
2.	KOHALDAMISALA JA MÕISTED	9
2.1.	Kohaldamisala	9
2.2.	Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmed	10
2.3.	Suuniste ülesehitus	11
2.4.	Mõisted	11
3.	SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE ALUSLEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 3 PUNKTI C ALUSEL	21
3.1.	Positiivne tingimus: abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut	22
3.1.1.	Meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast	22
3.1.2.	Ergutav mõju	22
3.1.3.	Asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine	23
3.2.	Negatiivne tingimus: abimeede ei tohi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega	23
3.2.1.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	23
3.2.1.1.	Abi vajalikkus	23
3.2.1.2.	Asjakohasus	24
3.2.1.2.1.	Asjakohasus võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega	25
3.2.1.2.2.	Asjakohasus võrreldes teiste abivahenditega	25

3.2.1.3.	Proportsionaalsus	25
3.2.1.3.1.	Kumuleerimine	27
3.2.1.4.	Läbipaistvus	27
3.2.2.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	28
3.3.	Abi positiivse mõju ning konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju kaalumise	29
4.	ABI LIIGID	30
4.1.	Abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuenergia ja energiatõhususe toetamise kaudu	30
4.1.1.	Abi põhjendatus	30
4.1.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	31
4.1.2.1.	Abi taastuenergia toetamiseks	31
4.1.2.2.	Muu abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks ning energiatõhususe suurendamiseks	31
4.1.3.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	32
4.1.3.1.	Abi vajalikkus	32
4.1.3.2.	Asjakohasus	32
4.1.3.3.	Abikõlblikkus	32
4.1.3.4.	Avalik konsultatsioon	33
4.1.3.5.	Proportsionaalsus	34
4.1.4.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	37
4.2.	Abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks	40
4.2.1.	Abi põhjendatus	40
4.2.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	40
4.2.3.	Ergutav mõju	41
4.2.4.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	41
4.2.4.1.	Asjakohasus	41

4.2.4.2.	Proportsionaalsus	41
4.2.4.3.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	42
4.3.	Abi keskkonnasõbralikule liikuvusele	43
4.3.1.	Abi keskkonnasõbralike sõidukite ja keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks ja liisimiseks ning sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete moderniseerimiseks	43
4.3.1.1.	Abi põhjendatus	43
4.3.1.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	44
4.3.1.3.	Ergutav mõju	44
4.3.1.4.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	44
4.3.1.4.1.	Asjakohasus	44
4.3.1.4.2.	Proportsionaalsus	44
4.3.1.5.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	46
4.3.2.	Abi laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks	47
4.3.2.1.	Abi põhjendatus	47
4.3.2.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	47
4.3.2.3.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	47
4.3.2.3.1.	Abi vajalikkus	47
4.3.2.3.2.	Asjakohasus	48
4.3.2.3.3.	Proportsionaalsus	48
4.3.2.4.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	49
4.4.	Abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks	51
4.4.1.	Abi põhjendatus	51
4.4.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	51
4.4.3.	Ergutav mõju	52
4.4.4.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	53

4.4.4.1.	Abi vajalikkus	53
4.4.4.2.	Asjakohasus	53
4.4.4.3.	Proportsionaalsus	53
4.4.5.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	55
4.5.	Abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks	55
4.5.1.	Abi põhjendatus	55
4.5.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	55
4.5.3.	Ergutav mõju	56
4.5.4.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	56
4.5.4.1.	Abi vajalikkus	56
4.5.4.2.	Proportsionaalsus	57
4.5.5.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	57
4.6.	Abi keskkonnakahju heastamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks, elurikkuse kaitsmiseks või ennistamiseks ning kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise eesmärgil looduspõhiste lahenduste rakendamiseks	58
4.6.1.	Abi põhjendatus	58
4.6.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	58
4.6.3.	Ergutav mõju	59
4.6.4.	Proportsionaalsus	59
4.7.	Abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis	59
4.7.1.	Abi, mida antakse keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis	60
4.7.1.1.	Abi põhjendatus	60
4.7.1.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	60
4.7.1.3.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	60
4.7.1.3.1.	Vajalikkus	61
4.7.1.3.2.	Asjakohasus	61

4.7.1.3.3.	Proportsionaalsus	61
4.7.2.	Abi, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis	62
4.7.2.1.	Abi põhjendatus	62
4.7.2.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	62
4.7.2.3.	Ergutav mõju	62
4.7.2.4.	Proportsionaalsus	63
4.7.2.5.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	63
4.8.	Abi elektrivarustuskindluse tagamiseks	63
4.8.1.	Abi põhjendatus	63
4.8.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	63
4.8.3.	Ergutav mõju	64
4.8.4.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	64
4.8.4.1.	Vajalikkus	64
4.8.4.2.	Asjakohasus	65
4.8.4.3.	Abikõlblikkus	65
4.8.4.4.	Avalik konsultatsioon	66
4.8.4.5.	Proportsionaalsus	67
4.8.5.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	67
4.9.	Abi energiataristule	69
4.9.1.	Abi põhjendatus	69
4.9.2.	Kohaldamisala ja toetatav tegevus	70
4.9.3.	Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	71
4.9.3.1.	Vajalikkus ja asjakohasus	71
4.9.3.2.	Abi proportsionaalsus	71
4.9.4.	Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	71

4.10. Abi kaugkütteks ja -jahutuseks	72
4.10.1. Abi põhjendatus	72
4.10.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus	72
4.10.3. Vajalikkus ja asjakohasus	73
4.10.4. Abimeetme proportsionaalsus	73
4.10.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine	74
4.11. Abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis	74
4.11.1. Abi põhjendatus	74
4.11.2. Kohaldamisala: maksud, mille suhtes võib kohaldada vähendusi	75
4.11.3. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine	75
4.11.3.1. Abikõlblikkus	75
4.11.3.2. Abimeetme proportsionaalsus	76
4.11.3.3. Riigiabi vorm	76
4.11.3.4. Energiaauditid ja -juhtimissüsteemid	77
4.11.3.5. Üleminekueeskirjad	77
4.12. Abi kivisütt, turvast või põlevkivi kasutavate elektrijaamade sulgemiseks ning kivisöe, turba või põlevkivi kaevandamisega seotud tegevuse lõpetamiseks	78
4.12.1. Abi söe, turba ja põlevkiviga seotud kasumliku tegevuse ennetähtaegseks lõpetamiseks	78
4.12.1.1. Abi põhjendatus	78
4.12.1.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus	79
4.12.1.3. Ergutav mõju	79
4.12.1.4. Vajalikkus ja asjakohasus	79
4.12.1.5. Proportsionaalsus	79
4.12.1.6. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	80

4.12.2. Abi söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisega seotud erakorraliste kulude katmiseks	80
4.12.2.1. Abi põhjendatus	80
4.12.2.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus	80
4.12.2.3. Vajalikkus ja asjakohasus	80
4.12.2.4. Ergutav mõju ja proportsionaalsus	80
4.12.2.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine	81
4.13. Abi uuringuteks või nõustamisteenusteks kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaküsimustes	81
4.13.1. Kohaldamisala ja toetatav tegevus	81
4.13.2. Ergutav mõju	81
4.13.3. Proportsionaalsus	82
5. HINDAMINE	82
6. ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE	83
7. KOHALDAMINE	83
8. LÄBIVAATAMINE	83

1. SISSEJUHATUS

1. Komisjon on seadnud Euroopa rohelise kokkuleppe poliitiliseks prioriteediks, et muuta liit õiglaseks ja jõukaks ning nüüdisaegse, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks, kus 2050. aastal puudub netoheide ja kus majanduskasv on ressursikasutusest lahutatud, jätmata seejuures kedagi kõrvale. Komisjoni kliimaeesmärgi tegevdati 2019. aastal Euroopa rohelise kokkuleppe teatisega, ⁽¹⁾ milles seati eesmärk, et 2050. aastaks netoheide puudub. Selleks et meie majandus ja ühiskond liiguksid õiglust, keskkonnahoidlikkust ja jõukust silmas pidades 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise poole, on komisjon teinud ka ettepaneku vähendada netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega ⁽²⁾. Need ambitsioonikad eesmärgid on sätestatud Euroopa kliimamääruses ⁽³⁾.
2. Seadusandlike ettepanekute pakett „Eesmärk 55“ toetab nende eesmärkide saavutamist ⁽⁴⁾ ja seab liidu 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise kursile.
3. Rohepöördega kaasnevate kliimanetraalsuse, kliimamuutustega kohanemise, ressursi- ja energiatõhususe, energia- ja energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte, ringluse, nullsaaste ja elurikkuse taastamise eesmärkide saavutamise nõuab märkimisväärsed jõupingutusi ja piisavat toetust. Euroopa rohelise kokkuleppe teatistes seatud eesmärkide saavutamiseks tuleb teha märkimisväärsed investeeringuid, sealhulgas taastuvatesse energiaallikatesse. Komisjoni hinnangul on hiljuti suurendatud 2030. aasta kliima-, energia- ja transpordieesmärkide saavutamiseks vaja igal aastal 2011.–2020. aasta tasemega võrreldes 390 miljardi euro ulatuses täiendavaid investeeringuid, ⁽⁵⁾ millele muude keskkonnamääruste jaoks lisandub varem prognoositud 130 miljardit eurot aastas ⁽⁶⁾. Investeeringuvajaduse ulatus eeldab nii era- kui ka avaliku sektori vahendite kulutõhusat kasutamist. See mõjutab kõiki sektoreid ja seega liidu majandust tervikuna.
4. Konkurentsipoliitikal ja eelkõige riigiabi eeskirjadel on oluline roll selles, et võimaldada ja aidata liidul saavutada rohelise kokkuleppe eesmärgid. Euroopa rohelise kokkuleppe teatisega on konkreetselt ette nähtud riigiabi eeskirjade läbivaatamine, et võtta arvesse kõnealuseid poliitikaeesmärke, toetada kulutõhusat ja õiglast üleminekut kliimanetraalsusele ning soodustada fossiilkütuste järkjärgulist kasutuselt kõrvaldamist, tagades samal ajal siseturul võrdsed tingimused. Käesolevad suunised kajastavad kõnealust läbivaatamist.
5. Selleks et riigiabi ei moonutaks ega ähvardaks moonutada konkurentsi siseturul ega mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust, on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud põhimõte, et riigiabi on keelatud. Teatavatel juhtudel võib sellist abi pidada siiski aluslepingu artikli 107 lõigete 2 ja 3 alusel siseturuga kokkusobivaks.
6. Liikmesriigid peavad vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 teatama teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavast abist, välja arvatud meetmetest, mis vastavad komisjoni poolt nõukogu määruse (EL) 2015/1588 ⁽⁷⁾ artikli 1 kohaselt vastu võetud grupierandi määruses sätestatud tingimustele.
7. Käesolevates suunistes antakse juhiseid selle kohta, kuidas komisjon hindab nende keskkonnakaitse-, sealhulgas kliimakaitse- ja energiaalaste abimeetmete kokkusobivust siseturuga, mille suhtes kohaldatakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktist c tulenevat teatamiskohustust. Käesolevates suunistes sisalduvaid viiteid keskkonnakaitsele tuleks käsitada nii, et need hõlmavad ka kliimakaitset.

⁽¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimanetraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“ (COM(2020) 562 final).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimanetraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

⁽⁴⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „Eesmärk 55: ELi 2030. aasta kliimaeesmärgi saavutamine teel kliimanetraalsuseni“ (COM(2021) 550 final).

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/amendment-renewable-energy-directive-2030-climate-target-with-annexes_en.pdf

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „COVID-19-järgne ELi majandus – tagajärjed majanduse juhtimisele“ (COM(2021) 662 final).

⁽⁷⁾ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1588, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist teatavate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (ELT L 248, 24.9.2015, lk 1).

8. Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt võib abimeedet pidada siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kaks tingimust, millest üks on positiivne ja teine negatiivne. Positiivse tingimusena peab abi soodustama teatava majandustegevuse arengut. Negatiivse tingimuse kohaselt ei tohi abi kaubandustingimusi mõjutada ebasoovitavalt määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.
9. Üldiselt ollakse seisukohal, et konkurentsipõhised turud tagavad tavaliselt hindade, toodangu ja ressursikasutuse osas tõhusaid tulemusi. Sellegipoolest võib olla vajalik riigi sekkumine, et soodustada sellise majandustegevuse arengut, mis abi puudumisel ei areneks või ei areneks sama kiiresti või samadel tingimustel. Seega aitab sekkumine kaasa arukale, kestlikule ja kaasavale majanduskasvule.
10. Keskkonnakaitse kontekstis põhjustavad välismõjud keskkonnale, teabe puudulikkus ja koordineerimise puudumine selle, et vaatamata regulatiivsetele sekkumistele ei pruugi turuosalised võtta tarbimise, investeeringute ja tootmise üle otsustamisel täielikult arvesse majandustegevuse kulusid ja tulusid. Need turutõrked, s.t olukorrad, kus omapead tegutsevad turud tõenäoliselt ei taga tõhusaid tulemusi, tähendavad seda, et ei saavutata tarbijate ja kogu ühiskonna optimaalset heaolu ning asjaomase majandustegevuse elluviimisel ei ole riigi toetuse puudumise korral võimalik piisav keskkonnakaitse.
11. Liikmesriikide ametiasutused peaksid tagama, et abimeede, sellega seotud tingimused, selle vastuvõtmise kord ja sellega toetatav tegevus ei ole liidu keskkonnaõigusega vastuolus. Samuti peaksid liikmesriikide ametiasutused tagama, et abi käsitlevate otsuste tegemisel konsulteeritakse asjaomase üldsusega. Üksikisikutele ja organisatsioonidele tuleks anda võimalus vaidlustada abi või abi rakendamise meetmed siseriiklikes kohtutes, kui nad suudavad tõendada, et liidu keskkonnavalaseid õigusakte ei järgita ⁽⁸⁾.

2. KOHALDAMISALA JA MÕISTED

2.1. Kohaldamisala

12. Käesolevaid suuniseid kohaldatakse riigiabi suhtes, mida antakse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis parandab keskkonnakaitset, ning aluslepinguga reguleeritud energiaspektori tegevuse suhtes niivõrd, kuiivõrd abimeetmed on hõlmatud suuniste jaoga 2.2. Seega kohaldatakse käesolevaid suuniseid ka nende sektorite suhtes, mille puhul kohaldatakse riigiabi käsitlevaid liidu erieeskirju, välja arvatud juhul, kui sellistes erieeskirjades on sätestatud teisiti või kui need eeskirjad sisaldavad keskkonnakaitseks antava abi või energiasektoris antava abi kohta sätteid, mis on kohaldatavad sama meetme suhtes; sellisel juhul on sektoripõhised eeskirjad ülimuslikud. Käesolevad suunised on ülimuslikud lennunduse valdkonnas antava riigiabi suuniste ⁽⁹⁾ punkti 17 alapunkti b suhtes, mis käsitleb keskkonnakaitseks antavat abi suurtele lennujaamadele, mida läbib aastas üle 5 miljoni reisija.
13. Käesolevaid suuniseid ei kohaldata järgmiste valdkondade suhtes:
 - a) riigiabi keskkonnasõbralike, vähem loodusvarasid kulutavate toodete, masinate, seadmete või sõidukite projekteerimiseks ja tootmiseks ning tehaste ja muude tootmisüksuste tegevuseks ohutuse või hügieeni parandamisel ⁽¹⁰⁾;
 - b) teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi, mille suhtes kohaldatakse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistikus ⁽¹¹⁾ sätestatud eeskirju;

⁽⁸⁾ Vt komisjoni teatis õiguskaitse kättesaadavuse kohta keskkonnaõiguse valdkonnas (ELT C 275, 18.8.2017, lk 1) seoses keskkonna-info kättesaadavuse, keskkonnavalasjate otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni rakendamise riiklikul tasandil.

⁽⁹⁾ Komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta“ (ELT C 99, 4.4.2014, lk 3).

⁽¹⁰⁾ Keskkonnakaitseks antav riigiabi on üldiselt vähem moonutatav ja tulemuslikum, kui seda antakse keskkonnasõbraliku toote tootja asemel selliste toodete tarbijatele/kasutajatele. See ei piira liikmesriikide võimalust anda ettevõtjatele keskkonnavalast abi, mille eesmärk on parandada nende ettevõtjate tootmisgevuses keskkonnakaitset.

⁽¹¹⁾ Komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks antava riigiabi raamistik“ (ELT C 198, 27.6.2014, lk 1).

c) riigiabi, mis on hõlmatud põllumajandus- ja metsandussektoris⁽¹²⁾ või kalandus- ja vesiviljelussektoris⁽¹³⁾ riigiabi andmise eeskirjadega;

d) tuumaenergiale antav riigiabi.

14. Keskkonnakaitse- ja energiaalast abi ei tohi anda raskustes olevatele ettevõtjatele, nagu need on määratletud komisjoni suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta⁽¹⁴⁾.

15. Hinnates abi ettevõtjale, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks, võtab komisjon arvesse tagasimaksmata abisummat⁽¹⁵⁾.

2.2. Käesolevate suunistega hõlmatud abimeetmed

16. Komisjon on kindlaks määranud mitu keskkonnakaitse- ja energiameetmete kategooriat, mille puhul riigiabi võib teatavatel tingimustel olla aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobiv:

a) abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuenergia ja energiatõhususe toetamise kaudu;

b) abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks;

c) abi keskkonnasõbralike sõidukite (mida kasutatakse lennu-, maantee-, raudtee-, sisevee- ja meretranspordis) ja keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks ja liisimiseks ning sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete moderniseerimiseks;

d) abi keskkonnasõbralike sõidukite laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks;

e) abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks;

f) abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks;

g) abi keskkonnakahju heastamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks, elurikkuse kaitsmiseks või ennistamiseks ning kliimamuutustega kohanemise ja nende mõju leevendamise eesmärgil looduspõhiste lahenduste rakendamiseks;

h) abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis;

i) abi elektrivarustuskindluse tagamiseks;

j) abi energiataristule;

k) abi kaugkütteks ja -jahutuseks;

l) abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis;

m) abi kivisütt, turvast või põlevkivi kasutavate elektrijaamade sulgemiseks ning kivisöe, turba või põlevkivi kaevandamisega seotud tegevuse lõpetamiseks;

n) abi uuringuteks või nõustamisteenusteks kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaküsimustes

⁽¹²⁾ Euroopa Liidu suunistes riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020 (ELT C 204, 1.7.2014, lk 1).

⁽¹³⁾ Komisjoni teatis „Kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kontrollimise suunist“ (ELT C 217, 2.7.2015, lk 1).

⁽¹⁴⁾ Komisjoni teatis „Suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Vt kohtuotsus, Esimese Astme Kohus, 13. september 1995, TWD vs. komisjon, liidetud kohtuasjad T-244/93 ja T-486/93, ECLI:EU:T:1995:160, punkt 56. Vt ka komisjoni teatis ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmise kohta (ELT C 247, 23.7.2019, lk 1).

2.3. Suuniste ülesehitus

17. Suuniste 3. peatükis on esitatud siseturuga kokkusobivuse kriteeriumid, mida üldiselt kohaldatakse käesolevate suunistega hõlmatud erinevate abiliikide suhtes. Kumuleerimist käsitlevat jagu 3.2.1.3.1 kohaldatakse kõikide käesolevate suunistega hõlmatud abiliikide suhtes. 4. peatükis on esitatud siseturuga kokkusobivuse erikriteeriumid, mida kohaldatakse selle peatüki eri jagudes käsitletud abimeetmete suhtes. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriume kohaldatakse juhul, kui 4. peatüki asjaomastes jagudes ei nähta ette konkreetsemaid kriteeriume.
18. Käesolevates suunistes esitatud tingimusi kohaldatakse abikavade ja nii abikava alusel kui ka sihtotstarbeliselt antava üksikabi suhtes, kui ei ole märgitud teisiti.

2.4. Mõisted

19. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:
 - 1) „sihtotstarbeline üksikabi“ – abi, mida ei anta abikava alusel;
 - 2) „abi osakaal“ – abi kogusumma, mis on väljendatud protsendina abikõlblikest kuludest. Arvutamise aluseks tuleb võtta näitajad enne maksude või muude tasude mahaarvamist. Kui abi antakse muus vormis kui toetusena, on abi suuruseks abi brutotoetusekvivalent. Mitmes osas makstava abi väärtus tuleb arvutada selle andmise aja väärtuse kohaselt. Diskonteerimisel ja sooduslaenus⁽¹⁶⁾ sisalduva abisumma arvutamisel tuleb intressimäärana kasutada abi andmise ajal kehtinud viitemäära. Abi osakaal arvutatakse ühe abisaaja kohta;
 - 3) „abi saavad piirkonnad“ – piirkonnad, mis on abi andmise ajal aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktide a ja c kohaselt kindlaks määratud heakskiidetud regionaabi kaardil;
 - 4) „tasakaalustamine“ (elektrienergia puhul) – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943⁽¹⁷⁾ artikli 2 punktis 10 sätestatud määratlusele vastav tasakaalustamine;
 - 5) „tasakaaluhaldur“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 14 sätestatud määratlusele vastav tasakaaluhaldur;
 - 6) „elurikkus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852⁽¹⁸⁾ artikli 2 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav elurikkus;
 - 7) „biokütused“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001⁽¹⁹⁾ artikli 2 punktis 33 sätestatud määratlusele vastavad biokütused;
 - 8) „biogaas“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 28 sätestatud määratlusele vastav biogaas;
 - 9) „vedelad biokütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 32 sätestatud määratlusele vastavad vedelad biokütused;
 - 10) „biomass“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 24 sätestatud määratlusele vastav bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide biolagunev fraktsioon;
 - 11) „biomasskütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 27 sätestatud määratlusele vastavad biomasskütused;
 - 12) „reservvõimsuse mehhanism“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 22 sätestatud määratlusele vastav reservvõimsuse mehhanism;
 - 13) „CO₂ kogumine ja säilitamine“ – tehnoloogiliste lahenduste kogum, mis võimaldab koguda tööstusrajatistest eralduvat süsinikdioksiidi (CO₂), sealhulgas protsessidest tulenevat CO₂, või eemaldada seda otse välisõhust, transportida see hoidlasse ja juhtida püsiva säilitamise eesmärgil sobivasse maa-alusesse geoloogilisse formatsiooni;

⁽¹⁶⁾ Turumäärast madalama intressimääraga laen.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturгу (ELT L 158, 14.6.2019, lk 54).

⁽¹⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

⁽¹⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82).

- 14) „CO₂ kogumine ja kasutamine“ – tehnoloogiliste lahenduste kogum, mis võimaldab koguda tööstusrajatistest eralduvat CO₂, sealhulgas protsessidest tulenevat CO₂, või eemaldada seda otse välisõhust ning transportida see tarbimis- või kasutuskohhta täieliku ärakasutamise eesmärgil;
- 15) „CO₂ sidumine“ – inimtegevus, mille tulemusena CO₂ eemaldatakse atmosfäärist ja seda säilitatakse püsivalt geoloogilistes, maismaa- või ookeanireservuaarides või toodetes. Selle hulka kuuluvad bioloogiliste või geokeemiliste sidujate olemasolev ja võimalik tõhustamine inimtegevuse tulemusena ning CO₂ välisõhust eemaldamine ja säilitamine, kuid mitte looduslik sidumine, mis ei ole otseselt põhjustatud inimtegevusest;
- 16) „tarnija kohustuse kava“ – kava, mille raames luuakse väärtust kaupade tarnimiseks või teenuste osutamiseks, sertifitseerides neid kaupu või teenuseid ning pannes tarnijatele või tarbijatele kohustuse osta sertifikaate;
- 17) „keskkonnasõbralikud mobiilsed maapealse teeninduse seadmed“ – mobiilsed seadmed, mida kasutatakse lennu- või meretranspordiga seotud teenindustevuses ja millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- 18) „keskkonnasõbralikud mobiilsed teenindusseadmed“ – keskkonnasõbralikud mobiilsed terminaliseadmed ja keskkonnasõbralikud mobiilsed maapealse teeninduse seadmed;
- 19) „keskkonnasõbralikud mobiilsed terminaliseadmed“ – mobiilsed seadmed, mida kasutatakse kaupade ja ühendveo-laadimisüksuste peale-, maha- ja ümberlaadimiseks ning lasti veoks terminali piirkonnas ja millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide või – otsese (väljalasketoru) CO₂-heiteta alternatiivide puudumise korral – mille otsene (väljalasketoru) CO₂-heide on oluliselt väiksem kui tavapärastel terminaliseadmetel;
- 20) „keskkonnasõbralik sõiduk“ –
 - a) kahe-, kolme- ja neljarattaliste sõidukite puhul:
 - i) määruse (EL) nr 168/2013 kohaldamisalasse kuuluv sõiduk, mille väljalasketoru CO₂-heide on null arvatuna kõnealuse määruse artiklis 24 ja V lisas sätestatud nõuete kohaselt;
 - b) kergsõidukite puhul:
 - i) M1-, M2- või N1-kategooria sõiduk, mille väljalasketoru CO₂-heide on null, nagu on kindlaks määratud komisjoni määruse (EL) 2017/1151 ⁽²⁰⁾ kohaselt;
 - ii) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/33/EÜ ⁽²¹⁾ artikli 4 punkti 4 alapunktis a määratletud keskkonnasõbralik sõiduk;
 - c) raskesõidukite puhul:
 - i) direktiivi 2009/33/EÜ artikli 4 punktis 5 määratletud heiteta raskeveok;
 - ii) kuni 31. detsembrini 2025 Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1242 ⁽²²⁾ artikli 3 punktis 12 määratletud vähese heitega raskeveok;
 - iii) kuni 31. detsembrini 2025 direktiivi 2009/33/EÜ artikli 4 punkti 4 alapunktis b määratletud keskkonnasõbralik sõiduk, mis ei kuulu määruse (EL) 2019/1242 kohaldamisalasse;
 - d) siseveelaevade puhul:
 - i) reisijate- või kaubaveoks ette nähtud siseveelaev, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;

⁽²⁰⁾ Komisjoni 1. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1151, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 715/2007, mis käsitleb mootorsõidukite tüübikinnitust seoses väikeste sõiduautode ja kommertsveokite heitmetega (Euro 5 ja Euro 6) ning sõidukite remondi- ja hooldusteabe kättesaadavust (ELT L 175, 7.7.2017, lk 1).

⁽²¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/33/EÜ keskkonnasõbralike maantesõidukite edendamise kohta vähese liikuvuse toetamiseks (ELT L 120, 15.5.2009, lk 5).

⁽²²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heitte normid ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 595/2009 ja (EL) 2018/956 ning nõukogu direktiivi 96/53/EÜ (ELT L 198, 25.7.2019, lk 202).

- ii) reisijateveoks kasutatav siseveelaev, millel on hübriid- või kaherežiimiline mootor, mis tavatingimustes käitamise korral kasutab vähemalt 50 % ulatuses kütust, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide, või elektrienergiat;
- iii) kaubaveoks kasutatav siseveelaev, mille otsene (väljalasketoru) CO₂-heide tonnkilomeetri kohta (gCO₂/tkm) arvatuna (või uute laevade puhul prognoosituna) Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni energiatõhususe näitaja (EEOI) abil, on 50 % väiksem kui määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 kohaselt raskeveokite (sõidukite allrühm 5-LH) jaoks kindlaks määratud keskmine CO₂-võrdlusheite väärtus;

Hinnates seda, kas laev kvalifitseerub keskkonnasõbralikuks sõidukiks, võtab komisjon arvesse asjaomase sektori arengut ja lähtub muu hulgas tehnilistest sõelumiskriteeriumidest, mille alusel otsustatakse, kas tegevust võib pidada kliimamuutuste leevendamisele oluliselt kaasa aitavaks, nagu on sätestatud määruse (EL) 2020/852 kohases asjaomases delegeeritud õigusaktis;

e) merelaevade puhul:

- i) reisijate- või kaubaveoks või sadamatoiminguteks või abitegevusteks kasutatav mere- ja rannikulaev, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide, või
- ii) reisijate- või kaubaveoks või sadamatoiminguteks või abitegevusteks kasutatav mere- ja rannikulaev hübriid- või kaherežiimilise mootoriga, mille tavapäraseks käitamiseks merel ja sadamates kasutatakse vähemalt 25 % ulatuses otsese (väljalasketoru) CO₂-heiteta kütust või elektrienergiat või mille Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni energiatõhususe indeksi (EEDI) väärtus on 1. aprilli 2022. aasta seisuga kohaldatavate EEDI nõuetega ette nähtust 10 % madalam ja mida on võimalik käitada otsese (väljalasketoru) CO₂-heiteta kütustega või taastuvatest energiaallikatest toodetud kütustega, või
- iii) kaubaveoks ette nähtud mere- ja rannikulaev, mida kasutatakse üksnes ranniku- ja lähimereveoteenuste osutamiseks, mille eesmärk on võimaldada praegu maismaad mööda veetava kauba ümbersuunamist merele, ning mille otsene (väljalasketoru) CO₂-heide on energiatõhususe indeksi (EEDI) alusel arvatuna 50 % väiksem kui määruse (EL) 2019/1242 artikli 11 kohaselt raskeveokite (veokite allrühm 5-LH) jaoks kindlaks määratud keskmine CO₂-võrdlusheite väärtus;

Hinnates seda, kas laev kvalifitseerub keskkonnasõbralikuks sõidukiks, võtab komisjon arvesse asjaomase sektori arengut ja lähtub muu hulgas tehnilistest sõelumiskriteeriumidest, mille alusel otsustatakse, kas tegevust võib pidada kliimamuutuste leevendamisele oluliselt kaasa aitavaks, nagu on sätestatud määruse (EL) 2020/852 kohases asjaomases delegeeritud õigusaktis;

f) raudteeveeremi puhul:

- i) veerem, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- ii) veerem, millel puudub otsene väljalasketoru CO₂-heide, kui seda käitatakse vajaliku taristuga rööbasteel, ja see töötab tavapärase mootoriga, kui selline taristu pole kättesaadav (bimodaalne);

g) õhusõidukite puhul:

- i) õhusõiduk, millel puudub otsene (väljalasketoru) CO₂-heide;
- ii) õhusõiduk, mille keskkonnatoime on oluliselt parem võrreldes sama stardimassiga õhusõidukiga, mis vastab turul laialdaselt kättesaadavale alternatiivile;

21) „koostootmine“ või „soojus- ja elektrienergia koostootmine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2012/27⁽²³⁾ artikli 2 punktis 30 sätestatud määratlusele vastav koostootmine;

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust, muudetakse direktiive 2009/125/EÜ ja 2010/30/EL ning tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2004/8/EÜ ja 2006/32/EÜ (ELT L 315, 14.11.2012, lk 1).

- 22) „saastunud ala“ – ala, kus inimtegevuse tõttu on materjalide või ainete kinnitatud sisaldus selline, et see ala kujutab endast märkimisväärset ohtu inimeste tervisele või keskkonnale, kui võtta arvesse maa, merepõhja või jõgede praegust ja heakskiidetud tulevast kasutusviisi;
- 23) „näidisprojekt“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 24 sätestatud määratlusele vastav näidisprojekt;
- 24) „digiteerimine“ – elektroonilistel seadmetel ja/või süsteemidel põhineva tehnoloogia kasutuselevõtt, mis võimaldab suurendada toodete funktsionaalsust, välja töötada internetipõhiseid teenuseid, ajakohastada protsesse või minna kaupade tootmisel ja teenuste pakkumisel üle vahendajateta ärimudelitele ning millel on lõppkokkuvõttes ümberkujundav mõju;
- 25) „kõrvaldamine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ⁽²⁴⁾ artikli 3 punktis 19 sätestatud määratlusele vastav kõrvaldamine;
- 26) „jaotusvõrguettevõtja“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944⁽²⁵⁾ artikli 2 punktis 29 sätestatud määratlusele vastav jaotusvõrguettevõtja;
- 27) „kaugküte“ või „kaugjahutus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2010/31⁽²⁶⁾ artikli 2 punktis 19 sätestatud määratlusele vastav kaugküte või kaugjahutus;
- 28) „kaugküte- ja/või kaugjahutussüsteemid“ – kütte ja/või jahutuse tootmise rajatised, salvestusrajatised ja jaotusvõrk, mis hõlmab nii esmast ülekandevõrku kui ka teisest torustikku, mille kaudu tarbijaid varustatakse kütte või jahutusega. Viidet kaugküttele tuleb tõlgendada kui viidet kaugküte- ja/või kaugjahutussüsteemile, sõltuvalt sellest, kas võrkude abil varustatakse tarbijaid kütte või jahutusega koos või eraldi;
- 29) „ökoinnovatsioon“ – kõik uuendustegevuse vormid, sealhulgas uued tootmisprotsessid, uued tooted või teenused ning uued juhtimis- ja ärimetodid, mille tulemus või eesmärk on keskkonnakaitse oluline parandamine ja saastamise keskkonnamõju oluline vähendamine. Selle määratluse tähenduses ei loeta innovatsiooniks järgmist:
- a) tegevused, mis toovad kaasa üksnes väiksemaid muutusi või parandusi keskkonnakaitsetes;
 - b) tootmise või teenuste osutamise suutlikkuse suurenemine selliste tootmis- või logistikasüsteemide lisamise kaudu, mis on väga sarnased juba kasutusel olevate süsteemidega;
 - c) äritavade, töökorralduse või välissuhete muudatused, mis põhinevad ettevõttes juba kasutatavatel organisatsioonilistel meetoditel;
 - d) muudatused juhtimisstrateegias;
 - e) ühinemised ja omandamised;
 - f) protsessi kasutamise lõpetamine;
 - g) lihtne kapitali asendamine või suurendamine;
 - h) muutused, mis tulenevad üksnes ressursihindade muutustest, kohandamisest, regulaarsetest hooajalistest ja muudest tsüklilistest muutustest;
 - i) kauplemine uute või oluliselt täiustatud toodetega;
- 30) „ökosüsteem“ – määruse (EL) 2020/852 artikli 2 punktis 13 sätestatud määratlusele vastav ökosüsteem;
- 31) „energiatõhusus“ – direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 4 sätestatud määratlusele vastav energiatõhusus;
- 32) „energia salvestamine“ – direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 59 sätestatud määratlusele vastav energia salvestamine elektrisüsteemis;

⁽²⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv 2019/944/EL elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125).

⁽²⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. mai 2010. aasta direktiiv 2010/31/EL hoonete energiatõhususe kohta (ELT L 153, 18.6.2010, lk 13).

- 33) „energiasalvestusüksus“ – direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 60 sätestatud määratlusele vastav energiasalvestusüksus;
- 34) „tõhus kaugküte ja -jahutus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 41 sätestatud määratlusele vastav tõhus kaugküte ja -jahutus;
- 35) „taastuvatest energiaallikatest toodetud energia“ – üksnes direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 1 määratletud taastuvaid energiaallikaid kasutavates elektrijaamades toodetud energia ja sellistes hübriidelektrijaamades taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kütteväärtuse osakaal, kus kasutatakse ka traditsioonilisi energiaallikaid, sealhulgas taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia, mida kasutatakse kohapealsete salvestussüsteemide täitmiseks (paigaldatud koos või taastuenergiarajatise lisana), kuid välja arvatud salvestussüsteemide tulemusena toodetud elektrienergia;
- 36) „energiataristu“⁽²⁷⁾ – füüsilised seadmed või rajatised, mis asuvad liidus või ühendavad liitu ja üht või mitut kolmandat riiki ning kuuluvad järgmistesse kategooriatesse:
- a) elekter:
- i) ülekande- ja jaotusvõrgud, kusjuures „ülekanne“ tähendab elektrienergia transporti maismaal ja avamerel vastastikku ühendatud ülikõrgepinge- ja kõrgepingevõrkudes eesmärgiga edastada see lõpp-tarbijatele või jaotajatele, kuid ei hõlma tarnimist, ning „jaotus“ tähendab elektrienergia transporti maismaal ja avamerel kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpingejaotusvõrkudes eesmärgiga edastada see tarbijatele, kuid ei hõlma tarnimist;
 - ii) kõik seadmed või paigaldised, mis on vajalikud alapunktis i osutatud süsteemide ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid kõigil pingetasemetel ja alajaamades;
 - iii) täielikult integreeritud võrgukomponendid, nagu need on määratletud direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 51;
 - iv) arukad võrgud, s.t süsteemid ja komponendid, mis ühendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat toimivate digitaalsete platvormide, kontrollisüsteemide ja anduritehnoloogia kaudu nii ülekande- kui ka jaotustasandil ning mille eesmärk on turvalisem, tõhusam ja arukam elektrienergia ülekande- ja jaotusvõrk, suurem võimsus uute tootmis-, salvestamis- ja tarbimisvormide integreerimiseks ning uute ärimudelite ja turustruktuuride soodustamine;
 - v) avamere elektrivõrgud, s.t kõik alapunktis i nimetatud ülekande- või jaotustaristu seadmed või paigaldised, millel on topelfunktsioon: taastuvatest energiaallikatest avamerel toodetud elektrienergia võrku ühendamine ja ülekandmine või jaotamine avamere tootmiskohtadest kahte või enamasse riiki. Siia kuuluvad ka arukad võrgud ning kõik avamerel asuvad külgnevad seadmed või paigaldised, mis on vajalikud ohutuks, turvaliseks ja tõhusaks toimimiseks, sealhulgas kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid, ning vajalikud alajaamad, kui need tagavad tehnoloogia koostalitlusvõime, muu hulgas eri tehnoloogiat kasutavate liideste ühilduvuse;
- b) gaas (maagaas, biogaas, sealhulgas biometaan, ja/või muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud gaas):
- i) võrgu osaks olevad ülekande- ja jaotustaristikud gaasi transpordiks, välja arvatud maagaasi tootmis-etapis kasutatavad kõrgsurvetaristikud;
 - ii) alapunktis i nimetatud kõrgsurvetaristikega ühendatud maa-alused gaasihoidlad;
 - iii) veeldatud või surugaasi vastuvõtu, hoiustamise ja taasgaasistamise või dekompressiooni rajatised;

⁽²⁷⁾ Projektid, mis ehitatakse ühe kasutaja jaoks või väikese eelnevalt kindlaksmääratud kasutajate rühma jaoks ja mis on kohandatud vastavalt nende vajadustele (eriotstarbeline taristu), ei kvalifitseeru energiataristuks.

- iv) süsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad;
- v) arukad gaasivõrgud, s.t järgmised seadmed või paigaldised, mille eesmärk on võimaldada ja hõlbustada taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside ja vähese CO₂-heitega gaaside (sealhulgas vesiniku või mittebioloogilist päritolu gaaside) integreerimist võrku: digitaalsed süsteemid ja komponendid, mis ühendavad info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, kontrollisüsteeme ja anduritehnoloogiat, et võimaldada gaasivõrgus gaasi tootmise, ülekandmise, jaotamise ja tarbimise interaktiivset ja arukat seiret, mõõtmist, kvaliteedikontrolli ja juhtimist. Lisaks võivad arukad võrgud hõlmata ka seadmeid, mis võimaldavad vastassuunavoogusid jaotustasandilt ülekandetasandile ja selleks vajalikke olemasoleva võrgu uuendusi;
- c) vesinik ⁽²⁸⁾:
- i) vesiniku kõrgsurvetranspordiks kasutatavad ülekandetorustikud ja vesiniku kohalikuks jaotamiseks kasutatavad jaotustorustikud, mille puhul on läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel alustel tagatud juurdepääs paljudele võrgukasutajatele;
- ii) hoidlad, s.t rajatised, mida kasutatakse kõrge puhtusastmega vesiniku hoiustamiseks, sealhulgas hoiustamiseks kasutatav vesinikutermini osa, kuid välja arvatud tootmistoiminguteks kasutatav osa, ning sealhulgas rajatised, mis on ette nähtud üksnes vesinikuvõrgu operaatoritele nende ülesannete täitmiseks. Vesinikuhoiuldad hõlmavad alapunktis i nimetatud kõrgsurve ülekande- või jaotustorustikega ühendatud maa-aluseid hoidlaid;
- iii) vesiniku või muudes keemilistes ainetes sisalduva vesiniku edastamis-, vastuvõtu-, taasgaasistamis- või dekompressiooniseadmed, mille eesmärk on juhtida vesinik kas gaasivõrku või spetsiaalselt vesiniku jaoks ettenähtud võrku;
- iv) terminalid, s.t rajatised, mida kasutatakse vedela vesiniku muundamiseks gaasiliseks vesinikuks, et juhtida see vesinikuvõrku. Terminalide hulka kuuluvad muundamiseks ja sellele järgnevas vesinikuvõrku juhtimiseks vajalikud lisaseadmed ja ajutised hoidlad, kuid mitte vesinikutermini osad, mida kasutatakse hoiustamiseks;
- v) võrkudevahelised ühendused, s.t vesinikuvõrk (või selle osa), mis kulgeb või ulatub üle liikmesriikidevahelise piiri või liikmesriigi ja kolmanda riigi vahelise piiri kuni liikmesriigi territooriumini või territoriaalmereni;
- vi) kõik seadmed või paigaldised, sh kompressorjaamad, mis on vajalikud vesinikusüsteemi ohutuks, kindlaks ja tõhusaks tööks või kahesuunaliste voogude läbilaske võimsuse tagamiseks;
- d) süsinikdioksiid ⁽²⁹⁾:
- i) torustikud, välja arvatud tootmisetapi torustikud, mida kasutatakse süsinikdioksiidi transportimiseks rohkem kui ühest allikast, s.t tööstusrajatistest (sh elektrijaamad), kus põlemise või muude fossiilsete või mittefossiilsete süsinikku sisaldavate ühenditega seotud keemiliste reaktsioonide tagajärjel tekib süsinikdioksiid, kas püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ ⁽³⁰⁾ artiklile 3 või lähteainena kasutamiseks või bioloogiliste protsesside tootluse suurendamiseks;

⁽²⁸⁾ Alapunktides i–vi loetletud, vesinikuga seotud varad võivad olla uued ehitatud varad või maagaasi asemel vesiniku jaoks kasutamiseks ümber kujundatud (uue sihtotstarbega) varad või nende kahe kombinatsioon. Energiataristuks kvalifitseeruvad sellised alapunktides i–vi loetletud, vesinikuga seotud varad, millele kolmandatel isikutel on juurdepääs.

⁽²⁹⁾ Energiataristuks kvalifitseeruvad sellised alapunktides i–iv loetletud, süsinikdioksiidiga seotud varad, millele kolmandatel isikutel on juurdepääs.

⁽³⁰⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2009. aasta direktiiv 2009/31/EÜ, milles käsitletakse süsinikdioksiidi geoloogilist säilitamist ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 85/337/EMÜ ja direktiive 2000/60/EÜ, 2001/80/EÜ, 2004/35/EÜ, 2006/12/EÜ, 2008/1/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1013/2006 (ELT L 140, 5.6.2009, lk 114).

- ii) rajatised süsinikdioksiidi veeldamiseks ja säilitamiseks transpordi või säilitamise eesmärgil;
 - iii) geoloogilises formatsioonis paiknev taristu, mida kasutatakse süsinikdioksiidi püsivaks geoloogiliseks säilitamiseks vastavalt direktiivi 2009/31/EÜ artiklile 3, ning seonduvad maapealsed rajatised ja sissejuhtimiseadmed;
 - iv) kõnealuse süsteemi nõuetekohaseks, kindlaks ja tõhusaks toimimiseks vajalikud seadmed või paigaldised, sh kaitse-, seire- ja kontrollisüsteemid. Nende hulka võivad kuuluda spetsiaalsed mobiilsed vahendid süsinikdioksiidi transpordiks ja säilitamiseks, tingimusel et sellised mobiilsed vahendid vastavad keskkonnasõbraliku sõiduki määratlusele;
- e) taristu, mida kasutatakse mitmelt tootjalt/kasutajalt pärineva soojusenergia ülekandmiseks või jaotamiseks auru, kuuma vee või jahutatud vedelike kujul ning mis põhineb taastuvenergia või tööstuslike rakenduste heitsoojusenergia kasutamisel;
- f) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 347/2013 ⁽³¹⁾ artikli 2 punktis 4 määratletud ühishuvi projektid ja aluslepingu artiklis 171 osutatud vastastikust huvi pakkuvad projektid;
- g) muud taristukategooriad, mille hulka kuulub taristu, mis võimaldab taastuvenergia või heiteta energia tootjate ja kasutajate füüsilist või juhtmeta ühendust mitmest juurdepääsu- ja väljundpunktist ning millele on juurdepääs kolmandatel isikutel, kes ei ole taristu omanikust/haldajast ettevõtjad;
- 37) „hoone energiatõhusus“ – direktiivi 2010/31/EL artikli 2 punktis 4 sätestatud määratlusele vastav hoone energiatõhusus;
- 38) „energiasääst“ – direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 5 sätestatud määratlusele vastav energiasääst;
- 39) „keskkonnakaitse“ – meede või tegevus, mille eesmärk on vähendada või ennetada inimtegevusest tulenevat saastamist, negatiivset keskkonnamõju või muud kahju füüsilisele keskkonnale (sealhulgas õhule, veele ja mullale), ökosüsteemidele või loodusvaradele, sealhulgas leevendada kliimamuutusi, vähendada sellise kahju tekkimise ohtu, kaitsta ja taastada elurikkust või saavutada loodusvarade tõhusam kasutamine, sealhulgas energia säästmise meetmed ja taastuvate energiaallikate kasutamine ning muud meetodid kasvuhoonegaaside heitkoguste ja muude saasteainete vähendamiseks, samuti üleminek ringmajanduse mudelitele, et vähendada esmaste materjalide kasutamist ja suurendada tõhusust. See mõiste hõlmab ka meetmeid, mis tugevdavad kohanemisvõimet ja vähendavad haavatavust kliimamõjude suhtes;
- 40) „keskkonnamaks“ – maks või tasu, mida kohaldatakse selgelt negatiivse keskkonnamõjuga maksubaasi, toodete või teenuste suhtes või mille eesmärk on maksustada teatavat tegevust või teatavaid kaupu või teenuseid selleks, et nende hinna sisse arvestataks keskkonnakulud, või selleks, et tootjad ja tarbijad oleksid orienteeritud keskkonda säästvamale tegevusele;
- 41) „hindamiskava“ – dokument, milles käsitletakse üht või mitut abikava ja mis koosneb vähemalt järgmistest elementidest:
- a) hinnatavad eesmärgid,
 - b) hindamisküsimused,
 - c) tulemusnäitajad,
 - d) kavandatud hindamismeetod,
 - e) andmete kogumise nõuded,

⁽³¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

- f) hindamise kavandatud ajakava, sealhulgas hindamise vahe- ja lõpparuande esitamise kuupäevad,
- g) hindamist teostava sõltumatu organi kirjeldus või kriteeriumid selle organi valimiseks ning hindamistulemuste üldsusele kättesaadavaks tegemise kord;
- 42) „laiendatud tootjavastutuse süsteem“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 2 punktis 21 sätestatud määratlusele vastav laiendatud tootjavastutuse süsteem;
- 43) „tootja“ – ettevõtja, kes toodab elektrienergiat kommertseesmärkidel;
- 44) „kasvuhoonegaas“ – igasugune gaas, mis aitab kaasa kasvuhooneefekti tekkimisele, neelates infrapunakiirgust, sealhulgas süsinikdioksiid, metaan, dilämmastikoksiid ja fluoritud gaasid, näiteks fluorosüsiivesinikud;
- 45) „tõhus koostootmine“ – direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 34 sätestatud määratlusele vastav tõhus koostootmine;
- 46) „vesinikuvõrgu haldur“ – füüsiline või juriidiline isik, kes täidab vesiniku võrgutranspordi ülesannet ning vastutab konkreetses piirkonnas vesinikuvõrgu käitamise, hoolduse ja vajaduse korral arendamise eest ning asjakohasel juhul vesinikuvõrgu ühenduste eest muude vesinikuvõrkudega ja kes tagab süsteemi pikaajalise võime rahuldada mõistlikku nõudlust vesiniku transportimise järele;
- 47) „tasakaalustamatus“ – komisjoni määruse (EL) 2017/2195 artikli 2 punktis 8 sätestatud määratlusele vastav tasakaalustamatus;
- 48) „tasakaaluarveldus“ – komisjoni määruse (EL) 2017/2195 artikli 2 punktis 9 sätestatud määratlusele vastav tasakaaluarveldus;
- 49) „tasakaaluarveldusperiood“ – määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav tasakaaluarveldusperiood;
- 50) „üksikabi“ – sihtotstarbeline üksikabi ja abikava alusel antav abi, millest tuleb teatada;
- 51) „katkestamiskava“ – elektrivarustuskindluse tagamise meede, mille eesmärk on tagada elektrisüsteemis stabiilne sagedus või lahendada lühiajalisi varustuskindluse probleeme, sealhulgas koormuse katkestamise teel;
- 52) „mikroettevõtja“ – ettevõtja, kes vastab tingimustele, mis on mikroettevõtjate kohta sätestatud komisjoni soovitusel mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta ⁽³²⁾;
- 53) „looduspõhine lahendus“ – loodusest inspireeritud ja looduse toetatav lahendus, mis on kulutõhus, toob samaaegselt keskkonnaval, sotsiaalset ja majanduslikku kasu ja aitab suurendada vastupanuvõimet ning mis kohalikule oludele kohandatud, ressursitõhusate ja süsteemsete sekkumiste kaudu toob linnadesse, maastikele ja merealadele rohkem ja mitmekesisemat loodust ning rohkem ja mitmekesisemaid looduslikke elemente ja protsesse;
- 54) „võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meede“ – elektrivarustuskindluse tagamise meede, mille eesmärk on korvata elektrienergia ülekande- või jaotusvõrgu ebapiisavust;
- 55) „saasteaine“ – määruse (EL) 2020/852 artikli 2 punktis 10 sätestatud määratlusele vastav saasteaine;
- 56) „saastaja“ – nõukogu soovitusel 75/436/Euratom, ESTÜ, EMÜ ⁽³³⁾ lisa punktis 3 sätestatud määratlusele vastav saastaja;
- 57) „saastamine“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/75/EL ⁽³⁴⁾ artikli 3 punktis 2 sätestatud määratlusele vastav saastamine;

⁽³²⁾ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

⁽³³⁾ Nõukogu 3. märtsi 1975. aasta soovitus kulude arvestamise ja riigiasutuste keskkonnaküsimuste alase tegevuse kohta (EÜT L 194, 25.7.1975, lk 1).

⁽³⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

- 58) „põhimõte „saastaja maksab““ – põhimõte, mille kohaselt saastuse põhjustanud saastaja peaks kandma saaste likvideerimise meetmete kulud;
- 59) „korduskasutamiseks ettevalmistamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 16 sätestatud määratlusele vastav korduskasutamiseks ettevalmistamine;
- 60) „laadimistaristu“ – paikne või liikuv taristu, mis varustab keskkonnasõbralikke sõidukeid või keskkonnasõbralikke mobiilseid teenindusseadmeid elektriga;
- 61) „taaskasutamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 15 sätestatud määratlusele vastav taaskasutamine;
- 62) „ringlussevõtt“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 17 sätestatud määratlusele vastav ringlussevõtt;
- 63) „võrdlusprojekt“ – näidisprojekt, mis esindab keskmist projekti abikava tingimustele vastavate abisaajate kategoorias;
- 64) „tankimistaristu“ – paikne või mobiilne taristu vesinikuga, gaasilises olekus maagaasiga (surumaagaas) ja veeldatud olekus maagaasiga (veeldatud maagaas), biogaasiga ja biokütustega, sealhulgas täiustatud biokütustega või taastuvatest või vähese CO₂-heitega energiaallikatest toodetud sünteetiliste kütustega varustamiseks;
- 65) „taastamine“ – keskkonnajuhtimismeetmed, mida võetakse selleks, et taastada halvenenud seisundiga aladel ökosüsteemi toimimise teatav tase ning mille eesmärk on ökosüsteemi teenuste pakkumise uuendamine ja jätkumine, mitte asjaomase loodusliku või poolloodusliku võrdlusökosüsteemi elurikkus ja terviklikkus;
- 66) „heastamine“ – keskkonnajuhtimismeetmed, näiteks detoksifitseerimine või saasteainete või liigsete toitainete eemaldamine mullast ja veest, eesmärgiga kõrvaldada seisundi halvenemise allikad;
- 67) „taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 1 sätestatud määratlusele vastav taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia;
- 68) „taastuvenienergiakogukond“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 16 sätestatud määratlusele vastav taastuvenienergiakogukond;
- 69) „taastuvenienergia“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 1 sätestatud määratlusele vastav taastuvatest energiaallikatest toodetud energia või taastuvenienergia;
- 70) „saastevaba vesinik“ – vesinik, mis on toodetud taastuvatest energiaallikatest meetodite kohaselt, mis on direktiivis (EL) 2018/2001 sätestatud muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetavate vedelate ja gaasiliste transpordikütuste puhul;
- 71) „muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud vedelad ja gaasilised transpordikütused“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 36 sätestatud määratlusele vastavad muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud vedelad ja gaasilised transpordikütused;
- 72) „ressursside piisavus“ – tootmisvõimsuse tase, mida peetakse piisavaks, et vastata pakkumispiirkonna nõudluse tasemele teataval perioodil, ja mille aluseks on tavapärane statistiline näitaja, mida kasutavad organisatsioonid, nt Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik, mille olulist rolli ühtse elektrituru loomisel tunnustavad liidu institutsioonid;
- 73) „ressursitõhusus“ – toodanguühiku tootmiseks vajalike sisendite koguse vähendamine või esmaste sisendite asendamine teisest sisenditega;
- 74) „ennistamine“ – protsess, millega aidatakse kaasa ökosüsteemi taastumisele, et säilitada elurikkust ja suurendada ökosüsteemi vastupanuvõimet, eelkõige kliimamuutustele. Ökosüsteemide ennistamine hõlmab meetmeid ökosüsteemi seisundi parandamiseks ja ökosüsteemi taasloomiseks või taastamiseks, kui see seisund on kadunud, ning ökosüsteemi vastupanuvõime ja kliimamuutustega kohanemise parandamiseks;
- 75) „korduskasutamine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 13 sätestatud määratlusele vastav korduskasutamine, mis hõlmab kõiki toiminguid, mille käigus tooteid või komponente, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti muul eesmärgil kui see, milleks nad loodi;

- 76) „väikeettevõtja“ – ettevõtja, kes vastab tingimustele, mis on väikeettevõtjate kohta sätestatud komisjoni soovitusel mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määramise kohta;
- 77) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKE)“ – ettevõtjad, kes vastavad tingimustele, mis on sätestatud komisjoni soovitusel mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määramise kohta;
- 78) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, kes ei ole VKE ja kelle töötajate arv ei ületa 499, arvutatuna vastavalt komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ⁽³⁵⁾ I lisa artiklitele 3–6, ning kelle aastakäive ei ületa 100 miljonit eurot või kelle aastabilanss ei ületa 86 miljonit eurot. Mitut üksust käsitatakse ühe ettevõtjana, kui on täidetud mõni määruse (EL) nr 651/2014 I lisa artikli 3 punktis 3 loetletud tingimustest;
- 79) „nutilaadimine“ – laadimistoiming, mille käigus akusse suunatava elektrienergia kogust kohandatakse elektroonilise side kaudu saadud teabe alusel reaalajas;
- 80) „nutivalmidus“ – hoonete (või hoone osade) võime kohandada oma talitlust kasutaja vajadustega (sealhulgas optimeerida energiatõhusust ja üldist tõhusust) ja kohandada oma talitlust vastavalt võrgusignaalidele;
- 81) „standardne bilansivastutus“ – selline mittediskrimineeriv bilansivastutus kõikides tehnoloogiavaldkondades, mis ei vabasta bilansivastutusest ühtegi elektritootjat, nagu on sätestatud määruse (EL) 2019/943 artiklis 5;
- 82) „tööde alustamine“ – esimene siduv kohustus (nt tellida seadmeid või alustada ehitustöid), mis muudab investeringu pöördumatuks. Maa ostmist ega ettevalmistustöid, nagu lubade hankimine ja esialgsete teostatavusuuringute tegemine, ei käsitata tööde alustamisena. Ülevõtmiste puhul tähendab tööde alustamine omandatud ettevõttega vahetult seotud vara omandamise hetke;
- 83) „strateegiline reserv“ – reservvõimsuse mehhanism, mille puhul elektrivõimsust (näiteks tootmine, salvestamine või tarbimiskaja) hoitakse väljaspool elektriturgu ja see võetakse kasutusele ainult teatavatel asjaoludel;
- 84) „omamise kogukulu“ – sõiduki soetamise ja omamise kogukulu sõiduki kasutusaja jooksul, sealhulgas sõiduki soetamise või rentimise kulud, kütusekulud, hooldus- ja remondikulud, kindlustuskulud, rahastamiskulud ja maksud;
- 85) „põhivõrguettevõtja“ – direktiivi (EL) 2019/944 artikli 2 punktis 35 sätestatud määratlusele vastav põhivõrguettevõtja;
- 86) „sõiduk“ – mis tahes järgmine sõiduk:
- a) M1-, M2-, N1-, M3-, N2-, N3- või L-kategooria maanteeõiduk;
 - b) reisijate- või kaubaveoks kasutatav sisevee- või mere- ja rannikulaev;
 - c) veerem;
 - d) õhusõiduk;
- 87) „töötlemine“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 14 sätestatud määratlusele vastav töötlemine;
- 88) „liidu madalaim maksustamistase“ – liidu õiguses sätestatud madalaim maksustamistase; energiatoodete ja elektrienergia puhul on liidu madalaim maksustamistase nõukogu direktiivi 2003/96/EÜ ⁽³⁶⁾ I lisas sätestatud madalaim maksustamistase;

⁽³⁵⁾ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1).

⁽³⁶⁾ Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, 31.10.2003, lk 51).

89) „liidu standard“ –

- a) kohustuslik liidu standard, millega nähakse ette keskkonnakaitse tase, mille ettevõtjad peavad saavutama, välja arvatud liidu tasandil kehtestatud standardid või eesmärgid, mis on siduvad liikmesriikidele, kuid mitte üksikutele ettevõtjatele;
- b) kohustus kasutada parimat võimalikku tehnikat (PVT), nagu see on määratletud direktiivis 2010/75/EL, ja tagada, et heitkogused ei ületa taset, mis saavutatakse parima võimaliku tehnika kasutamisel; kui parima võimaliku tehnikaga seotud heitetasemed⁽³⁷⁾ on kindlaks määratud direktiivi 2010/75/EL või muude kohaldatavate direktiivide alusel vastu võetud rakendusaktides, kehtivad käesolevate suuniste kohaldamisel need tasemed; kui selliseid tasemeid väljendatakse vahemikuna, kohaldatakse piirmäära, mis vastab parima võimaliku tehnika saavutamise kõige madalamale tasemele asjaomase ettevõtja puhul;

90) „jäätmel“ – direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 1 sätestatud määratlusele vastavad jäätmed;

91) „heitsoojusenergia“ – direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 2 punktis 9 sätestatud määratlusele vastav heitsoojusenergia.

3. SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE ALUSLEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 3 PUNKTI C ALUSEL

- 20. Käesolevates suunistes esitatakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohased siseturuga kokkusobivuse kriteeriumid keskkonnakaitse- (sh kliimakaitse) ja energiaeesmärkidega seotud abimeetmete puhul, millest tuleb vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 komisjonile teatada.
- 21. Vastavalt aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktile c võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi, millega soodustatakse teatava majandustegevuse arengut Euroopa Liidus (positiivne tingimus), kui see abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega (negatiivne tingimus).
- 22. Hinnates, kas keskkonnakaitse- ja energiaalast abi võib pidada aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel siseturuga kokkusobivaks, analüüsib komisjon järgmisi aspekte.
 - a) Esimese (positiivse) tingimusena soodustab abi teatava majandustegevuse arengut:
 - i) meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast (vt jagu 3.1.1);
 - ii) abi ergutav mõju (vt jagu 3.1.2);
 - iii) asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine (vt jagu 3.1.3).
 - b) Teise (negatiivse) tingimusena ei mõjuta abi põhjendamatult kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega:
 - i) vajadus riigi sekkumise järele (vt jagu 3.2.1.1);
 - ii) abi asjakohasus (vt jagu 3.2.1.2);
 - iii) abi proportsionaalsus (abi piirdub abi eesmärgi saavutamiseks minimaalselt vajalikuga), sealhulgas abi kumuleerumine (vt jagu 3.2.1.3);
 - iv) abi läbipaistvus (vt jagu 3.2.1.4);
 - v) abi tõttu konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine (vt jagu 3.2.2);
 - vi) abi positiivse ja negatiivse mõju kaalumise (vt jagu 3.3).

⁽³⁷⁾ Need võivad hõlmata parima võimaliku tehnikaga saavutatavaid heitetasemeid, parima võimaliku tehnikaga saavutatavaid energiatõhususe tasemeid või parima võimaliku tehnikaga saavutatavaid keskkonnatoime tasemeid.

3.1. Positiivne tingimus: abi peab soodustama teatava majandustegevuse arengut

3.1.1. Meetme abil soodustatav majandustegevus, positiivne mõju kogu ühiskonnale ja asjakohasel juhul olulisus liidu konkreetse poliitika seisukohast

23. Abist teatamisel peavad liikmesriigid määratlema majandustegevuse, mida abi tulemusel soodustatakse, ja selle, kuidas kõnealuse majandustegevuse arengut toetatakse.
24. Abi, mille eesmärk on ennetada või vähendada majandustegevuse negatiivset mõju kliimale või keskkonnale, võib soodustada majandustegevuse arengut asjaomase majandustegevuse jätkusuutlikkuse parandamise kaudu. Abi võib ka tagada, et see tegevus võib tulevikus jätkuda, tekitamata ebaproportsionaalset keskkonnakahju, ning toetada uute majandustegevuste ja teenuste loomist (toetades rohemajanduse arengut).
25. Samuti peavad liikmesriigid kirjeldama, kas ja kuidas aitab abi kaasa liidu kliima-, keskkonna- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisele, ning täpsemalt abi eeldatavat kasulikkust seoses olulise panusega keskkonnakaitse, sealhulgas kliimamuutuste leevendamise, või energia siseturu tõhusasse toimimisse.

3.1.2. Ergutav mõju

26. Abi saab pidada majandustegevust soodustavaks üksnes juhul, kui sellel on ergutav mõju. Ergutav mõju tekib siis, kui abi ajendab abisaajat muutma oma käitumist ning tegelema täiendava majandustegevusega või keskkonnasõbralikumajandustegevusega, millega ta ilma abita ei tegeleks või tegeleks väiksemas ulatuses või teistsugusel viisil.
27. Abiga ei tohi toetada sellise tegevusega seotud kulusid, millega abisaaja igal juhul tegeleks, ega hüvitada majandustegevuse tavalist äririski⁽³⁸⁾.
28. Ergutava mõju tõendamiseks tuleb visandada tegelik stsenaarium ja tõenäoline vastupidine stsenaarium, kus abi ei anta⁽³⁹⁾. Komisjon lähtub selle uurimisel jaos 3.2.1.3 osutatud kvantifitseerimisest.
29. Komisjon leiab, et abil ei ole abisaajale ergutavat mõju, kui projekti või tegevusega seotud töid alustatakse enne, kui abisaaja esitab riiklikule ametiasutusele kirjaliku abitaotluse. Juhtudel, kui abisaaja alustab projekti elluviimist enne abi taotlemist, ei loeta selle projekti jaoks antud abi põhimõtteliselt siseturuga kokkusobivaks.
30. Abi võidakse taotleda mitmesugustes vormides, sealhulgas näiteks konkurentsipõhises pakkumismenetluses pakkumuse esitamisega. Taotlus peab sisaldama vähemalt taotleja nime, projekti või tegevuse kirjeldust, sealhulgas selle asukohta, ja elluviimiseks vajalikku abisummat.
31. Teatavatel erandjuhtudel võib abil olla ergutav mõju ka projektide puhul, mille elluviimist alustati enne abitaotluse esitamist. Eelkõige loetakse, et abil on ergutav mõju järgmistes olukordades:
 - a) abi antakse automaatselt vastavalt objektiivsetele ja mittediskrimineerivatele kriteeriumidele ning ilma liikmesriigi täiendava kaalutusõigusega ning meede on vastu võetud ja jõustunud enne abi saava projekti või tegevusega seotud tööde alustamist, välja arvatud maksumeetme kava järglaskavade puhul juhul, kui tegevus oli juba hõlmatud eelnevate maksusoodustuste kavadega;

⁽³⁸⁾ Vt kohtuotsus, Euroopa Kohus, 13. juuni 2013, HGA jt vs. komisjon, liidetud kohtuasjad C-630/11 P kuni C-633/11 P, ECLI:EU:C:2013:387, punkt 104.

⁽³⁹⁾ See stsenaarium peab olema usutav, ehtne ja seotud otsustusprotsessi mõjutavate teguritega ajal, mil abisaaja teeb projekti kohta otsuse. Liikmesriike kutsutakse üles tuginema ametlikele juhatuse dokumentidele, riskihindamistele, finantsaruannetele, sisemistele äriplaanidele, eksperdiarvamustele ja muudele hinnatava projektiga seotud uuringutele. Ergutavat mõju võivad liikmesriikidel aidata tõendada dokumendid, mis sisaldavad teavet nõudluse prognooside, kuluprognoside ja finantsprognooside kohta, investeerimiskomiteele esitatavad ja erinevaid investeeringu/tegevuse stsenaariume käsitlevad dokumendid või finantsasutustele esitatavad dokumendid. Need dokumendid peavad pärinema investeeringu/tegevusega seotud otsustusprotsessiga samast ajast.

- b) enne tööde alustamist on riiklikud ametiasutused avaldanud teatise oma kavatsuse kohta kehtestada kavandatav abimeede tingimusel, et komisjon kiidab vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3 meetme heaks. Kõnealune teatis tuleb teha kättesaadavaks avalikul veebisaidil või muu avalikult kättesaadava teavitusvahendi abil, millele on võrdlemisi laialdane ja lihtne juurdepääs, ning selles tuleb selgelt märkida, millist liiki projekte liikmesriik kavatseb käsitada abikõlblikena ja alates millisest ajahetkest selliseid projekte käsitatakse abikõlblikena. Kavandatud abikõlblikkust ei tohi põhjendamatult piirata. Abisaaja peab olema enne tööde alustamist abi andvale asutusele teatanud, et kavandatud abimeedet peeti tehtud investeerimisotsuste eeltingimuseks. Kui liikmesriik tugineb ergutava mõju tõendamisel sellisele teatisele, peab ta riigiabi teatele lisama vastava teatise koopia ja lingi veebisaidile, kus see avaldati, või tõendid selle kohta, et teatis on avalikkusele kättesaadav;
- c) tegevusabi antakse olemasolevatele käitistele keskkonnasõbraliku tootmise eesmärgil, kui tööde alustamise aega ei ole võimalik kindlaks määrata, kuna märkimisväärseid uusi investeeringuid ei tehta. Sellistel juhtudel võib ergutavat mõju tõendada muutus käitise käitamisest keskkonnasõbralikul viisil odavamana ja keskkonda vähem säästva käitamisviisi asemel.
32. Komisjon leiab, et abil, mida antakse üksnes liidu standarditega kohandamise kulude katmiseks, ei ole põhimõtteliselt ergutavat mõju. Üldreegli kohaselt võib ergutav mõju olla ainult abil, mida antakse selleks, et rakendada liidu standarditest rangemaid standardeid. Kui aga asjakohane liidu standard on juba vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, võib abil olla ergutav mõju juhul, kui see ergutab investeeringut tegema ja lõpule viima vähemalt 18 kuud enne standardi jõustumist, kui jagudes 4.1–4.13 ei ole märgitud teisiti. Et mitte vähendada liikmesriikide valmisolekut kehtestada liidu vastavatest standarditest rangemaid või ambitsioonikamaid kohustuslikke riiklikke standardeid, võib abimeetmel olla ergutav mõju selliste riiklike standardite olemasolust olenemata. Sama kehtib abi kohta, mida antakse olukorras, kus liidu standardite puudumisel on vastu võetud kohustuslikud riiklikud standardid.

3.1.3. Asjakohaste liidu õigusnormide rikkumise puudumine

33. Kui toetatavast tegevusest või abimeetmest või sellega seotud tingimustest (sh selle rahastamise viisist, kui see on meetme lahutamatu osa) tuleneb liidu asjakohase õigusnormi rikkumine, ei saa sellist abi pidada siseturuga kokkusobivaks. Nii võib see olla näiteks juhul, kui abi suhtes kohaldatakse klausleid, millega otseselt või kaudselt seatakse abi andmise eeltingimuseks toodete või seadmete päritolu, näiteks nõue, et abisaaja ostaks omamaiseid tooteid.

3.2. Negatiivne tingimus: abimeede ei tohi mõjutada ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega

3.2.1. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

3.2.1.1. Abi vajalikkus

34. Kavandatav riigiabimeede peab olema suunatud olukorrale, kus abi tulemuseks võib olla oluline areng, mida turg üksi ei suudaks esile kutsuda, näiteks turutõrgete kõrvaldamine seoses projektide või tegevusega, mille jaoks abi antakse. Hoolimata üldisest arusaamast, et konkurentsipõhised turud tagavad tavaliselt tõhusaid tulemusi majandustegevuse arengu, hindade, toodangu ja ressursikasutuse osas, võib turutõrgete korral riiklik sekkumine riigiabi vormis parandada turgude tõhusat toimimist ja seega aidata kaasa majandustegevuse arengule, kui turg üksi ei suuda saavutada tõhusat tulemust. Liikmesriik peaks tegema kindlaks turutõrked, mis ei võimalda saavutada piisavat keskkonnakaitse taset või tõhusat energia siseturgu. Peamised keskkonnakaitse ja energiaga seotud turutõrked, mis võivad takistada optimaalse tulemuse saavutamist ja viia ebatõhusa tulemuseni, on järgmised.

- a) Negatiivsed välismõjud: need on kõige tavalisemad keskkonnavalaste abimeetmete puhul ja tekivad juhul, kui saastamisel ei ole piisavat hinda, s.t asjaomane ettevõtja ei pea maksma saastamise eest täishinda. Sellisel juhul ei pruugi enda huvides tegutsevatel ettevõtjatel olla piisavalt stiimuleid, et võtta konkreetse tehnoloogia valimisel või tootmismahu üle otsustamisel arvesse oma majandustegevusest tulenevaid negatiivseid välismõjusid. Teisõnu tähendab see, et ettevõtja kantavad kulud ei kajasta täielikult tarbijate ja kogu ühiskonna kantavaid kulusid. Seetõttu puudub ettevõtjatel tavaliselt piisav stiimul saastamise vähendamiseks või keskkonnakaitse eesmärgil individuaalsete meetmete võtmiseks.

- b) Positiivsed välismõjud: asjaolu, et osa investeringust tulenevast kasust saavad muud turuosalised kui investor, võib viia selleni, et ettevõtjad investeerivad liiga vähe. Positiivsed välismõjud võivad ilmned näiteks ökoinnovatsiooni, süsteemide stabiilsusse, uutesse ja innovaatilistesse taastuenergiaga seotud tehnoloogilistesse lahendustesse ning innovaatilistesse nõudlusele reageerimise meetmetesse investeerimise puhul või paljudele liikmesriikidele või laiemale hulgale tarbijatele kasulike energiataristute või elektrivarustuskindluse tagamise meetmete puhul.
- c) Asümmeetriline teave: see esineb tavaliselt turgudel, kus turu ühel ja teisel poolel kättesaadava teabe vahel on lahknevused. See võib esineda näiteks juhul, kui välistel investoritel puudub teave projekti tõenäoliste tulemuste ja projektiga kaasnevate riskide kohta. Samuti võib see esineda piiriülese taristuga seotud koostöö puhul, kus üks koostööpartner on teabe osas teise partneriga võrreldes ebasoodsamas olukorras. Kuigi risk või ebakindlus iseenesest ei too kaasa turutõrget, on asümmeetrilise teabe probleem siiski seotud sellise riski ja ebakindluse tasemega. Mõlemad kipuvad olema kõrgemad keskkonnaga seotud investeringute puhul, millel on tavaliselt pikem amortisatsiooniperiood; seetõttu keskendutakse rohkem lühiajalisele perspektiivile ja seda võivad süvendada selliste investeringute rahastamistingimused, eelkõige VKEde puhul.
- d) Kooskõlastamisega seotud turutõrked: need võivad takistada projekti arendamist või tõhusat kavandamist investorite huvide ja motiivide erinevuste (huvide lahknemise), töövõtuga või vastutuskindlustusega seotud kulude, koostöö tulemusi puudutava ebaselguse ja võrguefeki tõttu (nt seoses katkematu elektrivarustusega). Sellised kooskõlastamisega seotud tõrked võivad tekkida näiteks hoone omaniku ja üürniku vahelistes suhetes seoses energiatõhusate lahendustega. Kooskõlastamisega seotud turutõrkeid võivad veelgi süvendada teabeprobleemid, eelkõige need, mis on seotud asümmeetrilise teabega. Kooskõlastamisega seotud turutõrked võivad tuleneda ka vajadusest saavutada teatav kriitiline mass, enne kui projekti alustamine on majanduslikult atraktiivne; see võib olla eriti oluline (piiriüleste) taristuprojektide puhul.
35. Ainuüksi turutõrgete olemasolu teatavas kontekstis ei ole siiski riigiabi vajalikkuse tõendamiseks piisav. Tuvastatud turutõrgete leevendamiseks võib juba olla kehtestatud muu poliitika või võetud muid meetmeid. Näiteks võib tuua valdkondliku reguleerimise, kohustuslikud liidu saastennormid, tarnekoostused, hinnakujundusmehhanismid, nagu liidu heitkogustega kauplemise süsteem (HKS) ja CO₂-maksud. Täiendavad meetmed, sealhulgas riigiabi, võivad olla suunatud üksnes allesjäänud turutõrgetele, s.t neile, mida juba kehtestatud poliitika ja meetmetega ei õnnestu kõrvaldada. Samuti on oluline näidata, kuidas riigiabi tugevdab juba kehtestatud poliitikat ja meetmeid, mille eesmärk on samade turutõrgete kõrvaldamine. Seega on riigiabi vajalikkuse tõendamine keerulisem, kui abi töötab vastu muule, samade turutõrgete kõrvaldamiseks kavandatud poliitikale. Seepärast peaks liikmesriik kirjeldama ka võimalikku olemasolevat poliitikat ja olemasolevaid meetmeid, mis on juba suunatud asjaomaste regulatiivsete tõrgete või turutõrgete kõrvaldamisele.
36. Komisjon loeb abi vajalikuks, kui liikmesriik tõendab, et see on tõhusalt suunatud allesjäänud turutõrgete kõrvaldamisele, võttes arvesse ka võimalikku muud poliitikat ja meetmeid, mis on juba kehtestatud mõne tuvastatud turutõrke kõrvaldamiseks.
37. Kui riigiabi antakse projektidele või tegevustele, mis oma tehnoloogilise sisu, riskitaseme ja ulatuse poolest sarnanevad liidus turutingimustel juba elluviidavatele projektidele või tegevustele, eeldab komisjon põhimõtteliselt, et turutõrkeid ei esine, ning nõuab täiendavaid tõendeid riigiabi vajalikkuse kohta.
38. Abi vajalikkuse tõendamiseks peab liikmesriik tõendama, et projekti või (kavade puhul) võrdlusprojekti ei viidaks ellu ilma abita. Komisjon lähtub selle hindamisel jaos 3.2.1.3 osutatud kvantifitseerimisest või liikmesriigi esitatud konkreetsetest tõenditest põhinevast analüüsist, mis näitab abi vajalikkust.

3.2.1.2. A s j a k o h a s u s

39. Kavandatav abimeede peab olema abi kavandatud eesmärgi saavutamiseks asjakohane poliitikavahend, mis tähendab, et samu tulemusi ei tohi olla võimalik saavutada vähem moonutava poliitika- ja abimeetmega.

3.2.1.2.1. Asjakohasus võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega

40. Riigiabi ei ole ainus liikmesriikide käsutuses olev poliitikavahend keskkonnakaitse taseme tõstmiseks või energia siseturu tõhusa toimimise tagamiseks. Liikmesriigil võib olla võimalik kasutada muid, asjakohasemaid vahendeid, nagu turupõhised vahendid või nõudlusega seotud meetmed, mille hulka kuuluvad reguleerimine, kohustus järgida energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet, ⁽⁴⁰⁾ riigihanked või standardimine, samuti avaliku taristu rahastamise suurendamine ja üldised fiskaalmeetmed. Leebetel vahenditel, nagu vabatahtlikud ökomärgised ja keskkonnasõbralike tehnoloogiliste lahenduste levitamine, võib samuti olla oluline roll keskkonnakaitse kõrgema taseme saavutamisel ⁽⁴¹⁾.
41. Eri meetmed sama turutõrke leevendamiseks võivad üksteisele vastu töötada. Nii on see juhul, kui välismõjude probleemiga tegelemiseks on loodud tõhus turupõhine mehhanism, nagu näiteks liidu HKS. On oht, et samale turutõrkele suunatud täiendav abimeede võib vähendada turupõhise mehhanismi tõhusust. Seega, kui abikava eesmärk on kõrvaldada allesjäänud turutõrked, tuleb abikava kavandada nii, et see ei kahjustaks turupõhise mehhanismi tõhusust.
42. Keskkonnaalaste õigusaktide kaudu põhimõtte „saastaja maksab“ järgimise eesmärk on tagada negatiivsete välismõjudega seotud turutõrgete kõrvaldamine. Seepärast ei ole riigiabi sobiv vahend ja riigiabi ei saa anda, kui abisaajat saab kehtivate liidu või siseriiklike õigusaktide alusel pidada saastamise eest vastutavaks.

3.2.1.2.2. Asjakohasus võrreldes teiste abivahenditega

43. Keskkonnakaitse ja energiaga seotud riigiabi saab anda mitmes vormis. Liikmesriik peaks siiski tagama, et abi antakse vormis, mis kaubandust ja konkurentsi tõenäoliselt kõige vähem moonutab.
44. Sellega seoses peab liikmesriik näitama, miks muud potentsiaalselt vähem moonutavad abivormid, nagu tagastatavad ettemaksud võrreldes otsetoetustega, maksu ümberarvutus võrreldes maksuvähendusega või finantsinstrumentidel põhinevad abivormid, nagu võlainstrumentid võrreldes omakapitaliinstrumentidega, sealhulgas näiteks madala intressiga laenud ja intressitoetused, riigigarantiid või alternatiivne finantseerimine soodsatel tingimustel, on vähem asjakohased.
45. Abivahendi valik peaks olema turutõrke kõrvaldamiseks asjakohane. Kui tegelikud tulud ei ole kindlad, näiteks energiasäästumeetmete puhul, võib tagastatav ettemakse olla kõige sobivam vahend.
46. Liikmesriik peab tõendama, et abi ja selle ülesehitus on asjakohased selle eesmärgi saavutamiseks, millele abi on suunatud.

3.2.1.3. Proportsionaalsus

47. Abi peetakse proportsionaalseks, kui abisumma abisaaja kohta piirdub abi saava projekti või tegevuse elluviimiseks vajaliku miinimumiga.

⁽⁴⁰⁾ Selle põhimõtte kohaselt peavad liikmesriigid energiasüsteemi kavandamisel ning poliitiliste ja investeerimisotsuste tegemisel võtma võimalikult suurel määral arvesse alternatiivseid kulutõhusaid energiatõhususmeetmeid, et muuta energianõudlus ja -pakkumine tõhusamaks, eelkõige energia kulutõhusa säästmise kaudu lõpptarbimises, samuti nõudlusele reageerimise algatuste ning energia tõhusama muundamise, ülekandmise ja jaotamise kaudu, saavutades samas ikkagi nende otsuste eesmärgid. Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

⁽⁴¹⁾ Keskkonnamärgiste ja toodete kohta esitatavate väidete kasutamine võib olla veel üks vahend, mis aitab tarbijatel/kasutajatel teha teadlikke ostuotsuseid ja võimaldab suurendada nõudlust keskkonnasõbralike toodete järele. Kui usaldusväärsed keskkonnamärgised ja tõesed keskkonnaväited on hästi kavandatud ning tarbijad neid tunnustavad, mõistavad, usaldavad ja tähtsustavad, võivad need olla mõjukas vahend, mille abil juhtida ja kujundada (tarbijate) käitumist keskkonnasõbralikumate valikute suunas. Selgetel kriteeriumidel põhineva ja (kolmandate isikute poolse) väliskontrolliga hõlmatud märgistamis-/sertifitseerimiskava kasutamine on ettevõtja jaoks üks kõige paremaid võimalusi tarbijatele ja sidusrühmadele näidata, et ta täidab rangeid keskkonnanõudeid. Seda silmas pidades ei lisa komisjon käesolevasse suunistesse erieskirju keskkonnasõbralike toodete kavandamiseks ja tootmiseks antava abi kohta.

48. Üldpõhimõtte kohaselt loetakse, et abi piirdub abi saava projekti või tegevuse elluviimiseks vajaliku miinimumiga, kui abisumma vastab abimeetme eesmärgi saavutamiseks vajalikule netolisakulule (rahastamispuudujäägile) võrreldes vastupidise stsenaariumiga, kus abi ei anta. Netolisakulu määratakse kindlaks abi saava projekti ning abi puudumise korral usutavalt teostatava alternatiivse projekti majanduslike tulude ja kulude (sealhulgas investeerimis- ja tegevuskulude) erinevuse kaudu.
49. Netolisakulu ei ole vaja üksikasjalikult hinnata, kui abisummad määratakse kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, sest see annab usaldusväärse hinnangu võimalikele abisaajatele vajaliku minimaalse abi kohta ⁽⁴²⁾. Seetõttu leiab komisjon, et abi proportsionaalsus on tagatud, kui on täidetud järgmised kriteeriumid:
- a) pakkumismenetlus on konkurentsipõhine, nimelt: see on avatud, selge, läbipaistev ja mittediskrimineeriv, põhineb objektiivsetel kriteeriumidel, mis on eelnevalt kindlaks määratud vastavalt meetme eesmärgile ja minimeerides strateegilise pakkumise riski;
 - b) need kriteeriumid avaldatakse piisavalt aegsasti enne taotluste esitamise tähtaega, et võimaldada tõhusat konkurentsi ⁽⁴³⁾;
 - c) pakkumismenetlusega seotud eelarve või maht on siduv piirang, mis tähendab, et eeldatavalt ei saa mitte kõik pakkujad abi, pakkujate eeldatav arv on tõhusa konkurentsi tagamiseks piisav ning kui kava rakendamise ajal läbiviidavates pakkumismenetlustes on liiga vähe pakkujaid, parandatakse pakkumismenetluste korraldust, et tagada tõhus konkurent järgnevates pakkumismenetlustes või kui see ei ole võimalik, siis niipea, kui see on asjakohane;
 - d) välditakse pakkumismenetluse tulemuste tagantjärele kohandamist (nt hilisemad läbiraakimised pakkumise tulemuste üle või normeerimine), sest need võivad vähendada menetluse tulemuse tõhusust.
50. Konkurentsipõhises pakkumismenetluses pakkumuste järjestamiseks ja lõpptulemusena abi andmiseks kasutatavate valikukriteeriumidega tuleks üldjuhul meetme põhieesmärkide saavutamisse antav panus otseselt või kaudselt seostada taotleja taotletud abisummaga. Seda võib väljendada näiteks abina keskkonnakaitse ühiku kohta või abina energiaühiku kohta ⁽⁴⁴⁾. Samuti võib olla asjakohane lisada muid valikukriteeriume, mis ei ole otseselt ega kaudselt seotud meetme põhieesmärkidega. Niisugustel juhtudel ei või selliste muude kriteeriumide osakaal olla suurem kui 30 % kõigi valikukriteeriumide kaalust. Liikmesriik peab kavandatud lähenemisviisi põhjendama ja tagama, et see on taotletavate eesmärkide saavutamiseks sobiv.
51. Kui abi ei anta konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, tuleb netolisakulu kindlaks määrata abi andmise stsenaariumi ja vastupidise stsenaariumi kasumlikkuse võrdlemise teel. Rahastamispuudujäägi kindlaksmääramiseks sellistel juhtudel peab liikmesriik esitama abi andmise stsenaariumi ja usutava vastupidise stsenaariumi puhul kvantifitseeritud andmed kõigi peamiste kulude ja tulude kohta, abisaajate kapitali kaalutud keskmise hinna kohta (tulevaste rahavoogude diskonteerimiseks) ning projekti nüüdispuhasväärtuse kohta nii abi andmise stsenaariumi kui ka vastupidise stsenaariumi korral projekti kestuse ajal. Komisjon kontrollib, kas selline vastupidine stsenaarium on realistlik ⁽⁴⁵⁾. Liikmesriik peab põhjendama kvantifitseerimise iga aspekti puhul kasutatud eeldusi ning selgitama ja põhjendama kasutatud meetodeid. Tüüpilise netolisakulu võib kindlaks määrata nüüdispuhasväärtuste vahena abi andmise stsenaariumi ja vastupidise stsenaariumi korral võrdlusprojekti kestuse ajal.

⁽⁴²⁾ Kui on siiski võimalikud pakkumused subsiidiumita projektidele, peaksid liikmesriigid selgitama, kuidas tagatakse proportsionaalsus. Pakkumused subsiidiumita projektidele võivad tuleneda näiteks asjaolust, et prognoositakse turult saadava tulu suurenemist aja jooksul ja/või et edukad pakkujad saavad kontsessioone või muid soodustusi ja hinnatoetust. Vältida tuleks hinna alam- või ülempiire, mis piiravad konkurentsipõhist menetlust ja kahjustavad proportsionaalsust, isegi kui need on nulltasemel.

⁽⁴³⁾ Tavaliselt piisab kuuest nädalast. Eriti keerukate või uudsete menetluste puhul võib see aeg olla pikem. Põhjendatud juhtudel, näiteks lihtsate või korrapäraste/korduvate menetluste puhul, võib olla asjakohane lühem kestus.

⁽⁴⁴⁾ Keskkonnakaitse ühikute hindamiseks võivad liikmesriigid näiteks välja töötada meetodika, milles võetakse arvesse heitkoguseid või muud saastamist toetatava majandustegevuse eri etappides, projekti teostamise aega või süsteemi integreerimise kulusid. Seostades põhieesmärkide saavutamisse antava panuse taotletava abisummaga, võivad liikmesriigid näiteks kaaluda erinevaid objektiivseid kriteeriume ja lähtuda valiku tegemisel abisummast objektiivsete kriteeriumide kaalutud keskmise ühiku kohta või valida piiratud hulga pakkumuste seast, mille puhul abisumma objektiivsete kriteeriumide ühiku kohta on väikseim, sellised pakkumused, mis said objektiivsetele kriteeriumidele vastavuse eest kõrgeima punktisumma. Iga sellise lähenemisviisi parameetrid tuleb kalibreerida, tagamaks, et pakkumismenetlus on mittediskrimineeriv, hõlmab tõhusat konkurentsi ja kajastab majanduslikku väärtust.

⁽⁴⁵⁾ Vastupidist stsenaariumi, mille kohaselt investeeringu/tegevuse alternatiivina jätkatakse pikaajaliselt senist keskkonna seisukohast jätkusuutumatut tegevust, ei loeta realistlikuks stsenaariumiks.

52. Vastupidine stsenaarium võib seisneda selles, et abisaaja ei vii tegevust või investeeringut ellu või jätkab oma äritegevust muutusteta. Kui tõendid kinnitavad, et see on kõige tõenäolisem vastupidine stsenaarium, võib netolisakulu võrdsustada abi andmise stsenaariumi projekti negatiivse nüüdispuhasväärtusega juhul, kui projekti kestuse ajal abi ei saada (seega kaudselt eeldades, et vastupidise stsenaariumi korral on nüüdispuhasväärtus null) ⁽⁴⁶⁾. Eelkõige võib see nii olla taristuprojektide puhul.
53. Üksikabi ja kavade puhul, millest saab kasu eriti piiratud arvu abisaajaid, tuleb punktis 51 osutatud arvutused ja prognoosid esitada projekti üksikasjaliku äriplaani tasandil ning abikavade puhul ühe või mitme võrdlusprojekti alusel. Samamoodi tuleb punkti 52 kohaldatavuse korral esitada tõendid projekti üksikasjaliku äriplaani tasandil ja abikava puhul ühe või mitme võrdlusprojekti alusel.
54. Teatavate asjaolude korral võib olla keeruline abisaaja tulusid ja kulusid täies ulatuses kindlaks teha ning seega nüüdispuhasväärtust abi andmise stsenaariumis ja vastupidises stsenaariumis kvantifitseerida. Sellistel juhtudel võib kasutada 4. peatükis konkreetsete abiliikide puhul kirjeldatud alternatiivseid lähenemisviise. Neil juhtudel võib abi pidada proportsionaalseks, kui abisumma ei ületa abi ülemmäära.
55. Kui konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei kasutata ning edaspidised kulud ja tulud on väga ebakindlad ja teave on väga asümmeetriline, võidakse liikmesriigilt nõuda, et ta kasutaks rahastamismudeleid, mis ei ole täielikult eelnevalt kindlaks määratud. Need on pigem eelneva ja tagantjärele rahastamise kombinatsioon või näevad ette tagastamismehhanismi või kulude jälgimise mehhanismi, kuid säilitavad samal ajal abisaajate stiimulid kulude minimeerimiseks ja äritegevuse tõhusamaks arendamiseks.

3.2.1.3.1. Kumuleerimine

56. Abi võib anda samaaegselt mitme abikava alusel või kumuleerida samade abikõlblike kulude katmiseks antava sihtotstarbelise või vähese tähtsusega abiga, tingimusel et projektile või tegevusele antava abi kogusumma ei põhjusta ülerahastamist ega ületa käesolevate suuniste kohast lubatud maksimaalset abisummat. Kui liikmesriik lubab ühe meetme kohast abi kumuleerida teiste meetmete kohase abiga, peab ta iga meetme puhul kirjeldama meetodit, mida kasutatakse käesolevas punktis sätestatud tingimuste täitmise tagamiseks.
57. Kesksest hallatavad liidu rahalised vahendid, mis ei ole otseselt ega kaudselt liikmesriigi kontrolli all, ei kujuta endast riigiabi. Kui selliseid liidu rahalisi vahendeid kombineeritakse riigiabiga, tuleb tagada, et samade abikõlblike kuludega seoses võimaldatavate avaliku sektori rahaliste vahendite kogusumma ei põhjusta ülerahastamist.

3.2.1.4. L ä b i p a i s t v u s

58. Selleks et vähendada negatiivset mõju, tagades konkurentidele juurdepääsu asjakohasele teabele toetatava tegevuse kohta, peab asjaomane liikmesriik tagama, et komisjoni läbipaistvusmoodulis ⁽⁴⁷⁾ või riigi või piirkondliku tasandi kõikehõlmaval riigiabi veebisaidil avaldatakse järgmine teave:
 - a) heakskiidetud abikava või üksikabi andmiseks vastu võetud otsuse ja selle rakendussätete täistekst või link sellele;
 - b) teave iga üksikabi kohta, mida antakse sihtotstarbeliselt või käesolevate suuniste alusel heakskiidetud abikava alusel ja mis ületab 100 000 eurot ⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁶⁾ Alternatiivse projekti puudumisel kontrollib komisjon, ega abisumma ei ületa abi saava projekti piisavat kasumlikkust tagavat miinimumi, mis võimaldab näiteks saavutada projekti sisemise tulumäära, mis vastab sektori või asjaomase ettevõtja võrdlusnäitajale või minimaalsele vastuvõetavale ühiskondliku tulu määrale. Selleks otstarbeks võib kasutada ka tavalisi tulumäärasid, mida abisaaja muude sarnaste investeerimisprojektide puhul tavaliselt eeldab, kapitalikulu tervikuna või asjaomases majandusharus tavapärastel täheldatud tulumäärasid. Arvesse tuleb võtta kõiki projekti kestuse jooksul eeldatavalt tekkivaid asjaspeutuuvaid kulusid ja tulusid.

⁽⁴⁷⁾ Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing, kättesaadav aadressil: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=et>.

⁽⁴⁸⁾ Liikmesriigi nõuetekohaselt põhjendatud taotluse korral võidakse sellest nõudest loobuda juhul, kui üksikasjalike andmete avaldamine kahjustaks konkurentsi järgmistest jaotamisprotsessides, näiteks võimaldades strateegilist pakkumist.

59. Liikmesriigid peavad looma ülevaatliku riigiabi veebisaidi, kus tuleb avaldada käesolevas jao kohaselt nõutav teave viisil, mis tagab teabele lihtsa juurdepääsu. Teave tuleb avaldada omandiõigusetä (näiteks CSV- või XML-vormingus) tabeli vormis, mis võimaldab andmeid tulemuslikult otsida, neist väljavõtteid teha, neid alla laadida ja neid hõlpsalt internetis jagada. Üldsusel peab olema veebisaidile piiranguteta juurdepääs. Veebisaidile juurdepääsuks ei tohi nõuda kasutaja eelnevat registreerimist.
60. Maksusoodustuste või maksutaoliste tasudega seotud soodustuste vormis antava abi kavade puhul loetakse punkti 58 alapunktis b esitatud tingimused täidetuks, kui liikmesriik avaldab nõutava teabe üksikabi summade kohta järgmistes vahemikes (miljonites eurodes):
- 0,1–0,5;
- 0,5–1;
- 1–2;
- 2–5;
- 5–10;
- 10–30;
- 30–60;
- 60–100;
- 100–250;
- 250 ja rohkem.
61. Punkti 58 alapunktis b osutatud teave tuleb avaldada kuue kuu jooksul alates abi andmise kuupäevast või maksusoodustusena antava abi puhul ühe aasta jooksul alates maksudeklaratsiooni esitamise tähtpäevast⁽⁴⁹⁾. Ebaseadusliku, kuid siseturuga kokkusobiva abi korral peavad liikmesriigid tagama selle teabe avaldamise tagantjärele, kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil komisjon tegi otsuse, millega abi tunnistati siseturuga kokkusobivaks. Selleks et tagada riigiabi eeskirjade täitmine vastavalt aluslepingule, peab see teave olema kättesaadav vähemalt kümne aasta jooksul alates abi andmise kuupäevast.
62. Komisjon avaldab punktis 59 osutatud riigiabi veebisaitide lingid oma veebisaidil.
- 3.2.2. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatult negatiivse mõju vältimine*
63. Aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c kohaselt võib komisjon tunnistada siseturuga kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kuid üksnes juhul, „kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“.
64. Selle negatiivse tingimuse kohaldamiseks tuleb kõigepealt hinnata kõnealuse abi moonutavat mõju kaubandustingimustele. Igasugune abimeede tekitab või ähvardab tekitada konkurentsimoontusi ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust juba oma olemuse tõttu, kuna tegevdam abisaajate konkurentsipositsiooni, isegi kui abimeede on vajalik, asjakohane, proportsionaalne ja läbipaistev.
65. Keskkonnaeesmärkidel antav abi kaldub olemuslikult soosima keskkonnasõbralikke tooteid ja tehnoloogilisi lahendusi teiste, saastavamate toodete ja tehnoloogiliste lahenduste arvelt ning seda abi mõju ei peeta põhimõtteliselt põhjendamatuks konkurentsimoontuseks, kuna see on suunatud selliste turutõrgete kõrvaldamisele, mis muudavad abi vajalikuks. Lisaks aitab kliimasõbralike toodete ja tehnoloogiliste lahenduste toetamine saavutada Euroopa kliimamääruse eesmärged 2030. ja 2050. aastaks. Keskkonnakaitsega seotud meetmete puhul kaalub komisjon seetõttu moonutavat mõju konkurentidele, kes tegutsevad samuti keskkonnasõbralikult – ka ilma abita.

⁽⁴⁹⁾ Kui iga-aastase deklaratsiooni esitamise ametlikku nõuet ei ole, käsitatakse kodeerimisel abi andmise kuupäevana selle aasta 31. detsembril, milleks abi anti.

66. Komisjon leiab, et kavadel, mis on avatud laiemale võimalike abisaajate ringile, on (või tõenäoliselt on) väiksem konkurentsi moonutav mõju kui üksnes piiratud arvule konkreetsetele abisaajatele suunatud toetustel, eelkõige juhul, kui abimeetme kohaldamisalasse kuuluvad kõik konkurendid, kes soovivad pakkuda sama teenust, toodet või hüve.
67. Keskkonna- ja energiaeesmärkide saavutamiseks antaval riigiabil võib olla soovimatu mõju, mis seisneb selles, et turg ei premeeri kõige tõhusamaid ja innovaatilisemaid tootjaid ega avalda kõige väiksema tõhususega tootjatele survet, et nad oma tegevust parendaksid, viiksid läbi restruktureerimise või väljuksid turult. See võib kaasa tuua ka tõkked potentsiaalsete tõhusamate või innovaatilisemate konkurentide turule sisenemisele. Pikas perspektiivis võivad sellised moonutused pärssida innovatsiooni, tõhusust ja puhtama tehnoloogia kasutuselevõttu. Selline moonutav mõju võib olla eriti oluline juhul, kui abi suunatakse projektidele, mis annavad mõningast ajutist kasu, kuid pikemas perspektiivis välistavad keskkonnasõbralikuma tehnoloogia kasutuselevõtu, sealhulgas sellise tehnoloogia kasutuselevõtu, mis on vajalik Euroopa kliimamääruses sätestatud keskpika perioodi ja pikaajaliste kliimaeesmärkide saavutamiseks. Nii võib näiteks juhtuda siis, kui toetatakse teatavaid fossiilkütustel põhinevaid tegevusi, mis vähendavad kasvuhoonegaaside heitkoguseid kohe, kuid pikas perspektiivis aeglustavad heite vähenemist. Kui kõik muud asjaolud on võrdsed, siis mida lähemal on abi saav investeering asjaomasele tähtajale, seda suurem on tõenäosus, et keskkonnasõbralikuma tehnoloogia võimalikud negatiivsed mõjud kaaluvad üles sellest tuleneva ajutise kasu. Seepärast võtab komisjon hindamisel arvesse neid võimalikke lühi- ja pikaajalisi negatiivseid mõjusid konkrentsile ja kaubandusele.
68. Abi võib moonutada konkurentsi ka abisaaja märkimisväärse turujõu tugevdamise või säilitamise kaudu. Ka siis, kui abi ei suurenda märkimisväärset turujõudu otseselt, võib ta teha seda kaudselt, takistades olemasolevate konkurentide laienemist või ajendades neid turult lahkuma või muutes uute konkurentide turuletuleku keeruliseks. Seda tuleb arvesse võtta eelkõige siis, kui toetusmeede on suunatud piiratud arvule konkreetsetele abisaajatele või kui turgu valitsevad ettevõtjad omandasid turuvõimu enne turu liberaliseerimist, nagu mõnikord juhtub näiteks energiaturgudel. Samuti on see aspekt oluline konkrentsipõhiste pakkumismenetluste korral tärkavatel turgudel, kui on oht, et tugeva turupositsiooniga ettevõtja võidab enamiku pakkumismenetlustest ja takistab uute ettevõtjate jõulist turuletulekut.
69. Lisaks tooteturude moonutustele võib abi mõjutada ka kaubandust ja asukohavalikut. Need moonutused võivad tekkida kõigis liikmesriikides, kui ettevõtjad konkureerivad piiriüleselt või kaaluvad erinevaid investeerimiskohti. Abi, mille eesmärk on majandustegevuse säilitamine ühes piirkonnas või selle ligimeelitamine teistest siseturu piirkondadest, võib viia tegevuse või investeeringud ühest piirkonnast teise ilma igasuguse netomõjuta keskkonnale. Komisjon kontrollib, et abi ei avaldaks konkrentsile ja kaubandusele ilmselgelt negatiivset mõju. Näiteks ei loeta siseturuga kokkusobivaks keskkonna- ja energiaalaste eesmärkide saavutamiseks antavat abi, mis muudab üksnes majandustegevuse asukohta ega tõsta keskkonnakaitse taset liikmesriikides.
70. Komisjon kiidab käesolevate suuniste alusel meetmed heaks maksimaalselt kümneks aastaks, kuid mõnel juhul võib see aeg olla lühem (vt punkt 76). Kui liikmesriik soovib rakendada meetet sellest maksimumperioodist kauem, võib ta meetmest uuesti teatada. See tähendab, et heakskiidetud meetmete alusel võib abi anda maksimaalselt kümne aasta jooksul alates kuupäevast, mil teatati komisjoni otsusest, millega abi tunnistati siseturuga kokkusobivaks.

3.3. Abi positiivse mõju ning konkrentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju kaalumine

71. Viimase sammuna võrdleb komisjon abimeetme kindlakstehtud negatiivset mõju konkrentsile ja kaubandustingimustele kavandatava abi positiivse mõjuga toetatavale majandustegevusele, sealhulgas panusega keskkonnakaitsele ja energiapoliitika eesmärkidesse, täpsemalt üleminekusse keskkonnasäästlikule majandustegevusele ja Euroopa kliimamäärusest tulenevate õiguslikult siduvate eesmärkide ning liidus 2030. aastaks seatud energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisse.

72. Võrdlemisel pöörab komisjon erilist tähelepanu määruse (EL) 2020/852 artiklile 3, sealhulgas olulise kahju ärahoidmise põhimõttele, ⁽⁵⁰⁾ või muudele võrreldavatele meetoditele. Lisaks võtab komisjon konkrentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju hindamisel asjakohasel juhul arvesse abi saava tegevuse negatiivseid välismõjusid, kui need välismõjud kahjustavad konkrentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust määral, mis on vastuolus ühiste huvidega, põhjustades või süvendades turu ebatõhusust, sealhulgas eelkõige välismõjusid, mis võivad takistada liidu õiguses sätestatud kliimaeesmärkide saavutamist ⁽⁵¹⁾.
73. Komisjon loeb abimeetme siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui positiivne mõju kaalub üles negatiivse mõju. Kui kavandatud abimeetmega ei kõrvaldata selgelt kindlaks määratud turutõrget asjakohasel ja proportsionaalsel viisil, näiteks kasu ajutisuse ja abiga kaasnevate pikaajaliste moonutuste tõttu, nagu on kirjeldatud punktis 67, kaalub konkrentsile avalduv negatiivne moonutav mõju enamasti üles meetme positiivse mõju. Seetõttu teeb komisjon tõenäoliselt järelduse, et kavandatud abimeede ei ole siseturuga kokkusobiv.
74. Meetmed, mis otseselt või kaudselt hõlmavad fossiilkütuste, eelkõige kõige saastavamate fossiilkütuste toetamist, ei avalda tõenäoliselt positiivset keskkonnamõju ja neil on sageli oluline negatiivne mõju, sest need võivad suurendada turul negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Sama kehtib ka meetmete kohta, mis hõlmavad uusi investeringuid maagaasi, välja arvatud juhul, kui tõendatakse, et puudub seotuse efekt ⁽⁵²⁾. Põhimõtteliselt on selliste meetmete positiivne kogumõju ebatõenäoline, nagu on üksikasjalikumalt selgitatud 4. peatükis.
75. Komisjon suhtub üldiselt positiivselt liikmesriikide kavandatud meetmete elementidesse, mille eesmärk on hõlbustada VKEde ja asjakohasel juhul taastuvenergiakogukondade osalemist konkrentsipõhistes pakkumismenetlustes, tingimusel et osalemise ja aktsepteerimise tagamise positiivne mõju kaalub üles võimaliku moonutava mõju.
76. Teatavatel juhtudel tuleb teavat liiki abikavade kogumõju kindlaksmääramisel võtta arvesse veel järgmisi tegureid:
- järellhindamise nõue, mida kirjeldatakse 5. peatükis; sellistel juhtudel võib komisjon piirata kõnealuste kavade kestust (tavaliselt kuni nelja aastaga) ja anda võimaluse nende pikendamiseks hiljem uuesti teatada;
 - konkrentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel nõue teatada igast teatava suurusega või teatavate omadustega toetatavast projektist eraldi;
 - nõue, et abimeetmed peavad olema ajaliselt piiratud.

4. ABI LIIGID

4.1. Abi kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks, sealhulgas taastuvenergia ja energiatõhususe toetamise kaudu

4.1.1. Abi põhjendus

77. Liit on Euroopa kliimamääruses kehtestanud 2030. ja 2050. aastaks siduvad ja ambitsioonikad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgid. Määruses (EL) 2018/1999 on kehtestatud liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärgid. Energiatõhususe direktiivis on liit kehtestanud siduvad energiatõhususe eesmärgid, mis tuleb saavutada 2030. aastaks. Selleks et aidata kaasa kõnealuste liidu eesmärkide ja nendega seotud riiklike eesmärkide saavutamisele, võib osutada vajalikuks anda riigiabi.

⁽⁵⁰⁾ Meetmete puhul, mis on identsed nõukogu heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavade meetmetega, loetakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtte tingimus täidetuks, sest seda on juba kontrollitud.

⁽⁵¹⁾ Nii võib see olla ka juhul, kui abi kahjustab selliste negatiivsete välismõjude arvessevõtmiseks loodud majanduslike instrumentide toimimist (nt mõjutades liidu HKSi või muu sarnase vahendi antavaid hinnasignaale).

⁽⁵²⁾ Seejuures võib tugineda näiteks riiklikule siduvate eesmärkidega CO₂-heite vähendamise kavale või abisaaja siduvatele kohustustele rakendada CO₂-heite vähendamise tehnoloogiat, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või CO₂ kogumine ja kasutamine, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitega gaasiga või sulgeda rajatis tähtjaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega. Liidu 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkide saavutamiseks tuleb kõigi fossiilkütuste, sealhulgas maagaasi kasutamise puhul näha ette selge vähenemine. Komisjoni mõjuhinnangus, mis koostati 2030. aasta kliimaeesmärgi kava kohta, selgitatakse, et 2050. aastaks muutub maagaasi kestev kasutamine kliimaneutraalsuse eesmärgiga kokkusobimatuks ja maagaasi kasutamist tuleb vähendada 2015. aastaga võrreldes 66–71 % (SWD(2020) 176 final).

4.1.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

78. Jaos 4.1 esitatakse siseturuga kokkusobivuse eeskirjad meetmete puhul, mis on suunatud taastuvatest energiaallikatest toodetud energiale, sealhulgas abi puhul, mida antakse taastuenergia tootmiseks või taastuenergiat kasutades sünteetiliste kütuste tootmiseks. Samuti esitatakse siseturuga kokkusobivuse eeskirjad selliste abimeetmete puhul, mis hõlmavad paljusid muid tehnoloogilisi lahendusi, mille peamine eesmärk on vähendada kasvuhooonegaaside heidet ⁽⁵³⁾.

4.1.2.1. Abi taastuenergia toetamiseks

79. Käesolevas jaos esitatakse siseturuga kokkusobivuse eeskirjad iga liiki taastuenergiat toetavate meetmete puhul.
80. Biokütustele, vedelatele biokütustele, biogaasile (sh biometaanile) ja biomasskütustele antava abi võib heaks kiita üksnes sel määral, mil abi saavad kütused vastavad säästlikkuse ja kasvuhooonegaaside heite vähendamise kriteeriumidele, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2018/2001 ning selle alusel vastu võetud rakendusaktides või delegeeritud õigusaktides.
81. Jäätmetest energia tootmiseks antavat abi võib pidada käesoleva jao alusel siseturuga kokkusobivaks niivõrd, kui võrd see piirdub jäätmetega, mis kuuluvad taastuvate energiaallikate määratluse alla.
82. Saastevaba vesiniku tootmiseks ⁽⁵⁴⁾ antavat abi võidakse hinnata käesoleva jao alusel.

4.1.2.2. Muu abi kasvuhooonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks ning energiatõhususe suurendamiseks

83. Põhimõtteliselt võib anda abi igasuguse tehnoloogia jaoks, mis aitab kaasa kasvuhooonegaaside heite vähendamisele, sealhulgas abi vähese CO₂-heitega energia tootmiseks või vähese CO₂-heitega energiat kasutades sünteetiliste kütuste tootmiseks, abi energiatõhususe suurendamiseks, sealhulgas tõhusa koostootmise jaoks, abi CO₂ kogumiseks ja säilitamiseks või abi tarbimiskaja jaoks ja energia salvestamiseks, kui seeläbi vähendatakse heitkoguseid, ning abi tööstusprotsessidest, sealhulgas tooraine töötlemisest, tulenevate heitkoguste vähendamiseks või vältimiseks. See jagu hõlmab ka toetust kasvuhooonegaaside sidumisele keskkonnast. Käesolevat jagu ei kohaldata meetmete suhtes, mille esmane eesmärk ei ole kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamine või sidumine. Kui meede aitab kaasa nii kasvuhooonegaaside heite vähendamisele kui ka muu saastamise kui kasvuhooonegaaside heite vältimisele või vähendamisele, hinnatakse meetme kokkusobivust siseturuga kas käesoleva jao või jao 4.5 alusel, olenevalt sellest, kumb neist kahest eesmärgist on ülekaalukas.
84. Käesolevat jagu kohaldatakse ka sihtotstarbeliste taristuprojektide suhtes (sealhulgas vesinikuga, muude vähese CO₂-heitega gaasidega ja CO₂ säilitamise/kasutamisega seotud projektid), mis ei kuulu energiataristu määratluse alla, ning projektide suhtes, mis hõlmavad sihtotstarbelist taristut ja/või energiataristut ning mis on seotud kas tootmisega või tarbimisega/kasutamisega.
85. Niivõrd, kui võrd abi hõlbustab investeerimist tööstustegevuse energiatõhususe parandamisse, kohaldatakse käesolevat jagu ka abi suhtes, mida antakse energiatõhususe parandamise meetmeid rakendavatele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et soodustada direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 27 osutatud energiatõhususe lepingute sõlmimist.
86. Jäätmetest energia tootmiseks antavat abi võib pidada käesoleva jao alusel siseturuga kokkusobivaks niivõrd, kui võrd see piirdub jäätmetega, mida kasutatakse kütusena tõhusa koostootmise määratlusele vastavates rajatistes.
87. Vähese CO₂-heitega vesiniku tootmiseks antavat abi võidakse hinnata käesoleva jao alusel.
88. Käesoleva jao alusel võidakse hinnata ka taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia ja/või vähese CO₂-heitega elektrienergia põhineva elektrifitseerimise toetamiseks antavat abi, sealhulgas kütte- ja tööstusprotsesside toetamist.

⁽⁵³⁾ See hõlmab nii mahajätetud tööstusaladel kui ka hoonestamata aladel tehtavaid investeeringuid.

⁽⁵⁴⁾ See hõlmab võrgusiseseid elektrolüüsijaid, kes on sõlminud taastuvelektrit tootvate ettevõtjatega taastuvate energiaallikate ostulepingud, mis vastavad direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 27 lõike 3 kohaselt vastu võetud komisjoni delegeeritud määruses sätestatud tingimustele.

4.1.3. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

4.1.3.1. Abi vajalikkus

89. Punkte 34–37 ei kohaldata kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes. Liikmesriik peab kindlaks tegema poliitikameetmed, mis on kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamiseks juba kehtestatud. Kuigi liidu HKS ning sellega seotud poliitika ja meetmed võtavad arvesse mõningaid kasvuhooonegaaside heitega seotud kulusid, ei pruugi nad neid kulusid veel täielikult arvesse võtta.
90. Liikmesriik peaks tõendama, et abi on kavandatava tegevuse jaoks vajalik, nagu on nõutud punktis 38, võttes arvesse vastupidise stsenaariumi ⁽⁵⁵⁾ kohast olukorda ning asjakohaseid kulusid ja tulusid, sealhulgas neid, mis on seotud HKS-i ning sellega seotud poliitika ja meetmetega, millele on osutatud punktis 89. Kui suure osa ärimudeliga seotud tulevased turusuundumused on väga ebakindlad (näiteks taastuvenergiasse tehtavate investeeringute puhul, kui elektrienergiast saadavad tulud ei ole seotud sisendikuludega), võib erasektori investeeringu tegemise tagamiseks osutada vajalikuks anda toetust teatava garanteeritud tasu vormis, et vähendada tundlikkust negatiivsete stsenaariumide suhtes. Sellistel juhtudel võib proportsionaalsuse tagamiseks olla vaja kehtestada kasumlikkuse piirmäärad ja/või näha ette tagastamismehhanism, mis on seotud võimalike positiivsete stsenaariumidega.
91. Kui liikmesriik tõendab punkti 90 kohaselt, et abi on vajalik, eeldab komisjon, et esineb allesjäänud turutõrge, mida saab kõrvaldada CO₂-heite vähendamiseks antava abiga, välja arvatud juhul, kui tal on vastupidiseid tõendeid.
92. Kavade puhul, mis kestavad kauem kui kolm aastat, peab liikmesriik kinnitama, et ta ajakohastab asjaomaste kulude ja tulude analüüsi vähemalt iga kolme aasta järel või harvemini abi andmist hõlmavate kavade puhul enne abi andmist, et veenduda abi jätkuvas vajalikkuses iga abikõlblike abisaajate kategooria puhul. Kui teatava abisaajate kategooria puhul ei ole abi enam vajalik, tuleks see kategooria enne täiendava abi andmist välja jätta ⁽⁵⁶⁾.

4.1.3.2. Asjakohasus

93. Punkti 3.2.1.2 ei kohaldata kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes. Komisjon eeldab, et riigiabi võib põhimõtteliselt olla asjakohane meede CO₂-heite vähendamise eesmärkide saavutamiseks, kuna muud poliitikavahendid ei ole tavaliselt nende eesmärkide saavutamiseks piisavad, ja tingimusel, et kõik muud siseturuga kokkusobivuse tingimused on täidetud. Arvestades CO₂-heite vähendamise ülesande ulatust ja kiireloomulisust, võib kasutada mitmesuguseid vahendeid, sealhulgas otsetoetusi.
94. Punktis 85 osutatud abi energiatõhususe lepingute sõlmimise soodustamiseks võib anda ainult ühes järgmises vormis:

a) energiatõhususe lepingu kohaste energiatõhususe parandamise meetmete rakendajale antav laen või garantii;

b) finantstoode, mille eesmärk on meetmete rakendaja refinantseerimine (nt faktooring või nõuete loovutamine).

4.1.3.3. Abikõlblikkus

95. CO₂-heite vähendamise meetmed, mis on suunatud konkreetsetele tegevustele, mis konkureerivad muude, subsidierimata tegevustega, põhjustavad eeldatavasti suuremaid konkurentsimoanutusi võrreldes meetmetega, mis on avatud kõikidele konkureerivatele tegevustele. Seepärast peaks liikmesriik põhjendama meetmeid, mis ei hõlma kõiki konkureerivaid tehnoloogiaharusid ja projekte, näiteks kõiki elektriturul elluviidavaid projekte või kõiki ettevõtjaid, kes toodavad asendatavaid tooteid ja kes on tehniliselt võimelised tõhusalt kaasa aitama kasvuhooonegaaside heite vähendamisele ⁽⁵⁷⁾. Selle põhjenduse aluseks peaksid olema objektiivsed kaalutlused, mis on seotud näiteks tõhususe või kuludega või muude oluliste asjaoludega. Asjakohasel juhul võib põhjendamisel tugineda jaos 4.1.3.4 osutatud avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõenditele.

⁽⁵⁵⁾ Vastupidine stsenaarium seisneb tegevuses, mida abisaaja oleks viinud ellu ilma abita. Mõnel CO₂-heite vähendamise juhul võib see hõlmata investeeringut vähem keskkonnasõbralikku alternatiivi. Muudel juhtudel võib olla tegemist investeerimisest loobumisega või investeeringu edasilükkamisega, samuti tegevusotsustega, millega kaasneb väiksem keskkonnakasu, näiteks olemasolevate rajatiste käitamise jätkamine ja/või energia ostmise jätkamine.

⁽⁵⁶⁾ See ei mõjuta õigust saada juba määratud abi (nt kümneaastase lepingu alusel).

⁽⁵⁷⁾ Komisjon ei nõua üldiselt, et meetmed peaksid olema avatud piiriülel, kuigi see võib aidata konkurentsiprobleeme leevendada.

96. Komisjon hindab esitatud põhjendusi ja leiab näiteks, et piiratum abikõlblikkus ei moonuta põhjendamatult konkurentsi, kui:
- a) meede on suunatud liidu õiguses⁽⁵⁸⁾ sätestatud konkreetse sektori- või tehnoloogiapõhise eesmärgi saavutamisele, näiteks taastuvenergia või energiatõhususe kava⁽⁵⁹⁾;
 - b) meetme konkreetne eesmärk on toetada näidisprojekte;
 - c) meede ei ole suunatud üksnes CO₂-heite vähendamisele, vaid ka õhukvaliteedile või muule saastamisele;
 - d) liikmesriik määratleb põhjused, mis võimaldavad eeldada, et abikõlblikud sektorid või uuenduslikud tehnoloogiaharud võivad pikemas perspektiivis anda olulise ja kulutõhusa panuse keskkonnakaitse ja CO₂-heite vähendamisse;
 - e) meede on vajalik mitmekesistamiseks, et vältida võrgu stabiilsusega seotud probleemide süvenemist⁽⁶⁰⁾;
 - f) võib eeldada, et valikulisem lähenemisviis vähendab keskkonnakaitse saavutamise kulusid (näiteks süsteemi integreerimise kulude vähendamise kaudu tänu mitmekesistamisele, sealhulgas taastuvate energiaallikate mitmekesistamisele, mis võib hõlmata ka tarbimiskaja ja/või salvestamist) ja/või moonutab konkurentsi vähem;
 - g) projekt on välja valitud avatud projektikonkursi raames ja moodustab osa suurest integreeritud piiriülesest projektist, mille on ühiselt kavandanud mitu liikmesriiki ja mille eesmärk on liidu ühistes huvides anda oluline panus keskkonnakaitse, ning sellega kas rakendatakse uuenduslikku tehnoloogiat, mis tuleneb abisaaja või mõne muu üksuse teadus- ja arendustegevusest ning innovatsioonist, tingimusel et abisaaja omandab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemuste kasutamise õigused, või projekti näol on tegemist sektoris uuendusliku tehnoloogia varajase kasutuselevõtuga.
97. Liikmesriigid peavad abikõlblikkuse eeskirjad ja võimalikud nendega seotud eeskirjad korrapäraselt läbi vaatama, veendumaks, et piiratum abikõlblikkuse kohta esitatud põhjendused on iga kava kehtivusaja jooksul jätkuvalt kohaldatavad, s.t veendumaks, et võimalikud abikõlblikkuse piirangud on endiselt põhjendatud ka siis, kui töötatakse välja uusi tehnoloogilisi lahendusi või lähenemisviise või saadakse rohkem andmeid.

4.1.3.4. Avalik konsultatsioon

98. Jagu 4.1.3.4 kohaldatakse alates 1. juulist 2023.
99. Välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel peavad liikmesriigid enne abist teatamist viima läbi avaliku konsultatsiooni käesoleva jao kohaselt teatatavate meetmete konkurentsimeetmete ja proportsionaalsuse üle. Konsulteerimise kohustust ei kohaldata juba heaks kiidetud meetmete muudatuste suhtes, mille tulemusena ei muudeta vastavate meetmete kohaldamisala ega abikõlblikkust ega pikendada nende kestust kauemaks kui kümme aastat alates komisjoni algsest otsusest, millega abi tunnistati siseturuga kokkusobivaks, ega punktis 100 osutatud juhtudel. Selleks et teha kindlaks, kas meede on käesolevate suuniste kriteeriume arvesse võttes põhjendatud, tuleb avalik konsultatsioon viia läbi järgmiselt⁽⁶¹⁾:

⁽⁵⁸⁾ Näiteks saastevaba vesiniku puhul, kui see on asjakohane.

⁽⁵⁹⁾ Sellisel juhul tuleks abikõlblikkust piirata üksnes kooskõlas asjakohaste määratlustega, kui need on valdkondlikes õigusaktides sätestatud. Näiteks liidu taastuvenergia peaesmärgi saavutamiseks loodud kava peaks olema avatud kõikidele tehnoloogilistele lahendustele, mis vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivis (EL) 2018/2001 (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta) (ELT L 328, 21.12.2018, lk 8) sätestatud taastuvate energiaallikate määratlusele, samas kui liidu mõne alleesmärgi saavutamiseks loodud kava peaks olema avatud kõikidele tehnoloogilistele lahendustele, mis võivad selle alleesmärgi saavutamisele kaasa aidata. Liikmesriigid võivad siiski piirata oma toetusmeetmete ulatust, sealhulgas konkreetsete taastuvate energiaallikate liikidega, muude objektiviivsete kriteeriumide alusel, näiteks punkti 96 alapunktides b–g loetletud kriteeriumide alusel.

⁽⁶⁰⁾ Piirkondliku toetust hõlmavatel juhtudel peaks liikmesriik tõendama, et kõrvalteenused ja koormuste ümberjaotamise eeskirjad võimaldavad taastuvate energiaallikate tõhusat osalemist, salvestamist ja tarbimiskaja (vastavalt asjakohasusele) ning toetavad võrgu stabiilsust tagavaid asukoha- ja tehnoloogiavalikuid kooskõlas määrusega (EL) 2019/943 ja direktiiviga (EL) 2019/944. Kui liikmesriik teeb kindlaks kohaliku varustuskindluse probleemi, mida ei ole keskpikas perspektiivis (nt 5-10 aasta jooksul) võimalik lahendada turukorralduse parandamise või võrgu piisava tugevdamisega, tuleks selle probleemi lahendamiseks meede välja töötada ja seda hinnata jao 4.8 alusel.

⁽⁶¹⁾ Liikmesriigid võivad nende nõuete puhul tugineda olemasolevatele riiklikele konsultatsiooniprotsessidele. Kui konsultatsioon sisaldab käesolevates suunistes loetletud elemente ja kestab nõutava aja, ei ole eraldi konsulteerimine vajalik. Eraldi konsulteerimine ei pruugi olla vajalik ka punkti 96 alapunktis g osutatud juhtudel.

- a) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on vähemalt 150 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt kuus nädalat ja hõlmama järgmist:
- i) abikõlblikkus;
 - ii) meetod ja hinnanguline toetus välidit CO₂-ekvivalenttonni ⁽⁶²⁾ kohta (projekti või võrdlusprojekti kohta);
 - iii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
 - iv) abi eraldamise protsessi põhiparameetrid, ⁽⁶³⁾ sealhulgas eri liiki abisaajate vahelise konkurentsi võimaldamiseks ⁽⁶⁴⁾;
 - v) ergutava mõju, vajalikkuse ja proportsionaalsuse tõendamiseks kasutatud kvantifitseerimise aluseks olevad peamised eeldused;
 - vi) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse energiatootmisse või tööstustootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega (vt punkt 129);
- b) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on alla 150 miljoni euro aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt neli nädalat ja hõlmama järgmist:
- i) abikõlblikkus;
 - ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
 - iii) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse energiatootmisse või tööstustootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega (vt punkt 129);
100. Punkti 99 alapunkti b alla kuuluvate meetmete puhul ei ole avalik konsultatsioon nõutav, kui kasutatakse konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi ja meetmega ei toetata investeeringuid fossiilkütustel põhinevasse energiatootmisse, muusse tootmisse ega muusse tegevusse.
101. Konsultatsiooniküsimustikud tuleb avaldada avalikul veebisaidil. Liikmesriigid peavad avaldama konsultatsiooni kohta ülevaate, milles võetakse kokku saadud vastused ja analüüsitakse neid. See peaks sisaldama selgitust selle kohta, kuidas kavandatud meetme kohaldamisala või abikõlblikkuse kaudu minimeeritakse võimalikku negatiivset mõju konkurentsile. Käesoleva jao kohaselt abimeetmest teatamisel peavad liikmesriigid lisama lingi oma vastusele konsultatsioonile.
102. Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib komisjon võtta arvesse alternatiivseid konsulteerimismeetodeid, tingimusel et abi (jätkuval) rakendamisel arvestatakse huvitatud isikute seisukohti. Sellistel juhtudel võib osutada vajalikuks kombineerida alternatiivsed meetodid parandusmeetmete võtmisega, et minimeerida meetme võimalikku moonutatavat mõju.

4.1.3.5. Proportsionaalsus

103. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks tuleks abi üldjuhul anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, nagu on kirjeldatud punktides 49 ja 50, et meetme eesmärgi ⁽⁶⁵⁾ oleks võimalik saavutada proportsionaalsel viisil, mis minimeerib konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi. Pakkumismenetlusega seotud eelarve või maht

⁽⁶²⁾ „CO₂-ekvivalent“ (CO₂e) on meetermõõdustiku mõõtühik, mida kasutatakse eri kasvuhoonegaaside heitkoguste võrdlemiseks nende globaalse soojendamise potentsiaali alusel, teisendades muude gaaside kogused samaväärseks süsinikdioksiidi koguseks, millel on sama globaalse soojendamise potentsiaal.

⁽⁶³⁾ Näiteks konkurentsipõhise menetluse ja tarneperioodi vaheline aeg, pakkumise eeskirjad, hinnakujunduseeskirjad.

⁽⁶⁴⁾ Näiteks erinevad lepingute kestused, erinevad meetodid eri tehnoloogiliste lahenduste abil saadava abikõlbliku võimsuse/toodangu arvutamiseks, erinevad meetodid toetuste arvutamiseks või maksmiseks.

⁽⁶⁵⁾ Näiteks liikmesriigi CO₂-heite vähendamise eesmärkide saavutamine.

on siduv piirang, mis tähendab, et eeldatavalt ei saa mitte kõik pakkujad abi, pakkujate eeldatav arv on tõhusa konkurentsi tagamiseks piisav ning kui kava rakendamise ajal läbiviidavates pakkumismenetlustes on liiga vähe pakkujaid, parandatakse pakkumismenetluste korraldust, et tagada tõhus konkurents järgnevates pakkumismenetlustes või kui see ei ole võimalik, siis niipea, kui see on asjakohane ⁽⁶⁶⁾.

104. Pakkumismenetlus peaks põhimõtteliselt olema avatud kõigile abikõlblikele abisaajatele, et tagada abi kulutõhus eraldamine ja vähendada konkurentsimoonutusi. Pakkumismenetlus võib siiski piirduda ühe või mitme konkreetse abisaajate kategooriaga, kui esitatakse tõendid, sealhulgas avaliku konsultatsiooni käigus kogutud asjakohased tõendid, mis näitavad näiteks järgmist:
- a) kõigile abikõlblikele abisaajatele avatud ühtne menetlus tooks kaasa mitteoptimaalse tulemuse või ei võimaldaks saavutada meetme eesmärke; selle põhjenduse puhul võib viidata punktis 96 esitatud kriteeriumidele;
 - b) abisaajate eri kategooriate poolt eeldatavalt pakutavad summad erinevad märkimisväärselt (üldjuhul on see nii juhul, kui punkti 90 kohase analüüsi abil kindlaks tehtud eeldatavate konkurentsipõhiste pakkumuste summad erinevad rohkem kui 10 % võrra); sellisel juhul võib kasutada eraldi konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi, et omavahel konkureeriks sarnaste kuludega abisaajate kategooriad.
105. Kui liikmesriik tugineb enam kui kolm aastat kestva kava puhul punkti 104 alapunktis b osutatud eranditele, tuleks punkti 92 kohases analüüsis kaaluda ka seda, kas need erandid on jätkuvalt asjakohased. Eelkõige peavad liikmesriigid kinnitama, et selliseid kavasid kohandatakse aja jooksul, tagamaks, et tehnoloogilisi lahendusi, mille puhul pakkumuste eeldatavate summade erinevused jäävad 10 % piiresse, hangitakse sama konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu. Samuti võib liikmesriik otsustada korraldada eraldi hankemenetluse juhul, kui punkti 92 kohane ajakohastatud analüüs näitab, et kulud on muutunud ja pakkumused erinevad nüüd rohkem kui 10 % võrra.
106. Kui punkti 90 kohane analüüs näitab, et abisaajate eri kategooriate poolt eeldatavalt pakutavad summad võivad märkimisväärselt erineda, peaksid liikmesriigid kaaluma odavamate tehnoloogiliste lahenduste ülerahastamise riski. Ka komisjon võtab seda oma hinnangus arvesse. Selleks et piirata konkreetsete kategooriate pakkujate maksimaalseid pakkumusi, võivad asjakohastel juhtudel vajalikud olla pakkumuste ülempiirid. Pakkumuste ülempiire tuleks põhjendada punktides 51, 52 ja 53 osutatud võrdlusprojektide kvantifitseerimisega.
107. Erandid nõudest eraldada abi ja määrata abi suurus kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu võivad olla põhjendatud, kui esitatakse tõendid, sealhulgas avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõendid, selle kohta, et kehtib üks järgmistest:
- a) potentsiaalne pakkumine või võimalike pakkujate arv ei ole konkurentsi tagamiseks piisav; sellisel juhul peab liikmesriik tõendama, et konkurentsi ei ole võimalik suurendada, vähendades eelarvet või hõlbustades pakkumismenetluses osalemist (näiteks määrates kindlaks täiendavad arendatavad maa-alad või kohandades eelkvalifitseerimise nõudeid);
 - b) abisaajateks on väikesed projektid, mis on määratletud järgmiselt:
 - i) elektrienergia tootmine või salvestamine – projektid, mille puhul ülesseatud võimsus on kuni 1 MW;
 - ii) elektritarbimine – projektid, mille puhul maksimaalne nõudlus on kuni 1 MW;

⁽⁶⁶⁾ Sellist siduvat piirangut on võimalik saavutada mitmel üksteist täiendaval viisil, sealhulgas meetmetega pakkumispoole võimalike piirangute leevendamiseks, mahu korrigeerimisega, et kajastada tõenäolist olemasolevat pakkumist teataval ajahetkel, ja/või pakkumismenetluse korralduse muude elementide (näiteks osalemiskõlblikkuse kriteeriumide) muutmise, pidades silmas vajadust saavutada meetme eesmärk (näiteks liikmesriigi CO₂-heite vähendamise eesmärk) proportsionaalsel viisil, minimeerides konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi. Kuni on tagatud proportsionaalsus ja konkurents, võivad liikmesriigid arvesse võtta ka investorite õiguspäraseid ootusi,

- iii) soojus- ja gaasitootmistehnoloogia – projektid, mille puhul ülesseatud võimsus või samaväärne võimsus on kuni 1 MW;
 - iv) 100 % ulatuses VKEdele või taastuenergiakogukondadele kuuluvad projektid, mille puhul ülesseatud võimsus või maksimaalne nõudlus on kuni 6 MW;
 - v) 100 % ulatuses väike- ja mikroettevõtjatele või taastuenergiakogukondadele kuuluvad projektid üksnes tuuleenergia tootmiseks, mille puhul ülesseatud võimsus on kuni 18 MW;
 - vi) energiatõhususe meetmed, mis ei hõlma energiatootmist ja millest saavad kasu VKEd, kui abisaajad saavad vähem kui 300 000 eurot projekti kohta;
- c) üksikprojektid vastavad mõlemale järgmisele tingimusele:
- i) projekt on välja valitud avatud projektikonkursi raames ja moodustab osa suurest integreeritud piiriülesest projektist, mille on ühiselt kavandanud mitu liikmesriiki ja mille eesmärk on liidu ühistes huvides anda oluline panus keskkonnakaitsesse;
 - ii) projektis kas rakendatakse uuenduslikku tehnoloogiat, mis tuleneb abisaaja või mõne muu üksuse teadus- ja arendustegevusest ning innovatsioonist, tingimisel et abisaaja omandab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemuste kasutamise õigused, või kaasneb projektiga sektoris uuendusliku tehnoloogia varajane kasutuselevõtt.
108. Liikmesriigid võivad abi suuruse kindlaksmääramiseks ja abi eraldamiseks kasutada ka konkurentsipõhiseid sertifikaatide kavasad või tarnija kohustuse kavasad, tingimisel et:
- a) kava raames on nõudlus väiksem kui potentsiaalne pakkumine;
 - b) väljaostu- või trahvihind, mida kohaldatakse tarbija või tarnija suhtes, kes ei ole ostnud nõutavat arvu sertifikaate (s.t hind, mis moodustab toetuse eest makstava maksimumi), kehtestatakse piisavalt kõrgel tasemel, et stimuleerida kohustuse täitmist. Trahhivind peaks siiski põhinema punktides 51, 52 ja 53 osutatud kvantifitseerimisel, et vältida ülemäära kõrge taseme tõttu ülerahastamist;
 - c) kui kavad hõlmavad biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste toetamist, peavad liikmesriigid ülerahastamise vältimiseks võtma arvesse teavet juba saadud toetuste kohta, mis pärineb direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 30 kohastest massibilansisüsteemi dokumentidest.
109. Liikmesriigid võivad kavandada ka toetuskavasad CO₂-heite vähendamiseks või energiatõhususe suurendamiseks, mille raames abi antakse maksude või maksutaoliste tasude, näiteks keskkonnapoliitika eesmärkide rahastamiseks kehtestatud tasude vähendamise kaudu. Selliste kavade puhul ei ole konkurentsipõhise pakkumismenetluse kohaldamine kohustuslik. Sellist abi tuleb siiski põhimõtteliselt anda ühtemoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärke silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras. Teavitav liikmesriik peab kehtestama iga-aastase järelevalve mehhanismi, et kontrollida, kas abi on endiselt vajalik. Käesolev jagu ei hõlma selliste maksude või tasude vähendusi, mis kajastavad energiaga varustamise või sellega seotud teenuste osutamise põhikulusid. Näiteks ei kuulu käesoleva jao kohaldamisalasse võrgutasude või reservvõimsuse mehhanismide rahastamiseks kehtestatud tasude vähendamine.
110. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine vähendab korduvaid tegevuskulusid, ei tohi abisumma ületada keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse kulude ja vähem keskkonnasõbraliku vastupidise stsenaariumi kohaste kulude vahet. Kui keskkonnasõbralikum projekt või tegevus võib kaasa tuua kulude kokkuhoiu või lisatulu, tuleb seda kokkuhoiu või lisatulu abi proportsionaalsuse kindlaksmääramisel arvesse võtta.
111. Abikavade väljatöötamisel peab liikmesriik võtma arvesse teavet juba saadud toetuste kohta, mis pärineb direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 30 kohastest massibilansisüsteemi dokumentidest.
112. Kui abimeetmete raames antakse kontsessioone või muid soodustusi, nagu õigus kasutada maad, merepõhja või jõgesid või õigus taristu ühendamisele, peavad liikmesriigid tagama, et sellised kontsessioonid antakse objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, mis on seotud meetme eesmärkidega (vt punkt 50).

113. Kui abi antakse kõrgema nõudeõiguse järguga laenuna energiatõhususe lepingu kohaste energiatõhususe parandamise meetmete rakendajale, tuleks laenulepinguga tagada komertstingimustel laenude andjate märkimisväärne kaasinvesteeringu määr. Kaasinvesteeringu määr eeldatakse olevat märkimisväärne juhul, kui see on vähemalt 30 % energiatõhususe parandamise meetmete rakendaja vastavate energiatõhususe lepingute portfelli väärtusest. Energiatõhususe parandamise meetmete rakendaja tagasimakse peab olema vähemalt võrdne laenu nominaalväärtusega. Kui abi antakse garantii vormis, ei või riigi garantii ületada 80 % aluseks oleva laenu põhisummast ning krediitiasutus ja riik peavad kandma kahju proportsionaalselt ja samadel tingimustel. Garanteeritav summa peab proportsionaalselt vähenema, nii et garantii ei kata kunagi rohkem kui 80 % tagasi maksmata laenust. Energiatõhususe parandamise meetmete rakendajale riigi poolt antava laenu või garantii tähtaeg võib olla kuni kümme aastat.

4.1.4. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

114. Jagusid 3.2.2 ja 3.3 ei kohaldata kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise meetmete suhtes; erandiks on vaid punkt 70.

115. Käesolevat punkti kohaldatakse alates 1. juulist 2023. Toetus välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta tuleb arvutada iga projekti kohta või abikava korral iga võrdlusprojekti kohta ning esitada tuleb selle arvutuse tegemisel kasutatud eeldused ja meetod. Võimaluse korral tuleks selle arvutuse tegemisel määrata kindlaks tegevusest tulenev netoheite vähenemine, võttes arvesse olemusringi jooksul tekkivaid või vähendatavaid heitkoguseid. Lisaks tuleks kaaluda lühija pikaajalist koostõimet võimaliku muu asjakohase poliitika või meetmega, sealhulgas liidu HKSiiga. Erinevate keskkonnakaitsemeetmetega kaasnevate kulude võrdlemiseks peaks metoodika olema kõikide liikmesriigis edendatavate meetmete puhul põhimõtteliselt ühesugune ⁽⁶⁷⁾.

116. CO₂-heite vähendamisega seotud positiivse keskkonnamõju saavutamiseks ei tohi abi lihtsalt suunata heitkoguseid ühest sektorist teise, vaid sellega tuleb saavutada kasvuhoonegaaside heitkoguste üldine vähendamine.

117. Selleks et vältida toetuste dubleerimise riski ja tagada kasvuhoonegaaside heitkoguste kontrollitud vähendamine, peab tööstustegevuse CO₂-heite vähendamiseks antav abi vähendama otseselt sellest tööstustegevusest tulenevaid heitkoguseid. Tööstustegevuse energiatõhususe parandamiseks antav abi peab parandama abisaajate tegevuse energiatõhusust.

118. Erandina punkti 117 viimases lauses esitatud nõudest võib tööstustegevuse energiatõhususe parandamist toetada energiatõhususe lepingute sõlmimise soodustamiseks antava abiga.

119. Kui energiatõhususe lepingute sõlmimise soodustamiseks ei anta abi konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, tuleb riigiabi põhimõtteliselt anda ühtmoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärges silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras.

120. Selleks et vältida eelarve eraldamist projektidele, mida ei viida ellu ja mis seeläbi võivad takistada uute ettevõtjate turuletulekut, peavad liikmesriigid tõendama, et võetakse mõistlikke meetmeid, et tagada abi saanud projektide tegelik elluviimine, näiteks tuleks kehtestada selged tähtajad projektide elluviimiseks, kontrollida abi saamiseks kvalifitseerumise eelneva kontrollimise raames projekti teostatavust, nõuda osalejatelt tagatise maksmist või jälgida projekti arendamist ja ehitamist. Liikmesriigid võivad siiski võimaldada eelkvalifitseerimise nõuete osas suuremat paindlikkust projektide puhul, mida arendavad ja 100 % ulatuses omavad VKEd või taastuenergiakogukonnad, et vähendada VKEd ja taastuenergiakogukondade osalemist takistavaid tegureid ⁽⁶⁸⁾.

⁽⁶⁷⁾ Kasulikuks võrdlusaluseks on ELi innovatsioonifondi puhul kasutatavad kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise arvutamise põhimõtted, millega saab tutvuda aadressil https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/innovfund/wp-call/2021/call-annex_c_innovfund-lsc-2021_en.pdf. Kui sisendina kasutatakse elektrienergiat, tuleb kasutatava metoodika puhul võtta arvesse selle elektrienergia tootmisel tekkivaid heitkoguseid. Liikmesriigid võivad oma abimeetmetes valikukriteeriumina kasutada toetust välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta, kuid see ei ole kohustuslik.

⁽⁶⁸⁾ Lisaks, nagu on märgitud punktis 75, suhtub komisjon üldiselt positiivselt liikmesriikide kavandatud meetmete muudesse elementidesse, mille eesmärk on hõlbustada VKEd ja taastuenergiakogukondade osalemist konkurentsipõhistes pakkumismenetlustes, tingimusel et osalemise ja aksepteerimise tagamise positiivne mõju kaalub üles võimaliku moonutava mõju.

121. CO₂-heite vähendamiseks võidakse abi anda mitmes vormis, sealhulgas eeltoetustena ja jooksvate abimaksete lepingute, näiteks hinnavahelepingute alusel ⁽⁶⁹⁾. Abi, mis katab peamiselt tegevusega seotud kulud, mitte investeringud, tuleks kasutada üksnes juhul, kui liikmesriik tõendab, et selle tulemuseks on keskkonnasõbralikumad tegevusalased otsused.
122. Kui abi on peamiselt vajalik selliste lühiajaliste kulude katmiseks, mis võivad olla muutuvad, nagu biomasskütuse kulud või elektrienergia sisendikulud, ning seda makstakse üle ühe aasta, peaksid liikmesriigid kinnitama, et abisumma aluseks olevaid tootmiskulusid jälgitakse ja abisummat ajakohastatakse vähemalt kord aastas.
123. Abi kavandamisel tuleb seada eesmärk vältida turgude tõhusa toimimise põhjendamatut moonutamist ning eelkõige säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid. Näiteks peaksid abisaajad olema jätkuvalt avatud hinnakõikumistele ja tururiskidele, välja arvatud juhul, kui see kahjustab abi eesmärgi saavutamist. Eelkõige ei tohiks abisaajaid motiveerida pakkuma oma toodangut piirkuludest madalama hinnaga ja nad ei või saada tootmistoetust perioodidel, mil kõnealuse toodangu turuväärtus on negatiivne ⁽⁷⁰⁾.
124. Komisjon hindab igal üksikjuhul eraldi meetmeid, mis hõlmavad spetsiaalseid taristuprojekte. Hindamisel võtab komisjon muu hulgas arvesse taristu suurust asjaomase turu suhtes, mõju täiendavate turupõhiste investeeringute tõenäosusele, seda, mil määral on taristu algselt ette nähtud konkreetsele kasutajale või kasutajate rühmale, seda, kas on olemas usutav kava või siduv kohustus laiema võrguga ühendamiseks, siseturgu käsitlevatest õigusaktidest tehtavate võimalike erandite kestust, asjaomase turu struktuuri ning abisaajate positsiooni sellel turul.
125. Kui näiteks algselt on taristuga ühendatud vaid piiratud arv kasutajaid, saab moonutatavat mõju leevendada, kui taristu on osa kavast arendada välja laiem liidu võrk järgmiste kriteeriumide alusel:
- a) taristuga seotud raamatupidamisarvestus tuleks eraldada kogu muust tegevusest ning juurdepääsu- ja kasutus- kulud tuleks muuta läbipaistvaks;
 - b) välja arvatud juhul, kui see kahjustab abi eesmärgi saavutamist, tuleks abi andmise tingimuseks seada kohustus avada taristu ⁽⁷¹⁾ kolmandatele isikutele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel (sealhulgas avalikud kutsed liitumistaotluste esitamiseks samaväärsetel tingimustel);
 - c) eelist, mida abisaajad saavad kuni sellise laiema arenduse realiseerumiseni, võib olla vaja korvata näiteks panusega võrgu edasisse laiendamisse;
 - d) ettenähtud kasutajate saadavat eelist võib olla vaja piirata ja/või jagada teiste osalejatega.
126. Selleks et vältida meetme eesmärgi või muude liidu keskkonnakaitse-eesmärkide õõnestamist, ei tohi pakkuda stiimuleid sellise energia tootmiseks, mis tõrjuks kõrvale vähem saastavad energialiigid. Näiteks taastumatutel allikatel põhineva koostootmise või biomassist energia tootmise toetamise korral tuleb võimaluste piires mitte stimuleerida elektri või soojuste tootmist ajal, mil see piiraks saastevabasid taastuvaid energiaallikaid.

⁽⁶⁹⁾ Hinnavaheleping annab abisaajale õiguse saada toetust, mis võrdub kindlaksmääratud täitmishinna ja võrdlushinna (nt turuhind) vahega toodanguühiku kohta. Neid on viimastel aastatel kasutatud elektrienergia tootmise meetmete puhul, kuid need võivad hõlmata ka heitkogustega kauplemise süsteemiga seotud võrdlushinda (s.t CO₂-heite hinnavahelepingud). CO₂-heite hinnavahelepingud võivad olla kasulik vahend, võimaldades tuua turule murrangulisi tehnoloogilisi lahendusi, mis võivad olla vajalikud tööstuse CO₂-heite vähendamiseks. Hinnavahelepingud võivad sisaldada ka abisaajate tagasimakseid maksumaksjatele või tarbijatele perioodidel, mil võrdlushind ületab täitmishinda.

⁽⁷⁰⁾ Kooskõlas direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 4 lõikes 3 sätestatud erandiga võivad väikesemahulised taastuvenergiat tootvad käitised saada otest hinnatoetust, mis katab kõik tegevuskulud ega nõua neilt elektri müümist turul. Käitist käsitletakse väikesemahulisena, kui selle võimsus jääb allapoole määruse (EL) 2019/943 artiklis 5 sätestatud kohaldatavat künnist.

⁽⁷¹⁾ Vt loetelu punkti 19 alapunktis 36.

127. CO₂-heite vähendamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investee- ringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, takistades keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu laiemat arengut. Seepärast kontrollib komisjon ka seda, et abimeede ei stimuleeriks ega pikendaks fossiilkütuste ja fossiilkütustepõhise energia⁽⁷²⁾ tarbimist, mis pärsib keskkonnasõbralikumate alternatiivide aren- damist ja vähendab märkimisväärselt investeeingu üldist keskkonnakasu. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas nad kavatsesid seda riski vältida, sealhulgas siduvate kohustuste kaudu kasutada peamiselt taastuvkütuseid või vähese CO₂-heitega kütuseid või loobuda järk-järgult fossiilkütuste kasutamisest.
128. Komisjon leiab, et teatavatel abimeetmetel on konkrentsile ja kaubandusele negatiivne mõju, mis tõenäoliselt jääb korvamata. Eelkõige võivad teatavad abimeetmed süvendada turutõrkeid, tekitades ebaharilikust, mis kahjustab tarbijaid ja sotsiaalset heaolu. Näiteks meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeinguid energiatootmisse või tööstustootmisse, mis põhineb kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, diislikütus, pruunsüsi, nafta, turvas ja põlevkivi, suurendavad turul negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Üldiselt on komisjon seisukohal, et neil meetmetel puudub igasugune positiivne keskkonnamõju, kuna need kütused ei sobi kokku liidu keskkonna- eesmärkidega.
129. Samamoodi võivad meetmed, millega stimuleeritakse uusi investeeinguid maagaasil põhinevasse energiatootmisse või tööstustootmisse, lühiajaliselt vähendada kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete heidet, kuid alternatiivsete investeeingutega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Selleks et maagaasi tehtavat investeeingut saaks pidada positiivse keskkonnamõjuga investeeinguks, peab liik- mesriik selgitama, kuidas tagatakse, et investeeing aitab kaasa liidu 2030. aastaks seatud kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele. Eelkõige peavad liikmesriigid selgitama, kuidas välditakse gaasil põhineva energiatootmise või gaasikütel töötavate tootmiseseadmete tehnoloogilist kinnistumist. Seejuures võib tugineda näiteks riiklikule siduvate eesmärkidega CO₂-heite vähendamise kavale või abisaaja siduvatele kohustustele rakendada CO₂-heite vähendamise tehnoloogiat, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või CO₂ kogum- ine ja kasutamine, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitega gaasiga või sulgeda rajatis tähtajaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega. Kohustus peaks sisaldama ühte või mitut usutatavat heitkoguste vähendamise vahe-eesmärki teel 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamise suunas.
130. Biokütuste tootmine toidu- ja söödakultuuridest võib tekitada lisanõudlust maa järele ja tuua kaasa põllumajan- dusmaa laienemise suure süsinikuvaruga maale, nagu metsad, märgalad ja turbaalad, põhjustades kasvuhoonegaa- side lisaheidet. Seepärast piiratakse direktiiviga (EL) 2018/2001 toidu- ja söödakultuuridel põhinevate biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste kogust, mida võetakse arvesse taastuenergia eesmärkide saavutamiseks. Komisjon leiab, et teatavad abimeetmed võivad kaudseid negatiivseid välismõjusid süvendada. Seetõttu leiab komisjon põhimõtteliselt, et riigiabi, mida antakse biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi ja biomasskütuste tootmisele kogustes, mis ületavad arvessevõetavuse piirmäärasid taastuvatest energiaallikatest toodetud energia summaarse lõpptarbimise arvutamisel asjaomasel liikmesriigis vastavalt direktiivi (EL) 2018/2001 artiklile 26, tõenäoliselt ei avalda positiivset mõju, mis kaaluks üles meetme negatiivse mõju.
131. Kui tehakse kindlaks täiendavate konkrentsimoontuste oht või kui meetmed on eriti uudsed või keerukad, võib komisjon kohaldada punktis 76 kirjeldatud tingimusi.
132. Üksikabimeetmete või kavade puhul, millest saab kasu eriti väike arv abisaajaid või ainult turgu valitsev abisaaja, peaksid liikmesriigid lisaks tõendama, et kavandatav abimeede ei tekita konkrentsimoontusi, näiteks suurema turuvõimu kaudu. Isegi kui abi ei suurenda turuvõimu otseselt, võib ta teha seda kaudselt, takistades olemasolevate konkrentide laienemist või ajendades neid turult väljuma või muutes uute konkrentide turuletuleku keeruliseks. Kõnealuste abimeetmete negatiivse mõju hindamisel keskendub komisjon oma analüüsis tõenäolisele mõjule, mida abi võib avaldada ettevõtjate konkrentsile asjaomastel tooteturudel, sealhulgas asjakohasel juhul eelnevatel või järgnevatel turgudel, ning liigse tootmisvõimsuse ohule. Komisjon hindab ka võimalikku negatiivset mõju kauban- dusele, sealhulgas asukohavalikuga seotud ohtu, et liikmesriigid hakkavad üksteise võidu toetusi pakkuma.

⁽⁷²⁾ Sealhulgas vähese CO₂-heitega kütused taastumatutest allikatest ja energiakandjad, mille puhul puudub otsene väljalasketoru heide, kuid mida toodetakse rohkesti CO₂ tekitava protsessi käigus.

133. Kui abi antakse ilma konkurentsipõhise pakkumismenetlusest ja meede on kasulik eriti väikesele arvule abisaajatele või ainult turgu valitsevale abisaajale, võib komisjon kohustada liikmesriiki tagama, et abisaaja levitab abi saanud projekti tulemusel saadud oskusteavet, kiirendamaks end tõestanud tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu.
134. Kui kõik muud siseturuga kokkusobivuse tingimused on täidetud, leiab komisjon tavaliselt, et CO₂-heite vähendamise meetmete kogumõju on positiivne (s.t positiivne mõju kaalub siseturu moonutused üles), võttes arvesse nende panust kliimamuutuste leevendamisse, mis on määruses (EL) 2020/852 sätestatud keskkonnanäesmärk, ja/või panust liidu energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisse, tingimusel et puuduvad ilmsed märgid olulise kahju ärahoidmise põhimõtte rikkumise kohta ⁽⁷³⁾. Kui eespool esitatud eeldus ei kehti, hindab komisjon, kas positiivne mõju (sealhulgas vastavus jao 4.1.4 punktidele ja võimalikud punktis 129 osutatud kohustused) kaalub üles negatiivse mõju siseturule.

4.2. Abi hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks

4.2.1. Abi põhjendatus

135. Meetmed, mille eesmärk on parandada hoonete energiatõhusust ja keskkonnatoimet, on suunatud negatiivsete välimõjude vähendamisele energiasäästu eesmärkide ning kasvuhoonegaaside ja õhusaasteainete heite vähendamise eesmärkide saavutamise individuaalsete stiimulite kaudu. Lisaks 3. peatükis kirjeldatud üldistele turutõrgetele võib hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime valdkonnas esineda spetsiifilisi turutõrkeid. Näiteks hoonete renoveerimise puhul ei saa energiatõhususe ja keskkonnatoime meetmetest tavaliselt kasu mitte ainult hoone omanik, kes tavaliselt kannab renoveerimiskulud, vaid ka üüriandja. Seetõttu leiab komisjon, et hoonete energiatõhususe ja keskkonnatoime parandamiseks tehtavate investeeringute edendamiseks võib olla vaja riigiabi.

4.2.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

136. Abi võib anda hoonete energiatõhususe parandamiseks.
137. Seda abi võib kombineerida mõnele või kõigile järgmistele meetmetele antava abiga:
- a) elektrit, soojust või jahutust tootvate integreeritud kohapealsete taastuvenergiaseadmete paigaldamine;
 - b) kohapealsete taastuvenergiaseadmete toodetud energia salvestamiseks seadmete paigaldamine;
 - c) hoone kasutajate jaoks laadimistaristu ja sellega seotud taristu, näiteks kaablikanalisatsiooni ehitamine ja paigaldamine, kui parkla asub hoone sees või hoonega vahetult külgneval alal;
 - d) seadmete paigaldamine hoone keskkonna- ja energijuhtimise ja -kontrolli digiteerimiseks, eelkõige selleks, et suurendada hoone nutivõime, sealhulgas passiivsed hoonesised juhtimiskompleksid või struktureeritud kaabli-süsteemid andmesidevõrkude jaoks ja passiivse võrgu lisaosa krundil, mille juurde hoone kuulub, kuid välja arvatud andmesidevõrkude juhtmed või kaablid, mis asuvad väljaspool hoonet;
 - e) muud investeeringud, mis parandavad hoone energiatõhusust või keskkonnatoimet, sealhulgas investeeringud haljaskatustesse ja vihmavee taaskasutamise seadmetesse.
138. Abi võib anda ka hoones paiknevate kütte- või jahutusseadmete energiatõhususe parandamiseks. Kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemidega otseselt ühendatud kütte- või jahutusseadmete jaoks antavat abi hinnatakse vastavalt jaos 4.10 esitatud tingimustele, mida kohaldatakse kaugkütte ja -jahutuse jaoks antava abi suhtes. Tootmisprotsesside energiatõhususe parandamiseks ja masinate käitamiseks kasutatavate energiatootvate seadmete jaoks antavat abi hinnatakse vastavalt jaos 4.1 esitatud tingimustele, mida kohaldatakse kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja sidumiseks antava abi suhtes.

⁽⁷³⁾ Meetmete puhul, mis on identsed nõukogu heakskiidetud taaste- ja vastupidavuskavade meetmetega, loetakse olulise kahju ärahoidmise põhimõtte tingimus täidetuks, sest seda on juba kontrollitud.

139. Abi peab tooma kaasa järgmise:

- a) olemasolevate hoonete renoveerimise korral energiatõhususe paranemine, mille tulemusel väheneb primaarenergia nõudlus vähemalt 20 % võrreldes investeeringueelse olukorraga; kui energiatõhusust parandatakse järkjärgulise renoveerimise käigus, väheneb primaarenergia nõudlus viie aasta jooksul vähemalt 30 % võrreldes investeeringueelse olukorraga;
- b) kui renoveerimismeetmed hõlmavad ainult ühte tüüpi ehitusdetailide ⁽⁷⁴⁾ (direktiivi 2010/31/EL artikli 2 punkti 9 tähenduses) paigaldamist või asendamist, väheneb primaarenergia nõudlus vähemalt 10 % võrreldes investeeringueelse olukorraga, tingimusel et liikmesriik tõendab, et meetmel on kava tasandil primaarenergia nõudluse vähenemise seisukohast märkimisväärne kogumõju;
- c) uute hoonete korral energiatõhususe paranemine, mille tulemuseks on primaarenergia nõudluse vähenemine vähemalt 10 % võrra võrreldes liginullenergiahoonete suhtes kohaldatavate nõuete kohase piinormiga, mis on ette nähtud siseriiklike õigusnormidega, millega rakendatakse direktiivi 2010/31/EL.

140. Abi hoonete energiatõhususe parandamiseks võib anda ka energiatõhususe parandamise meetmeid rakendavatele VKEdele ja väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, et soodustada direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punktis 27 osutatud energiatõhususe lepingute sõlmimist.

4.2.3. Ergutav mõju

141. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 142 ja 143 esitatud nõudeid.

142. Komisjon leiab, et abil, mida antakse projektidele, mille tasuvusperiood ⁽⁷⁵⁾ on lühem kui viis aastat, põhimõtteliselt ei ole ergutavat mõju. Liikmesriik võib siiski ka lühema tasuvusperioodiga projektide puhul esitada tõendeid selle kohta, et abi on vajalik käitumise muutuse esilekutsumiseks.

143. Kui liidu õigusega kehtestatakse ettevõtjatele ehitiste energiatõhususe miinimumnõuded, mis on käsitatavad liidu standarditena, loetakse, et abil, mida antakse kõigi selliste investeeringute tegemiseks, mis võimaldavad ettevõtjatel neid nõudeid järgida, on ergutav mõju tingimusel, et abi antakse enne, kui vastavad nõuded muutuvad asjaomasele ettevõtjale kohustuslikuks ⁽⁷⁶⁾. Liikmesriik peab tagama, et abisaajad esitavad täpse renoveerimisplaani ja ajakava, mis tõendavad, et abi saav renoveerimine on piisav vähemalt selleks, et viia hoone vastavusse ehitiste energiatõhususe miinimumnõuetega.

4.2.4. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

4.2.4.1. Asjakohasus

144. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 145 esitatud nõuet.

145. Energiatõhususe lepingute sõlmimise soodustamiseks võib abi anda energiatõhususe lepingu kohaste energiatõhususe parandamise meetmete rakendajale antava laenu või garantii vormis või finantstootena, mille eesmärk on meetmete rakendaja finantseerimine (nt faktooring või nõuete loovutamine).

4.2.4.2. Proportsionaalsus

146. Abi võib anda üksnes seoses investeerimiskuludega, mis on otseselt seotud energiatõhususe või keskkonnatoime kõrgema taseme saavutamisega.

147. Punkti 139 alapunktides a ja c nimetatud meetmete korral ei või abi osakaal ületada 30 % abikõlblikest kuludest. Punkti 139 alapunktis b nimetatud meetmete korral ei või abi osakaal ületada 25 % abikõlblikest kuludest. Kui investeeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel järgida liidu standarditena käsitatavaid ehitiste energiatõhususe miinimumnõudeid, antakse abi vähem kui 18 kuud enne liidu standardite jõustumist, ei või abi osakaal punkti 139 alapunktides a ja c nimetatud meetmete korral ületada 20 % abikõlblikest kuludest ning 15 % abikõlblikest kuludest punkti 139 alapunktis b nimetatud meetmete korral.

⁽⁷⁴⁾ Selliste investeeringute eesmärk võib olla näiteks hoone akende või boilerite asendamine või seinaisolatsiooni parandamine.

⁽⁷⁵⁾ Tasuvusperiood on aeg, mis kulub investeeringu (ilma abita) tagasi teenimiseks.

⁽⁷⁶⁾ See kehtib juhul, kui abi antakse selleks, et võimaldada ettevõtjatel järgida liidu standarditena käsitatavaid ehitiste energiatõhususe miinimumnõudeid enne, kui need muutuvad asjaomasele ettevõtjale kohustuslikuks, olenemata juba kehtivatest varasematest liidu standarditest.

148. Olemasolevate hoonete energiatõhususe parandamiseks antava abi osakaalu võib suurendada 15 protsendipunkti võrra, kui energiatõhususe parandamine toob kaasa primaarenergia nõudluse vähenemise vähemalt 40 % võrra. Abi osakaalu ei või siiski suurendada juhul, kui projekti tulemusena primaarenergia nõudlus küll väheneb 40 % või rohkem, kuid projekt ei paranda hoone energiatõhusust nii, et see ületaks taseme, mis on ette nähtud liidu standarditena käsitatavate energiatõhususe miinimumnõuetega, mis jõustuvad vähem kui 18 kuu pärast.
149. Väikeettevõtjatele antava abi korral võib abi osakaalu suurendada 20 protsendipunkti võrra ja keskmise suurusega ettevõtjatele antava abi korral 10 protsendipunkti võrra.
150. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
151. Sõltuvalt meetme konkreetsetest omadustest võib liikmesriik punktide 48, 51 ja 52 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 51 ja 52. Kui investeeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel järgida liidu standarditena käsitatavaid ehitiste energiatõhususe miinimumnõudeid, antakse abi vähem kui 18 kuud enne liidu standardite jõustumist, ei või maksimaalne abisumma ületada 70 % rahastamispuudujäägist.
152. Kui abi antakse sellise konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks. Kui investeeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel järgida liidu standarditena käsitatavaid ehitiste energiatõhususe miinimumnõudeid, antakse abi vähem kui 18 kuud enne liidu standardite jõustumist, peab liikmesriik asjakohaselt maandama ülerahastamise riski, näiteks kehtestades pakkumuste ülempiiri.
153. Finantsinstrumentide vormis antava abi suhtes punktides 147–151 osutatud abi ülemmäärasid ei kohaldata. Kui abi antakse garantii vormis, ei tohiks garantii ületada 80 % aluseks olevast laenust. Kui abi antakse laenuna, peavad hooneomanike tagasimaksud energiatõhususe fondile või taastuenergia fondile või muule finantsvahendajale olema vähemalt võrdsed laenu nominaalväärtusega.

4.2.4.3. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

154. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 155–157 esitatud nõudeid.
155. Abi maagaasil töötavatesse seadmetesse tehtavateks investeeringuteks, mille eesmärk on parandada hoonete energiatõhusust, võib lühiajaliselt vähendada energianõudlust, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võib see pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Maagaasil töötavate seadmete paigaldamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise ning takistab seega keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu arengut. Sellise kõrvaletõrjumise või seotuse efekti põhjustavate meetmete positiivne mõju ei kaalu tõenäoliselt üles nende negatiivset mõju konkurentsile. Hindamisel kaalub komisjon, kas maagaasil töötavad seadmed asendavad energiaseadmeid, mis kasutavad kõige saastavamaid fossiilkütuseid, näiteks naftat ja kivisütt.
156. Saastavaid fossiilkütuseid (näiteks naftat ja kivisütt) kasutavate energiaseadmete alternatiivid on turul juba kättesaadavad. Sellega seoses leitakse, et niisuguseid kütuseid kasutavate energiatõhusate energiaseadmete paigaldamiseks antaval abil ei ole samasugust positiivset mõju nagu keskkonnasõbralikumate energiaseadmete paigaldamiseks antaval abil. Esiteks tasakaalustavad fossiilkütuste kasutamise seotud suuremad CO₂-heitkogused minimaalse kasu, mis seisneb energianõudluse vähenemises. Teiseks kaasneb tahketel või vedelatel fossiilkütustel töötavate energiaseadmete paigaldamiseks antava abiga märkimisväärne risk, et fossiilkütustel põhinev tehnoloogia kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud turul kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse ja innovaatilisematesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse eemale energiaseadmetelt, mis ei kasuta tahkeid või vedelaid fossiilkütuseid. See pärsiks ka mittefosilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu edasist arengut. Seetõttu leiab komisjon, et tahkeid või vedelaid fossiilkütuseid kasutavate energiaseadmete jaoks antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.

157. Kui abi antakse energiatõhususe fondile, taastuenergiafondile või muule finantsvahendajale toetuse, omakapitali, garantii või laenu vormis, kontrollib komisjon, kas on kehtestatud tingimused, millega tagatakse, et energiatõhususe fond, taastuenergiafond või muu finantsvahendaja ei saa põhjendamatuid eeliseid ja kohaldab energiatõhususe parandamisele suunatud abimeetme rakendamiseks äriiselt usaldusväärset investeerimisstrateegiat. Eelkõige peavad olema täidetud järgmised tingimused:

- a) finantsvahendaja või fondivalitseja tuleb valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse teel, mis viiakse läbi kooskõlas kohaldatavate liidu ja siseriiklike õigusaktidega;
- b) kehtestatud on tingimused, millega tagatakse, et finantsvahendajaid, sealhulgas energiatõhususe fonde või taastuenergiafonde, juhitakse äriiselt alustel ja nad teevad kasumile orienteeritud rahastamisotsuseid;
- c) energiatõhususe fondi või taastuenergiafondi valitsejad või muud finantsvahendajad annavad eelise võimalikult suures ulatuses edasi lõplikele abisaajatele (hoonete omanikele või üürnikele) suuremate rahastamismahtude, madalamate tagatisnõuete, väiksemate garantiitasude või madalamate intressimäärade näol.

4.3. Abi keskkonnasõbralikule liikuvusele

158. Jagudes 4.3.1 ja 4.3.2 on esitatud tingimused, mille kohaselt võib riigiabi teatavateks investeeringuteks, mille eesmärk on vähendada või vältida lennu-, maantee-, raudtee-, vee- ja meretranspordisektori CO₂ ja muude saasteainete heidet, soodustada majandustegevuse arengut keskkonnasõbralikul viisil, mõjutamata ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis on vastuolus liidu ühiste huvidega.

159. Käesolevate suuniste kohaldamisalasse ei kuulu abi investeeringuteks gaasil (eelkõige veeldatud maagaasil, surumaa-gaasil ja biogaasil) töötavatesse kergsõidukitesse ja raskeveokitesse ning asjaomasesse maanteesõidukite gaasitan-kimistaristusse, välja arvatud veeldatud maagaasi taristusse, mis on ette nähtud üksnes raskeveokite tankimiseks. Turu praeguse arenguetapi põhjal eeldatakse, et kõnealusel tehnoloogial on võrreldes keskkonnasõbralikumate ja uuenduslikumate alternatiividega oluliselt väiksem potentsiaal aidata kaasa kliimamuutuste leevendamisele ja õhusaaste vähendamisele, ning seetõttu leitakse, et see moonutab põhjendamatult konkurentsi, tõrjudes kõrvale investeeringud nendes keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse ja kinnistades liikuvuslahendused, mis ei ole kooskõlas 2030. ja 2050. aastaks seatud eesmärkidega.

4.3.1. Abi keskkonnasõbralike sõidukite ja keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks ja liisimiseks ning sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete moderniseerimiseks

4.3.1.1. Abi põhjendatus

160. Selleks et 2050. aastaks saavutada liidus õiguslikult siduv kliimanetraalsuse eesmärk, seati Euroopa roheline kokkuleppe teatises siht vähendada transpordisektori heitkoguseid 2050. aastaks vähemalt 90 % võrreldes 1990. aasta tasemega. Teatis „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia“⁽⁷⁷⁾ näitab suunda selle eesmärgi saavutamiseks nii üksikute transpordiliikide kui ka kogu transpordiahela CO₂-heite vähendamise kaudu⁽⁷⁸⁾.

161. Kuigi olemasolevad poliitikameetmed võivad luua stiimuleid keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõtuks toot-jatele uute maanteesõidukite puhul siduvate CO₂-heite sihttasemetega kehtestamise, ⁽⁷⁹⁾ kliima ja keskkonnale avalduvate välismõjude arvessevõtmise ⁽⁸⁰⁾ või riigihangete abil sõidukite nõudluse suurendamise kaudu, ⁽⁸¹⁾ ei pruugi need olla asjaomast sektorit mõjutavate turutõrgete täielikuks kõrvaldamiseks piisavad. Vaatamata senistele poliit-ikameetmetele võivad teatavad turutõkked ja -tõrked jääda kõrvaldamata, sealhulgas need, mis on seotud kesk-konnasõbralike sõidukite taskukohasusega võrreldes tavasõidukitega, laadimis- või tankimistaristu piiratud kätte-saadavusega ning keskkonnale avalduvate välismõjudega. Seepärast võivad liikmesriigid anda abi nende turutõrgete kõrvaldamiseks ja keskkonnasõbraliku liikuvuse sektori arengu toetamiseks.

⁽⁷⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Säästva ja aruka liikuvuse strateegia – Euroopa transpordivaldkonna edasise arengu suunad“ (COM(2020) 789 final).

⁽⁷⁸⁾ Muu hulgas on teatises esitatud eesmärgid, et 2030. aastaks on kasutusel vähemalt 30 miljonit heiteta sõiduautot ja 80 000 heiteta veoautot ning et 2050. aastaks on peaaegu kõik sõiduautod, kaubikud, bussid ja uued raskeveokid heitevabad.

⁽⁷⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/1242 ja 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/631, millega kehtestatakse uute sõiduautode ja uute väikeste tarbesõidukite CO₂-heite normid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 443/2009 ja (EL) nr 510/2011 (ELT L 111, 25.4.2019, lk 13).

⁽⁸⁰⁾ Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 1999. aasta direktiivi 1999/62/EÜ kaudu (raskete kaubaveokite maksustamise kohta teatavate infrastruktuuride kasutamise eest, EÜT L 187, 20.7.1999, lk 42) ja liidu heitkogustega kauplemise süsteemi kaudu.

⁽⁸¹⁾ Näiteks direktiivi (EL) 2009/33/EÜ kaudu.

4.3.1.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

162. Abi võib anda uute või kasutatud keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks ja liisimiseks ning keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks ja liisimiseks.
163. Abi võib anda ka sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete moderniseerimiseks, rekonstrueerimiseks ja kohandamiseks järgmistel juhtudel:
- kui see võimaldab neid käsitada keskkonnasõbralike sõidukitena või keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmetena või
 - kui see on vajalik selleks, et võimaldada laevadel ja õhusõidukitel kasutada fossiilkütuste kõrval või asemel biokütuseid ja sünteetilisi kütuseid, sealhulgas muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud vedelaid ja gaasilisi transpordikütuseid, või suurendada selliste kütuste osakaalu, või
 - kui see on vajalik selleks, et võimaldada laevadel liikuda tuule jõul.

4.3.1.3. Ergutav mõju

164. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud tingimustele kohaldatakse punktides 165–169 esitatud tingimusi.
165. Liikmesriik peab esitama usutava vastupidise stsenaariumi, mille kohaselt abi ei anta. Vastupidine stsenaarium hõlmab investeeeringut, millel on sama võimsus, eluiga ja asjakohasel juhul muud olulised tehnilised näitajad nagu keskkonnasõbralikul investeeeringul. Kui investeeering on seotud keskkonnasõbralike sõidukite või keskkonnasõbralike mobiilsete teenindusseadmete soetamise või liisimisega, hõlmab vastupidine stsenaarium üldjuhul samasse kategooriasse kuuluvate ja sama võimsusega ning asjakohasel juhul vähemalt liidu standarditele vastavate sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete soetamist või liisimist ilma abita.
166. Vastupidine stsenaarium võib seisneda olemasolevate sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete käitamise jätkamises keskkonnasõbraliku investeeeringu elueale vastava ajavahemiku jooksul. Sellisel juhul tuleks arvesse võtta kõnealuse ajavahemiku diskonteeritud hooldus-, remondi- ja moderniseerimiskulusid.
167. Muudel juhtudel võib vastupidine stsenaarium seisneda sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete hilisemas asendamises; sellisel juhul tuleks arvesse võtta sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete diskonteeritud väärtust ning tasakaalustada majanduslike eluigade erinevus. See lähenemisviis võib olla eriti asjakohane sõidukite puhul, mille majanduslik eluiga on pikem, nagu laevad, raudteeveerem või õhusõidukid.
168. Liisitavate sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete puhul tuleks keskkonnasõbralike sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete liisingu diskonteeritud väärtust võrrelda selliste vähem keskkonnasõbralike sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete liisingu diskonteeritud väärtusega, mida kasutatakse abi puudumisel.
169. Kui investeeering seisneb seadmete lisamises olemasolevale sõidukile või mobiilsele teenindusseadmele, et parandada selle keskkonnatoimet (näiteks saastekontrollisüsteemide moderniseerimine), võib abi anda investeeerimiskulude kogusumma ulatuses.

4.3.1.4. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.3.1.4.1. Asjakohasus

170. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 171 esitatud nõudeid.
171. Kontrollides kavandatud meetme asjakohasust võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega, tuleks võtta arvesse muud liiki sekkumiste kui riigiabi potentsiaali stimuleerida keskkonnasõbraliku liikuvuse turu arengut ja nende eeldatavat mõju võrreldes kavandatud meetme mõjuga. Sellised muud liiki sekkumised võivad hõlmata keskkonnasõbralike sõidukite soetamise edendamise üldmeetmete, näiteks keskkonnahoidlikkuse premeerimise süsteemide või lammutuskavade kehtestamist või vähese heitega tsoonide loomist asjaomasel liikmesriigis.

4.3.1.4.2. Proportsionaalsus

172. Abi ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud kõnealuse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis tõstab keskkonnakaitse taset (tavapärastelt sõidukitelt ja seadmetelt keskkonnasõbralikele sõidukitele ja keskkonnasõbralikele mobiilsetele teenindusseadmetele ülemineku kaudu), võrreldes vastupidise stsenaariumiga, kus abi ei anta. Riigiabi võib pidada proportsionaalseks, kui punktides 173–181 esitatud tingimused on täidetud.

173. Üldjuhul tuleb abi andmiseks korraldada konkurentsipõhine pakkumismenetlus, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele.
174. Kui konkurentsipõhises pakkumismenetluses kasutatakse muid kriteeriume kui taotletud abisumma, kohaldatakse punkti 50. Valikukriteeriumid võivad olla seotud näiteks investeeringust tuleneva eeldatava keskkonnakasuga CO₂-ekvivalendi või muude saasteainete heitkoguste vähendamise mõttes investeeringu eluea jooksul. Sellistel juhtudel võib liikmesriik keskkonnakasu kindlakstegemise hõlbustamiseks nõuda, et taotlejad näitaksid oma pakkumustes ära investeeringust tuleneva heitkoguste vähenemise eeldatava taseme võrreldes liidu standarditele vastava (asjakohasel juhul) võrreldava sõiduki heite tasemega. Konkurentsipõhises pakkumismenetluses kasutatavad keskkonnakriteeriumid võivad sisaldada ka olulusringiga seotud kaalutlusi, näiteks toote olulusringi lõpus toimuva käitlemise keskkonnamõju.
175. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse kavandamisel tuleb tagada, et taotlejatel on piisavad stiimulid esitada pakkumusi projektidele, mis on seotud heitevabade sõidukite soetamisega (kui need on asjaomase transpordiliigi puhul kättesaadavad), mis on üldiselt kallimad kui vähem keskkonnasõbralikud alternatiivid. Seejuures tuleb tagada, et valikukriteeriumide kohaldamine ei seaks neid projekte ebasoodsasse olukorda võrreldes teiste keskkonnasõbralike sõidukitega, mis ei liigitu heiteta sõidukiteks. Näiteks võib keskkonnakriteeriumid kavandada erikriteeriumidena, mis võimaldavad anda rohkem punkte projektidele, mille keskkonnakasu ületab kasu, mis tuleneb kvalifitseerumise nõuetele või meetme peamisele eesmärgile vastavusest. Selleks et piirata konkreetsete kategooriate pakkujate maksimaalseid pakkumusi, võivad asjakohastel juhtudel vajalikud olla pakkumuste ülempiirid. Pakkumuste ülempiire tuleks põhjendada punktides 51, 52 ja 53 osutatud võrdlusprojektide kvantifitseerimisega.
176. Erandina punktides 173–175 võib järgmistel juhtudel abi anda ilma konkurentsipõhise pakkumismenetluseta:
- a) kui eeldatav osalejate arv ei ole tõhusa konkurentsi tagamiseks või strateegilise pakkumise vältimiseks piisav;
 - b) kui liikmesriik esitab piisavad põhjendused selle kohta, et punktides 49 ja 50 kirjeldatud konkurentsipõhine pakkumismenetlus ei ole abi proportsionaalsuse tagamiseks asjakohane ning et punktides 177–180 nimetatud alternatiivsete meetodite kasutamine ei suurendaks põhjendamatu konkurentsimoontuste ohtu, ⁽⁸²⁾ sõltuvalt meetme või asjaomaste sektorite või transpordiliikide omadustest, või
 - c) kui abi antakse selliste sõidukite soetamiseks või liisimiseks, mis on ette nähtud kasutamiseks maantee-, raudtee- või veetranspordi sektoris avaliku reisijateveoga tegevatele ettevõtjatele.
177. Punktis 176 osutatud juhtudel võib abi pidada proportsionaalseks, kui see ei ületa 40 % abikõlblikest kuludest. Abi osakaalu võib heiteta sõidukite puhul suurendada 10 protsendipunkti võrra ning keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
178. Abikõlblikud kulud on investeeringu netolisakulud. Need arvutatakse ühelt poolt soetatava või liisitava keskkonnasõbraliku sõiduki omamise kogukulu ning teiselt poolt abi ja vastupidise stsenaariumi korral omamise kogukulu vahena. Kulud, mis ei ole otseselt seotud kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamise, ei ole abikõlblikud.
179. Sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete moderniseerimise korral võivad kooskõlas punktiga 169 abikõlblikud kulud võruda moderniseerimise kogukuludega, tingimusel et vastupidise stsenaariumi korral säilib sõidukitel või mobiilsetel teenindusseadmetel moderniseerimiseta sama majanduslik eluiga.
180. Sõltuvalt meetme konkreetsetest omadustest võib liikmesriik punktide 48, 51 ja 52 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 55. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 51 ja 52.

⁽⁸²⁾ Selle tõendamiseks võib kinnitada, et abi antakse läbipaistval ja mittediskrimineerival viisil ning et potentsiaalseid huvitatud isikuid teavitatakse piisavalt meetme ulatusest ja võimalikest abi andmise tingimustest.

181. Üksikabi korral tuleb abisumma kindlaks määrata rahastamispuudujäägi analüüsi alusel vastavalt punktides 48, 51 ja 52 kirjeldatule. Sellistel juhtudel peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastatismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 55.

4.3.1.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

182. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 183–189 esitatud nõudeid.

183. Komisjon on seisukohal, et maagaasil töötavatesse sõidukitesse ja mobiilsetesse teenindusseadmetesse tehtavateks investeeringuteks antav abi võib lühiajaliselt vähendada kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete heidet, kuid alternatiivsete investeeringutega võrreldes võidakse seeläbi pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Maagaasil töötavate sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, millega takistatakse keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu arengut. Seepärast leiab komisjon neil juhtudel, et maagaasil töötavate sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete jaoks antava abi negatiivne mõju jääb tõenäoliselt korvamata.

184. Abi veetranspordis kasutatavate surumaagaasil ja veeldatud maagaasil töötavate sõidukite ja mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks või liisimiseks võidakse siiski pidada abiks, mis ei tekita pikaajalise seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik tõendab, et keskkonnasõbralikumad alternatiivid ei ole turul hõlpsasti kättesaadavad ja eeldatavasti ei muutu nad lühiajalises perspektiivis kättesaadavaks ⁽⁸³⁾.

185. Alternatiivid kõige saastavamatel fossiilkütustel (nt diislikütus, bensiin või veeldatud naftagaas) töötavatele sõidukitele on maantee-, vee-, ja raudteetranspordi sektoris juba turul kättesaadavad. Kõnealuste sõidukite jaoks abi andmisega kaasneb märkimisväärne risk, et traditsiooniline tehnoloogia kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud turul kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse keskkonnasõbralikumatel sõidukitel eemale. See pärsiks ka mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu edasist arengut. Seetõttu loetakse, et selliste sõidukite soetamiseks või liisimiseks antaval abil, sh juhul, kui tegemist on uue põlvkonna sõidukitega, mis vastavad liidu standarditest rangematele standarditele (asjakohasel juhul), ei ole sama positiivset mõju kui abil, mida antakse väiksema otsese (väljalasketoru) CO₂-heitega keskkonnasõbralike sõidukite soetamiseks või liisimiseks. Seetõttu leiab komisjon, et kõige saastavamaid fossiilkütuseid, näiteks diislikütust, bensiini või veeldatud naftagaasi, kasutavatele sõidukitele antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.

186. Eeldatakse, et heitevabad elektri või vesiniku jõul töötavad õhusõidukid ei muutu lähiajal turul kättesaadavaks. Seetõttu leiab komisjon, et muude keskkonnasõbralike õhusõidukite (v.a heitevabad õhusõidukid) jaoks antava riigiabi negatiivset mõju võib korvata abi positiivne mõju, kui see aitab kaasa uute, tõhusamate ja oluliselt keskkonnasõbralikumate õhusõidukite turuletoomisele või kasutuselevõtu kiirendamisele kooskõlas kliimaneutraalsuse suunas liikumise trajektooriga, kinnistamata teatavaid tehnoloogilisi lahendusi ja tõrjumata kõrvale investeeringud keskkonnasõbralikumasse alternatiividesse.

187. Kui see on vajalik abi iseäranis moonutava mõju leevendamiseks, võttes muu hulgas arvesse abisaaja turupositsiooni, või meetmete positiivse mõju suurendamiseks, võib komisjon lennutranspordi puhul nõuda, et abisaaja kõrvaldaks kasutusest samaväärse arvu vähem keskkonnasõbralikke õhusõidukeid, mille stardimass on samaväärne riigiabiga soetatud või liisitud õhusõidukitega.

188. Kui komisjon hindab sõidukite või mobiilsete teenindusseadmete soetamiseks või liisimiseks antavast abist tulevaid konkurentsimoonutusi, kaalub ta, kas uute sõidukite kasutuselevõtmine põhjustaks või süvendaks asjaomases sektoris turutõrkeid, näiteks ülevõimsust.

⁽⁸³⁾ Selle hindamisel võtab komisjon sõltuvalt asjaomastest sektoritest ja transpordiliikidest üldjuhul arvesse kahe kuni viie aasta pikkust ajavahemikku, mis järgneb abimeetme teatamisele või selle rakendamisele. Hindamisel tugineb komisjon liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

189. Seoses eeldatava suurema moonutava mõjuga, mida avaldavad meetmed, millega konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel antakse sihtotstarbelist toetust üksikule abisaajale või piiratud arvule konkreetsetele abisaajatele, ⁽⁸⁴⁾ peab liikmesriik meetme ülesehitust piisavalt põhjendama ja tõendama, et suuremat konkurentsimoontuste riski vähendatakse asjakohaselt ⁽⁸⁵⁾.

4.3.2. Abi laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks

4.3.2.1. Abi põhjendatus

190. Selleks, et võimaldada keskkonnasõbralike sõidukite laialdast kasutuselevõttu ja üleminekut heitevabale liikuvusele, on vaja üldist laadimis- ja tankimistaristute võrku. Keskkonnasõbralike sõidukite turuletoomisel seisnebki üks eriti oluline takistus nende sõidukite laadimiseks või tankimiseks vajaliku taristu väheses kättesaadavuses. Peale selle ei jaotu laadimis- ja tankimistaristu liikmesriigiti ühtlaselt. Kuni kasutusel olevate keskkonnasõbralike sõidukite osakaal on väike, ei pruugi turg üksinda vajalikku laadimis- ja tankimistaristut pakkuda.

191. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/94/EL ⁽⁸⁶⁾ kehtestati ühine meetmete raamistik liidus transpordi jaoks alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtuks. Ka teised keskkonnasõbralike sõidukite kasutuselevõttu edendavad poliitikameetmed võivad juba anda investeerimissignaale laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtuks. Neist poliitikameetmetest aga ei pruugi siiski piisata tuvastatud turutõrgete täielikuks kõrvaldamiseks. Seepärast võivad liikmesriigid anda abi nende järelejäänud turutõrgete kõrvaldamiseks ning laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtu toetamiseks.

4.3.2.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

192. Abi võib anda laadimis- või tankimistaristu ehitamiseks, paigaldamiseks, ajakohastamiseks või laiendamiseks.

193. Projektid võivad hõlmata ka rajatise arukaks laadimiseks ning taastuvatest energiaallikatest elektri või saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku kohapealseks tootmiseks, mis on ühendatud laadimis- või tankimistaristuga otseühenduse kaudu, ning kohapealseid rajatise transpordikütusena kasutatava elektri või saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku säilitamiseks. Kohapealse elektri- või vesinikutootmisrajatise nimitootmisvõimsus peaks olema proportsionaalne sellega ühendatud laadimis- või tankimistaristu nimiväljund- või tankimisvõimsusega.

4.3.2.3. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.3.2.3.1. Abi vajalikkus

194. Liikmesriik peab kontrollima, kas abi on vajalik selleks, et ergutada riigijabiga kasutusele võetava taristuga samasse kategooriasse kuuluva laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõttu, ⁽⁸⁷⁾ tuginedes eelnevale avalikule konsultatsioonile, sõltumatule turu-uuringule või mis tahes muule asjakohasele tõendusmaterjalile, mida on kirjeldatud jaos 3.2.1.1. Eelkõige peab liikmesriik tõendama, et kaubanduslikel tingimustel sarnast taristut lühiajalises perspektiivis tõenäoliselt välja ei arendata, ⁽⁸⁸⁾ ja asjakohasel juhul kaaluma heitkogustega kauplemise süsteemi mõju.

195. Hinnates vajadust anda abi sellise laadimis- ja tankimistaristu kasutuselevõtuks, mida saavad lisaks abisaaja(te)le kasutada ka kolmandad isikud, sealhulgas üldkasutatava laadimis- või tankimistaristu kasutuselevõtuks, võib arvesse võtta selliste keskkonnasõbralike sõidukite turuosa, mida see taristu teenindaks, ning liiklusmahtu asjaomases piirkonnas või asjaomastes piirkondades.

⁽⁸⁴⁾ Vt punkt 66.

⁽⁸⁵⁾ Selleks võib tagada, et ülerahastamise välistamiseks veendutakse, et abi ei ületa netolisakulusid, mis tehakse kindlaks rahastamispuudujäägi alusel faktilise ja vastupidise stsenaariumi võrdlemisel, ning et liikmesriik kehtestab järelkontrollimehhanismi, et kontrollida vajaliku abisumma kohta tehtud oletusi, ja tagastamismehhanismi.

⁽⁸⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta (ELT L 307, 28.10.2014, lk 1).

⁽⁸⁷⁾ Näiteks tava- või suure võimsusega laadimistaristu.

⁽⁸⁸⁾ Selle hindamisel kaalub komisjon üldiselt, kas laadimis- või tankimistaristu võetakse eeldatavasti kaubanduslikel tingimustel kasutusele meetme kestuse seisukohast asjakohase ajavahemiku jooksul. Hindamisel tugineb komisjon eelneva avaliku konsultatsiooni tulemustele, liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

4.3.2.3.2. Asjakohasus

196. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 197 esitatud nõuet.
197. Kontrollides kavandatud meetme asjakohasust võrreldes alternatiivsete poliitikavahenditega, tuleks võtta arvesse uute regulatiivsete sekkumiste potentsiaali stimuleerida üleminekut keskkonnahoidlikule liikuvusele ja nende eeldatavat mõju võrreldes kavandatud meetme mõjuga.

4.3.2.3.3. Proportsionaalsus

198. Abi ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud kõnealuse majandustegevuse arengu soodustamiseks viisil, mis tõstab keskkonnakaitse taset. Abi võib pidada proportsionaalseks, kui on täidetud punktides 199–204 esitatud tingimused.
199. Abi andmiseks tuleb korraldada konkurentsipõhine pakkumismenetlus, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse kavandamisel tuleb tagada, et taotlejatel on piisavad stiimulid esitada pakkumusi üksnes taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga varustava laadimis- või tankimistaristu projektidele. Pakkumuste hindamise kriteeriumide kohaldamine ei tohi seada üksnes taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga varustava laadimis- või tankimistaristu projekte ebasoodsamasse olukorda võrreldes laadimis- või tankimistaristu projektidega, mille raames varustatakse kasutajaid ka elektri või vesinikuga, mis on taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiaga või saastevaba vesinikuga võrreldes CO₂-mahukam või mis ei ole toodetud taastuvatest energiaallikatest. Selleks et piirata konkreetsete kategooriate pakkujate maksimaalseid pakkumusi, võivad asjakohastel juhtudel vajalikud olla pakkumuste ülempiirid. Pakkumuste ülempiire tuleks põhjendada punktides 51, 52 ja 53 osutatud võrdlusprojektide kvantifitseerimisega.
200. Erandina punktist 199 võib järgmistel juhtudel abi anda muul viisil kui konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena:
- kui eeldatav osalejate arv ei ole tõhusa konkurentsi tagamiseks või strateegilise pakkumise vältimiseks piisav;
 - kui punktides 49 ja 50 kirjeldatud konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei ole võimalik korraldada;
 - kui abi antakse laadimis- või tankimistaristu jaoks, mis on ette nähtud kasutamiseks üksnes või peamiselt ettevõtjatele, kes tegelevad maantee-, raudtee- või veetranspordi sektoris avaliku reisijateveoga ⁽⁸⁹⁾;
 - kui abi antakse laadimis- või tankimistaristu jaoks, mis on ette nähtud üksnes või peamiselt abisaajale kasutamiseks ja mis ei ole üldsusele kättesaadav, ⁽⁹⁰⁾ kui asjaomane liikmesriik seda piisavalt põhjendab; või
 - kui abi antakse laadimis- või tankimistaristu jaoks, mis on ette nähtud kasutamiseks teatavate sõidukiliikide puhul, mille turuosad asjaomases liikmesriigis (asjaomaste sõidukiliikide kaupa) või liiklusmahud asjaomases piirkonnas või asjaomastes piirkondades on väga väikesed ⁽⁹¹⁾.
201. Punktis 200 osutatud juhtudel võib abisumma kindlaks määrata rahastamispuudujäägi analüüsi alusel vastavalt punktides 48, 51 ja 52 kirjeldatule. Liikmesriik peab vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelekontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 55.
202. Alternatiivina punktile 201 võib abi pidada proportsionaalseks, kui see ei ületa 30 % abikõlblikest kuludest või, kui laadimis- või tankimistaristu varustab kasutajaid ainult taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri või saastevaba vesinikuga, 40 % abikõlblikest kuludest. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.

⁽⁸⁹⁾ Laadimis- või tankimistaristu, mis on ette nähtud kasutamiseks peamiselt ettevõtjatele, kes tegelevad maantee-, raudtee- või veetranspordi sektoris avaliku reisijateveoga, võib olla avatud kasutamiseks ka nende ettevõtjate töötajatele, välistöövõtjatele või tarnijatele.

⁽⁹⁰⁾ Laadimis- või tankimistaristu, mis on ette nähtud peamiselt abisaajale kasutamiseks, võib olla avatud kasutamiseks ka abisaaja töötajatele, välistöövõtjatele või tarnijatele.

⁽⁹¹⁾ Näiteks meede investeerimiseks raskeveokite vesinikutanklatesse kaubaterminalides ja logistikaparkides liikmesriigis, kus vesinikukütusel töötavate raskeveokite turuosad on alla 2 %.

203. Sellistel juhtudel on abikõlblikud kulud kõik laadimis- või tankimistaristu ehitamise, paigaldamise, ajakohastamise või laiendamise seotud investeerimiskulud. Nende hulka võivad kuuluda näiteks kulud, mis on seotud järgmisega:

- a) laadimis- või tankimistaristu ja sellega seotud tehnilised seadmed;
- b) elektriliste või muude osade, sealhulgas laadimis- või tankimistaristu võrguga või kohaliku elektri- või vesinikutootmis- või -säilitamisüksusega ühendamiseks ja laadimistaristu nutivalmiduse tagamiseks vajalike elektri-kaablite ja trafode paigaldamine või ajakohastamine;
- c) tsiviilehitustööd, maa või tee kohandamine, paigalduskulud ja seonduvate lubade saamise kulud.

204. Kui projekt hõlmab kohapealset taastuvallikatest elektri tootmist või saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku tootmist või elektri või saastevaba või vähese CO₂-heitega vesiniku kohapealset säilitamist, võivad abikõlblikud kulud hõlmata tootmisüksuste või hoidlate seotud investeerimiskulusid.

4.3.2.4. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

205. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 206–216 esitatud nõudeid.

206. Uus laadimistaristu, mis võimaldab edastada elektrit väljundvõimsusega kuni 22 kW, peab suutma toetada aruka laadimise funktsiooni. Sellega tagatakse laadimistoimingute optimeerimine ja haldamine viisil, mis ei põhjusta ülekoormust ning mis võimaldab täielikult ära kasutada taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia kättesaadavust ja madalaid elektrihindu süsteemis.

207. Selleks et vältida taristu dubleerimist ja kasutada ära vara, mis ei ole veel jõudnud oma majandusliku eluea lõppu, peab liikmesriik vee- ja lennutranspordi tankimistaristu puhul, mis varustab kasutajaid sünteetiliste kütustega, sealhulgas muust kui bioloogilise päritoluga taastuvtoorainest toodetud vedelate ja gaasiliste transpordikütustega või biokütustega, ⁽⁹²⁾ põhjendama vajadust uue taristu järele, võttes arvesse selle taristu abil pakutava kütuse või kütuste tehnilisi omadusi. Asendavate ⁽⁹³⁾ sünteetiliste kütuste või biokütuste puhul peab liikmesriik kaaluma, mil määral saab sünteetiliste kütuste või biokütustega varustamiseks kasutada olemasolevat taristut.

208. Tankimistaristu ehitamiseks, paigaldamiseks, uuendamiseks või laiendamiseks antav abi võib põhjendamatult moonutada konkurentsi, kui see tõrjub kõrvale investeeringud turul juba kättesaadavatesse keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse või kui see kinnistab teatavate tehnoloogiliste lahenduste kasutamise, millega takistatakse keskkonnasõbralikumate lahenduste kasutuselevõttu ja selliste lahenduste turu arengut. Seetõttu leiab komisjon neil juhtudel, et maagaasil põhinevate kütustega varustava tankimistaristu jaoks antava abi negatiivne mõju konkurentsile jääb tõenäoliselt korvamata.

209. Võttes arvesse veetranspordisektori puhta liikuvuse tehnoloogia turu praegust arenguetappi, võib abi, mida antakse veetranspordivahendite surumaagaasiga ja veeldatud maagaasiga varustava tankimistaristu ehitamiseks, paigaldamiseks, ajakohastamiseks või laiendamiseks, pidada abiks, mis ei tekita pikaajalise seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik tõendab, et keskkonnasõbralikumad alternatiivid ei ole turul hõlpsasti kättesaadavad ja eeldatavasti ei muutu nad lühiajalises perspektiivis kättesaadavaks, ⁽⁹⁴⁾ ning tingimusel, et taristut kasutatakse vähese CO₂-heitega kütustele ülemineku käivitamiseks. Sellise abi hindamisel võtab komisjon arvesse, kas investeering moodustab osa CO₂-heite vähendamise usutavast trajektooriga ja kas abi aitab saavutada alternatiivkütuste taristu kasutuselevõttu käsitlevates liidu õigusaktides sätestatud eesmärged.

⁽⁹²⁾ Sealhulgas säästvad lennukikütused.

⁽⁹³⁾ Asendavad kütused on kütused, mis on funktsionaalselt samaväärsed praegu kasutatavate fossiilkütustega ning mis sobivad täielikult kasutamiseks olemasolevate jaotustaristute ning pardamasinate ja mootorite puhul.

⁽⁹⁴⁾ Selle hindamisel võtab komisjon üldjuhul arvesse kahe kuni viie aasta pikkust ajavahemikku, mis järgneb abimeetmest teatamisele või selle rakendamisele. Hindamisel tugineb komisjon liikmesriigi esitatud sõltumatutele turu-uuringutele või muudele asjakohastele tõenditele.

210. Maanteetranspordi puhul on heiteta sõidukid juba realistlik valikuvõimalus, eriti kergsõidukite puhul. Mis puudutab raskeveokeid, siis eeldatakse, et need muutuvad turul lähitulevikus laiemalt kättesaadavaks. Seepärast avaldab raskeveokeid veeldatud maagaasiga varustava tankimistaristu jaoks pärast 2025. aastat antav abi tõenäoliselt konkurentsile negatiivset mõju, mida positiivne mõju tõenäoliselt ei tasakaalusta. Raskeveokite tankimistaristule antava abi hindamisel võtab komisjon arvesse, kas see aitab saavutada alternatiivkütuste taristu kasutuselevõttu käsitlevates liidu õigusaktides sätestatud eesmärged.
211. Fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütuste alternatiivid on juba turul kättesaadavad ning neid saab kasutada maanteetranspordi sektoris, veetranspordisektori teatavates segmentides ja raudteetranspordi sektoris. Seetõttu leitakse, et fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütustega, sealhulgas fossiilkütusepõhise vesinikuga, ⁽⁹⁵⁾ varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks või ajakohastamiseks antaval abil ei ole samasugust positiivset mõju kui mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate või vähese CO₂-heitega kütustega varustava tankimistaristu kasutuselevõtuks antaval abil. Esiteks tasakaalustab transpordisektori CO₂-heite vähenemise tõenäoliselt fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütuste tootmisest ja kasutamisest tuleneva CO₂-heite jätkumine, eriti kui seda tõhusalt ei koguta ega säilitata. Teiseks võib abi andmine tankimistaristu jaoks, mis varustab kasutajaid fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütustega, mis ei ole vähese CO₂-heitega, tuua kaasa ohu, et teatav tootmistehnoloogia kinnistub ja kõrvale tõrjutakse investeeringud keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse, kuna nõudlus suunatakse eemale tootmisprotsessidelt, mis ei hõlma fossiilsete energiaallikate kasutamist või mis on vähese CO₂-heitega. See pärsiks ka heitevabaks liikuvuseks vajalike keskkonnasõbralike mittefossiilsetel energiaallikatel põhinevate tehnoloogiliste lahenduste turu ning mittefossiilsete kütuste ja energia tootmise turu arengut. Seepärast leiab komisjon, et sellise abi negatiivne mõju konkurentsile, mida antakse tankimistaristu jaoks, mis varustab kasutajaid fossiilsetel energiaallikatel põhinevate kütustega, sealhulgas fossiilkütusepõhise vesinikuga, mille puhul vesiniku tootmise käigus tekkivaid kasvuhoonegaase tõhusalt ei koguta, jääb tõenäoliselt korvamata, kui puudub usutav trajektoor taastuvkütustega või vähese CO₂-heitega kütustega varustamiseks ja nende kasutamiseks keskpikas perspektiivis.
212. Abi vesinikutankimistaristule, mis ei varusta kasutajaid üksnes saastevaba vesinikuga või vähese CO₂-heitega vesinikuga, võib pidada abiks, mis ei tekita pikaajalise seotuse efekti ega tõrju kõrvale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse tehnoloogilistesse lahendustesse, kui liikmesriik esitab usutava trajektoori 2035. aastaks tankimistaristus sellisest vesinikust järkjärguliseks loobumiseks, mis ei ole saastevaba või vähese CO₂-heitega vesinik.
213. Asjakohaste kaitsemeetmete puudumisel võib abi kaasa tuua turuvõimu tekkimise või tugevnemise ning see võib takistada või kahjustada tõhusat konkurentsi tekkivatel või arenevatel turgudel. Seepärast peab liikmesriik tagama, et abimeetme kavandamisel nähakse ette asjakohased kaitsemeetmed selle riski kõrvaldamiseks. Need kaitsemeetmed võivad hõlmata näiteks abimeetme eelarvest ühele ettevõtjale eraldatava abi maksimaalse protsendimäära kindlaksmääramist.
214. Kui see on asjakohane, hindab komisjon, kas on kehtestatud piisavad kaitsemeetmed tagamaks, et laadimis- või tankimistaristu käitajad, kes pakuvad või lubavad oma taristus lepingupõhiseid makseid, ei tee põhjendamatult vahet liikuvusteenuse osutajate vahel, näiteks kohaldades põhjendamatuid soodusjuurdepääsutingimusi või põhjendamatult hindade diferentseerimist. Kui selliseid kaitsemeetmeid ei ole kehtestatud, leiab komisjon, et meede võib tõenäoliselt avaldada põhjendamatut negatiivset mõju konkurentsile liikuvusteenuste turul.
215. Kontsessioon või muu volitus kolmandale isikule laadimis- või tankimistaristu käitamiseks tuleb anda konkurentsi põhiselt, läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, võttes asjakohasel juhul nõuetekohaselt arvesse kohaldatavaid liidu riigihanke-eeskirju.
216. Kui abi antakse sellise laadimis- või tankimistaristu ehitamiseks, paigaldamiseks, ajakohastamiseks või laiendamiseks, mida peale abisaaja(te) saavad kasutada ka kolmandad isikud, sealhulgas üldkasutatava laadimis- või tankimistaristu ehitamiseks, paigaldamiseks, ajakohastamiseks või laiendamiseks, peab see taristu olema üldsusele kättesaadav ja võimaldama kasutajatele mittediskrimineerivat juurdepääsu, sealhulgas (vastavalt asjakohasusele) seoses tariifide, autentimis- ja makseviiside ning muude kasutustingimustega. Lisaks peab liikmesriik tagama, et tasud, mida võetakse muudelt kasutajatelt kui abisaajalt või abisaajatelt laadimis- või tankimistaristu kasutamise eest, vastavad turuhindadele.

⁽⁹⁵⁾ Vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide komiteele „Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia“ (COM(2020) 301 final, lk 3).

4.4. Abi ressursitõhususe suurendamiseks ja ringmajandusele ülemineku toetamiseks

4.4.1. Abi põhjendus

217. ELi ringmajanduse tegevuskava (⁹⁶) on tulevikku suunatud tegevuskava, mille eesmärk on Euroopa rohelise kokkuleppe teatisega edendatava põhjaliku muutuse raames kiirendada liidu üleminekut ringmajandusele. Ringmajanduse tegevuskava edendab ringmajanduse protsesse, ergutab säästvat tarbimist ja tootmist ning selle eesmärk on tagada, et välditakse jäätmeteket ja et kasutatavaid ressursse hoitakse liidu majanduses võimalikult kaua. Need sihid on ka eeltingimuseks, mis võimaldavad saavutada liidus 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgi ning keskkonnasõbralikuma ja kestlikuma majanduse.
218. Ringmajanduse tegevuskavas nimetatakse konkreetselt vajadust võtta keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste läbivaatamisel arvesse ringmajandusega seotud eesmärke. Rahaline toetus riigiabina, millega kaasnevad põhjalikud, selged ja järjepidevad eeskirjad, võib olla oluline, et toetada tootmisprotsessides ringlust, mis on osa liidu tööstuse laiemast ümberkujundamisest kliimanetraalsuse ja pikaajalise konkurentsivõime saavutamiseks. Samuti võib see olla kesksel kohal liidu hästtoimiva teise toorme turu loomisel, mis vähendab survet loodusvaradele, loob jätkusuutlikku majanduskasvu ja töökohti ning tugevdab vastupanuvõimet.
219. Lisaks tunnistatakse ringmajanduse tegevuskavas bioloogiliste ressursside kasvavat tähtsust ELi majanduse olulise sisendina. Vastavalt ELi biomajanduse strateegiale (⁹⁷) toetab biomajandus Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärke, aidates kaasa CO₂-neutraalse majanduse saavutamisele, suurendades keskkonnaalast, majanduslikku ja sotsiaalset kestlikkust ning edendades keskkonnasäästlikku majanduskasvu. Riigiabi vormis antaval rahalisel toetusel võib olla oluline roll selliste kestlike biomajanduse tavade kasutuselevõtu toetamisel nagu bioressursipõhiste materjalide ja toodete keskkonnasäästlik tootmine, mis võivad aidata saavutada kliimanetraalsust ja mida turg iseseisvalt omaks ei võtaks.

4.4.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

220. Käesoleva jao kohast abi võib anda järgmist liiki investeeringuteks:

a) investeeringud ressursitõhususe parandamiseks järgmise kaudu:

- i) sama toodangukoguse tootmiseks kasutatavate ressursside netovähennemine (⁹⁸);
- ii) esmase tooraine või lähteaine asendamine teise (korduskasutatud või ringlusse võetud) või taaskasutatud tooraine või lähteainega või
- iii) fossiilkütusepõhiste toorainete või lähteainete asendamine bioressursipõhiste toorainete või lähteainetega;

b) investeeringud abisaaja tekitatavate jäätmete vähendamise, vältimise, korduskasutamiseks ettevalmistamise, materjalide taaskasutamise, saastest puhastamise ja ringlussevõttu (⁹⁹);

c) investeeringud kolmandate isikute tekitatud selliste jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamise, materjalide taaskasutamise, saastest puhastamise ja ringlussevõttu, mis vastasel juhul kõrvaldataks või mida käideldaks jäätmehierarhias (¹⁰⁰) madalamal astmel asuval viisil või vähem ressursitõhusal viisil või millega kaasneks ringlussevõtu madalam kvaliteet;

⁽⁹⁶⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

⁽⁹⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlik biomajandus Euroopas: majanduse, ühiskonna ja keskkonna vaheliste sidemete tugevdamine“ (COM(2018) 673 final ja SWD (2018)431).

⁽⁹⁸⁾ Kasutatavad ressursid võivad hõlmata kõiki tarbitavaid materiaalseid ressursse peale energia. Vähendamise kindlaksmääramiseks võib mõõta või hinnata kasutust enne ja pärast abimeetme rakendamist, sealhulgas välise tingimuste kohandusi, mis võivad ressursikasutust mõjutada.

⁽⁹⁹⁾ Vt korduskasutamise, taaskasutamise, korduskasutamiseks ettevalmistamise, ringlussevõtu ning jäätmete määratlusi punkti 19 alapunktides (59), (61), (62), (75) ja (90).

⁽¹⁰⁰⁾ Jäätmehierarhia on järgmine: a) vältimine, b) korduskasutamiseks ettevalmistamine, c) ringlussevõtt, d) muu taaskasutamine, näiteks energia taaskasutamine, ning e) kõrvaldamine. Vt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 4 punkt 1.

- d) investeeringud selliste muude toodete, materjalide või ainete ⁽¹⁰¹⁾ vähendamisse, vältimisse, korduskasutamiseks ettevalmistamiseks, materjalide taaskasutamisse, saastest puhastamisse, korduskasutusse ja ringlussevõttu, mille on tekitanud abisaaja või kolmandad isikud ja mis ei pruugi olla käsitatavad jäätmetena ning mis vastasel juhul jääksid kasutamata või mis kõrvaldataks või mida taaskasutatakse vähem ressursitõhusal viisil, mis kujutaksid endast jäätmeid, kui neid ei võetaks uuesti kasutusse, või millega kaasneks ringlussevõtu madalam kvaliteet;
- e) investeeringud jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumiseks ⁽¹⁰²⁾ ja sorteerimiseks nende korduskasutamiseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil.
221. Teatavatel tingimustel võib anda abi tegevuskulude katmiseks seoses jäätmete liigiti kogumise ja sorteerimisega konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul (vt punkt 247).
222. Tootmisprotsessides tekkiva jääksoojuse taaskasutamise seotud abi ning CO₂ kogumise ja kasutamisega seotud abi hinnatakse vastavalt kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks antava abi suhtes kohaldatavatele tingimustele, mis on esitatud jaos 4.1.
223. Jäätmetest biokütuste, vedelate biokütuste, biogaasi ja biomasskütuste tootmiseks antavat abi hinnatakse vastavalt kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks antava abi suhtes kohaldatavatele tingimustele, mis on esitatud jaos 4.1.
224. Jäätmetest energia tootmiseks antavat abi hinnatakse vastavalt kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks antava abi suhtes kohaldatavatele tingimustele, mis on esitatud jaos 4.1. Kui abi on seotud investeeringutega kaugkütte- ja kaugjahutusüsteemidesse või nende käitamisega, hinnatakse jäätmetest energia või soojuse tootmiseks antavat abi vastavalt jaos 4.10 esitatud tingimustele, mida kohaldatakse kaugkütte või -jahutuse jaoks antava abi suhtes.
- 4.4.3. *Ergutav mõju*
225. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 226–233 esitatud nõudeid.
226. Mis puudutab punktis 28 esitatud nõuet, et liikmesriik teeks kindlaks usutava vastupidise stsenaariumi, siis üldjuhul hõlmab vastupidine stsenaarium investeeringut, millel on sama võimsus, eluiga ja asjakohasel juhul muud vastavad tehnilised näitajad nagu keskkonnasõbralikul investeeringul.
227. Vastupidine stsenaarium võib seisneda ka olemasolevate rajatiste või seadmete käitamise jätkamises keskkonnasõbraliku investeeringu elueale vastava ajavahemiku jooksul. Sellisel juhul tuleks arvesse võtta kõnealuse ajavahemiku diskonteeritud hooldus-, remondi- ja moderniseerimiskulusid.
228. Teatavatel juhtudel võib vastupidine stsenaarium seisneda rajatiste või seadmete hilisemas asendamises; sellisel juhul tuleks arvesse võtta rajatiste ja seadmete diskonteeritud väärtust ning tasandada rajatiste või seadmete majandusliku eluea erinevus.
229. Renditavate seadmete puhul tuleks keskkonnasõbralike seadmete rendi diskonteeritud väärtust võrrelda selliste vähem keskkonnasõbralike seadmete rendi diskonteeritud väärtusega, mida kasutatakse abi puudumisel.
230. Kui investeering seisneb seadmete lisamises olemasolevatele rajatistele, käitistele või seadmetele, võrduvad abikõlblikud kulud investeerimiskulude kogusummaga.
231. Komisjon leiab, et abil, mida antakse projektidele, mille tasuvusperiood on lühem kui viis aastat, põhimõtteliselt ei ole ergutavat mõju. Liikmesriik võib siiski ka lühema tasuvusperioodiga projektide puhul esitada tõendeid selle kohta, et abi on vajalik käitumise muutuse esilekutsumiseks.

⁽¹⁰¹⁾ Muude toodete, materjalide ja ainete hulka võivad kuuluda kõrvalsaadused (nagu on osutatud direktiivi 2008/98/EÜ artiklis 5), põllumajandusest, vesiviljelusest, kalandusest ja metsandusest pärinevad jäägid, reovesi, vihmavesi ja äravooluvesi, mineraalid, kaevandamisjäätmed, toitaained, tootmisprotsesside jääkgaasid, üleliigsed tooted, osad ja materjalid jne.

⁽¹⁰²⁾ Vt mõiste „liigiti kogumine“ määratlust direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punktis 11.

232. Abil investeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel üksnes järgida juba kehtivaid kohustuslikke liidu standardeid, ei ole ergutavat mõju (vt punkt 32). Nagu punktis 32 selgitatud, võib abi pidada ergutava mõjuga abiks, kui see võimaldab ettevõtjal tõsta oma keskkonnakaitsetaset kooskõlas kohustuslike riiklike standarditega, mis on rangemad kui liidu standardid või mis on vastu võetud liidu standardite puudumisel.

233. Abil, mis on ette nähtud sellistele liidu standarditele vastavuse tagamiseks, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, on ergutav mõju, kui investering viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne nende liidu standardite jõustumist.

4.4.4. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

4.4.4.1. Abi vajalikkus

234. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 235 ja 236 esitatud nõudeid.

235. Investeering peab minema kaugemale väljakujunenud kaubandustavadest, mida kasutatakse üldiselt kogu liidus ning eri tehnoloogiavaldkondades (¹⁰³).

236. Jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumiseks ja sorteerimiseks antava abi puhul peab liikmesriik tõendama, et liigiti kogumine ja sorteerimine on selles liikmesriigis vähearenenud (¹⁰⁴). Kui abi antakse tegevuskulude katmiseks, peab liikmesriik tõendama, et see abi on üleminekuperioodil vajalik jäätmete liigiti kogumise ja sorteerimisega seotud tegevuse arengu soodustamiseks. Liikmesriik peab võtma arvesse ettevõtjate võimalikke kohustusi laiendatud tootjavastutuse süsteemide raames, mida ta võib olla rakendanud vastavalt direktiivi 2008/98/EÜ artiklile 8.

4.4.4.2. Asjakohasus

237. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 238 esitatud nõudeid.

238. Põhimõtte „saastaja maksab“ (¹⁰⁵) kohaselt ei tohiks jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid vabastada jäätmekäitluskuludest. Seega ei tohiks abi vabastada jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid jäätmekäitlusega seotud kuludest või kohustustest, mida nad peavad liidu või siseriikliku õiguse, sealhulgas laiendatud tootjavastutuse süsteemi alusel kandma või täitma. Lisaks ei tohiks abi vabastada ettevõtjaid kuludest, mida tuleks pidada ettevõtja tavapäraseks kuludeks.

4.4.4.3. Proportsionaalsus

239. Abikõlblikud kulud on täiendavad investeerimiskulud, mille kindlaksmääramiseks võrreldakse projekti raames tehtava investeeringu kogukulusid ühe järgmise vähem keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse kuludega:

a) punktis 226 kirjeldatud võrreldav investeering, mis usutavalt ilma abita tehtaks ja millega ei saavutata samasugust ressursitõhususe taset;

b) jäätmete käitlemine jäätmehierarhias madalamal astmel asuval viisil või vähem ressursitõhusal viisil;

c) esmase tooraine või tootega seotud tavapärane tootmisprotsess, kui taaskasutatav või ringlussevõetud (teisene) toode ja esmane tooraine või toode on omavahel tehniliselt ja majanduslikult asendatavad,

d) muu vastupidine stsenaarium, mis põhineb nõuetekohaselt põhjendatud eeldustel.

240. Juhul, kui taaskasutamata jätmise korral kujutaks toode, aine või materjal endast jäätmeid ja puudub õiguslik nõue kõnealuse toote, aine või materjali kõrvaldamiseks või muul viisil käitlemiseks, võivad abikõlblikud kulud võrduda investeeringuga, mis on vajalik kõnealuse toote, aine või materjali taaskasutamiseks.

(¹⁰³) Tehnoloogia seisukohast peaks investeering tooma kaasa suurema ringlussevõetavuse või ringlussevõetud materjali kõrgema kvaliteedi võrreldes tavapraktikaga.

(¹⁰⁴) Kui liikmesriik on seda piisavalt tõendanud, võib arvesse võtta ka konkreetset olukorda asjaomases piirkonnas või asjaomastes piirkondades.

(¹⁰⁵) Vt määratlust punkti 19 alapunktis (58).

241. Abi osakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest.
242. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
243. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
244. Ökoinnovatsiooniga seotud tegevuse puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti võrra, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- ökoinnovatsiooniga seotud tegevus peab olema uus või oluliselt täiustatud võrreldes liidu vastava majandusharu tehnika tasemega ⁽¹⁰⁶⁾;
 - oodatav keskkonnakasu peab olema oluliselt suurem kui paranemine, mis tuleneb võrreldava tegevuse üldisest arengust ⁽¹⁰⁷⁾;
 - asjaomase tegevuse innovaativsusena kaasneb ilmselge tehnoloogiline, turu- või finantsrisk, mis on suurem kui võrreldavate mitteinnovaatiliste tegevustega üldiselt kaasnev risk ⁽¹⁰⁸⁾.
245. Erandina punktides 241–244 võib liikmesriik punktide 48, 51 ja 52 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abi osakaalu vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 55. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 51 ja 52.
246. Kui abi antakse sellise konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks.
247. Abi võib katta tegevuskulusid, kui see on seotud konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumise ja sorteerimisega nende korduskasutamiseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil; sel juhul peavad olema täidetud järgmised tingimused:
- abi tuleb anda sellise konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele ning mis peab olema mittediskrimineerival viisil avatud kõigile ettevõtjatele, kes osutavad liigiti kogumise ja sorteerimise teenuseid;
 - kui tegevuskulude tulevane areng meetme kestuse ajal on väga ebakindel, võib konkurentsipõhises pakkumismenetluses näha ette eeskirjad, mille kohaselt piiratakse abi teatavatel täpselt määratletud asjaoludel, tingimusel et need eeskirjad ja asjaolud on eelnevalt kindlaks määratud;
 - võimalik investeeringuteks ettenähtud abi, mida antakse jäätmete liigiti kogumiseks ja sorteerimiseks kasutatavale rajatisele seoses konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikidega, tuleb samale rajatisele antavast tegevus- abist maha arvata, kui mõlemad abi liigid katavad samu abikõlblikke kulusid;
 - abi võib anda maksimaalselt viie aasta jooksul.

⁽¹⁰⁶⁾ Uudsuse tõendamiseks võib liikmesriik näiteks täpselt kirjeldada innovatsiooni ning turutingimusi selle kasutusele võtmiseks või levitamiseks ja võrrelda seda teiste samal alal tegutsevate ettevõtjate tavaliselt kasutatava uusimate protsesside või organisatoorse meetoditega.

⁽¹⁰⁷⁾ Kui ökoinnovatsiooni võrdlemisel tavapärase mitteinnovaatilise tegevusega on võimalik kasutada kvantitatiivseid parameetreid, tähendab „oluliselt suurem“ seda, et ökoinnovatsioonist oodatav minimaalne paranemine, mis väljendub keskkonnariski või saastamise vähenemises või energia või ressursside tõhusamas kasutuses, peaks olema vähemalt kaks korda nii suur kui võrreldava tavapärase mitteinnovaatilise tegevuse üldisest arengust oodatav minimaalne paranemine. Juhul kui väljapakutud lähenemisviis ei ole konkreetse juhtumi puhul sobilik või kui kvantitatiivne võrdlemine ei ole võimalik, peab riigiabi taotlemise toimik sisaldama üksikasjalikku kirjeldust meetodi kohta, mida kasutatakse kõnealuse kriteeriumi hindamiseks, tagades, et hindamine toimub samaväärsel tasemel kui väljapakutud meetodi puhul.

⁽¹⁰⁸⁾ Sellist riski saab liikmesriik tõendada näiteks kulude ja ettevõtja käibe suhtega, väljatöötamiseks vajaliku ajaga, ökoinnovatsiooniga seotud tegevusest eeldatava kasuga võrreldes kuludega ning ebaõnnestumise tõenäosusega.

4.4.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

248. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 249–252 esitatud nõudeid.
249. Abi ei tohi stimuleerida jäätmeteket ega ressursside ulatuslikumat kasutamist.
250. Abi ei tohi pelgalt suurendada nõudlust korduskasutamiseks, ringlussevõtuks või taaskasutamiseks mõeldud jäätmete või muude materjalide ja ressursside järele, suurendamata nende materjalide kogumist.
251. Kui komisjon hindab abi mõju turule, võtab ta arvesse abi võimalikku mõju asjaomaste toodetega seotud esmaste ja teiseste materjalide turgude toimimisele.
252. Kui komisjon hindab eelkõige mõju, mida avaldab turule abi, mida antakse tegevuskulude katteks, mis on seotud konkreetsete jäätmevoogude või jäätmeliikide puhul jäätmete või muude toodete, materjalide või ainete liigiti kogumise ja sorteerimisega nende korduskasutuseks ettevalmistamise või ringlussevõtu eesmärgil, võtab ta arvesse võimalikku koostoimet asjaomase liikmesriigi laiendatud tootjavastutuse süsteemidega.

4.5. Abi muu kui kasvuhoonegaasidest tuleneva saastamise vältimiseks või vähendamiseks

4.5.1. Abi põhjendus

253. Euroopa rohelise kokkuleppe teatises esitatud nullsaaste eesmärk mürgivaba keskkonna saavutamiseks peaks tagama, et kooskõlas kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030⁽¹⁰⁹⁾ ja 8. keskkonnaalase tegevusprogrammi⁽¹¹⁰⁾ pikaajaliste eesmärkidega vähendatakse saastamist 2050. aastaks tasemeni, mis ei ole enam inimestele ega looduslikele ökosüsteemidele kahjulik ning jääb piiridesse, millega meie planeet suudab toime tulla. Liit on seadnud konkreetsed eesmärgid saastamise vähendamiseks, näiteks eesmärgid puhtama õhu⁽¹¹¹⁾ ja veekogude nullsaaste⁽¹¹²⁾ saavutamiseks, müra vähendamiseks, probleemsete ainete kasutamise ja keskkonda laskmise minimeerimiseks, plasti- ja mikroplastireostuse ning jäätmete vähendamiseks,⁽¹¹³⁾ samuti ülemääraste toitainete ja väetiste, ohtlike pestitsiidide ja antimikroobikumiresistentsust põhjustavate ainetega seotud eesmärgid⁽¹¹⁴⁾.
254. Rahaline toetamine riigiabi vormis võib aidata oluliselt kaasa keskkonnaeesmärgi saavutamisele, milleks on muu kui kasvuhoonegaaside heitest tuleneva saastamise vähendamine.

4.5.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

255. Muu kui kasvuhoonegaaside heitest tuleneva saastamise vältimise või vähendamise eesmärgil võib abi anda investeeringuteks, mis võimaldavad ettevõtjatel teha liidu keskkonnakaitsestandarditega nõutust rohkem, liidu standardite puudumisel parandada keskkonnakaitset või tagada vastavus liidu standarditele, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud.

⁽¹⁰⁹⁾ ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 „Muudame oma maailma“ on kättesaadav aadressil <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>.

⁽¹¹⁰⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030 (COM(2020) 652 final).

⁽¹¹¹⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa puhta õhu programm“ (COM(2013) 918 final). Vt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/107/EÜ arseeni, kaadmiumi, elavhõbeda, nikli ja polütsükliiliste aromaatsete süsivesinike sisalduse kohta välisõhus (ELT L 23, 26.1.2005, lk 3) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2008. aasta direktiiv 2008/50/EÜ välisõhu kvaliteedi ja Euroopa õhu puhtamaks muutmise kohta (ELT L 152, 11.6.2008, lk 1), mis käsitleb troposfääriosooni, tahkeid osakesi, lämmastikoksiide, muid ohtlikke raskmetalle ja mitmeid muid saasteaineid. Vt ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ (ELT L 344, 17.12.2016, lk 1), mis hõlmab kõige olulisemaid piiriüleseid õhusaasteaineid – väeveldioksiide, lämmastikoksiide, ammoniaaki, muid lenduvaid orgaanilisi ühendeid kui metaan ja tahkeid osakesi.

⁽¹¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiviga 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1), nõutakse kõigi pinna- ja põhjaveekogumite head ökoloogilist seisundit, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse erandeid.

⁽¹¹³⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Heas seisundis planeet kõigi jaoks. ELi tegevuskava „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas““ (COM(2021) 400 final).

⁽¹¹⁴⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

256. Kui abi antakse kaubeldavate lubade vormis, ⁽¹¹⁵⁾ peab abimeede olema kavandatud nii, et selle tulemusena välditakse või vähendatakse saastamist asjaomastele ettevõtjatele kohustuslike liidu standardite nõuetest enam.
257. Abi peab olema suunatud abisaaja enda tegevusega otseselt seotud saastamise vältimisele või vähendamisele.
258. Abi tulemusena ei tohi saastamine liikuda ühest sektorist teise või ühest keskkonnakomponendist teise (nt õhust vette). Kui abi eesmärk on saastamise vähendamine, tuleb saavutada saaste üldine vähenemine.
259. Jagu 4.5 ei kohaldata abimeetmete suhtes, mis kuuluvad jao 4.1 kohaldamisalasse. Kui meede aitab kaasa kasvuhoonegaaside heite vältimisele või vähendamisele ning ka muu saastamise kui kasvuhoonegaaside heite vältimisele või vähendamisele, hinnatakse meetme kokkusobivust siseturuga kas jao 4.1 või käesoleva jao alusel, olenevalt sellest, kumb neist kahest eesmärgist on ülekaalukas ⁽¹¹⁶⁾.

4.5.3. Ergutav mõju

260. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 261 ja 262 esitatud nõudeid.
261. Abil loetakse olevat ergutav mõju, kui see võimaldab ettevõtjal vältida või vähendada saastamist liidu standardite puudumisel või liidu kehtivate standardite kohaselt nõutavast enam. Nagu punktis 32 selgitatud, võib abi pidada ergutava mõjuga abiks ka siis, kui see võimaldab ettevõtjal vältida või vähendada saastamist kooskõlas kohustuslike riiklike standarditega, mis on rangemad kui liidu standardid või mis on vastu võetud liidu standardite puudumisel.
262. Abil, mis on ette nähtud sellistele liidu standarditele vastavuse tagamiseks, mis on vastu võetud, kuid ei ole veel jõustunud, on ergutav mõju, kui investering viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne nende liidu standardite jõustumist.

4.5.4. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

4.5.4.1. Abi vajalikkus

263. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 264 esitatud nõudeid.
264. Kaubeldavate lubade ⁽¹¹⁷⁾ vormis antava abi puhul peab liikmesriik tõendama, et täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- a) täiel määral enampakkumisel müümine toob kaasa olulise tootmiskulude suurenemise kõikide sektorite või konkreetsete abisaajate kategooriate jaoks;
 - b) oluliselt suurenenud tootmiskuludid ei saa kanda üle tarbijatele, ilma et müük selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks ⁽¹¹⁸⁾;
 - c) sektori ettevõtjatel ei ole individuaalselt võimalik vähendada heitkoguseid, et vähendada sertifikaatide maksumust neile jõukohase tasemeni. Tarbimise vähendamise võimatuse tõendamiseks võib võrrelda heitkoguseid Euroopa Majanduspiirkonnas parimaid tulemusi saavutanud tehnikat kasutades tekkivate heitkogustega. Ettevõtja, kes kasutab parimaid tulemusi saavutanud tehnikat, võib kaubeldavate lubade süsteemi alusel saada maksimaalselt kvoodi, mis vastab tootmiskulude suurenemisele, mida ei saa tarbijatele üle kanda. Ettevõtja, kelle tegevuse mõju keskkonnale on halvem, saab väiksema kvoodi, mis on proportsionaalne tema tegevuse keskkonnamõjuga.

⁽¹¹⁵⁾ Kaubeldavad load võivad hõlmata riigiabi, eelkõige juhul, kui liikmesriigid annavad lube ja kvote turuväärtusest madalama hinnaga.

⁽¹¹⁶⁾ Selleks et määrata kindlaks, kumb kahest eesmärgist on ülekaalukas, võib komisjon nõuda, et liikmesriik võrdleks meetme oodatavaid tulemusi kasvuhoonegaaside ja muude saasteainete heitkoguste vältimisel või vähendamisel usaldusväärse ja üksik-asjaliku kvantifitseerimise alusel ning esitaks selle võrdluse.

⁽¹¹⁷⁾ Kaubeldavad load võivad hõlmata riigiabi, eelkõige juhul, kui liikmesriigid annavad lube ja kvote turuväärtusest madalama hinnaga.

⁽¹¹⁸⁾ Analüüs võib muu hulgas põhineda asjaomase sektori tootehindade elastsuse hinnangutel, samuti müügi vähenemise ja seeläbi abisaaja kasumlikkusele avalduva mõju hinnangutel.

4.5.4.2. Proportsionaalsus

265. Abikõlblikud kulud on täiendavad investeerimiskulud, mis on otseselt seotud kõrgema keskkonnakaitse taseme saavutamiselega.
266. Täiendavad investeerimiskulud võrduvad toetatud investeerimiskulude ning punktides 226–230 kirjeldatud vastupidise stsenaariumi korral tehtava investeeringu kulude vahega. Kui projekt seisneb varajases vastavuse tagamises liidu standarditele, mis ei ole veel jõustunud, tuleks põhimõtteliselt kasutada punktis 228 kirjeldatud vastupidist stsenaariumi.
267. Abi osakaal ei tohi ületada 40 % abikõlblikest kuludest.
268. Abi osakaalu võib suurendada keskmise suurusega ettevõtjate puhul 10 protsendipunkti võrra ja väikeettevõtjate puhul 20 protsendipunkti võrra.
269. Investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 15 protsendipunkti võrra ja investeeringute puhul, mis tehakse aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele vastavates abi saavates piirkondades, võib abi osakaalu suurendada 5 protsendipunkti võrra.
270. Ökoinnovatsiooniga seotud tegevuse puhul võib abi osakaalu suurendada 10 protsendipunkti võrra, kui täidetud on punkti 244 alapunktides a–c kirjeldatud tingimused.
271. Erandina punktides 267–270 võib liikmesriik punktide 48, 51 ja 52 kohasele rahastamispuudujäägi analüüsile tuginedes tõendada ka suurema abisumma vajalikkust. Sellisel juhul peab liikmesriik vajaliku abisumma eelduste kontrollimiseks teostama järelkontrolli ja kehtestama tagastamismehhanismi, nagu on kirjeldatud punktis 55. Abisumma ei tohi ületada rahastamispuudujääki, nagu on kirjeldatud punktides 51 ja 52.
272. Kui abi antakse sellise konkurentsipõhise pakkumismenetluse tulemusena, mis viiakse läbi vastavalt punktides 49 ja 50 esitatud kriteeriumidele, peetakse abisummat proportsionaalseks.
273. Kaubeldavate lubade vormis antava abi puhul kontrollib komisjon ka seda, kas:
- a) kvoote jagatakse läbipaistvalt, võttes aluseks objektiivsed kriteeriumid ja kvaliteetseimad kättesaadavad andmed; ning
 - b) igale ettevõtjale turuväärtusest madalama hinnaga eraldatavate kaubeldavate lubade või kvootide kogusumma ei ole suurem kui ettevõtja eeldatav vajadus vastavalt hinnangule, mis antakse olukorrale kaubeldavate lubade süsteemi puudumisel.

4.5.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

274. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 275 esitatud nõudeid.
275. Kaubeldavate lubade vormis antava abi puhul kontrollib komisjon ka seda, kas:
- a) abisaajate valik põhineb objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele konkurentidele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras;
 - b) kvootide eraldamise meetodika ei soosi teatavaid ettevõtjaid⁽¹¹⁹⁾ ega teatavaid sektoreid, välja arvatud juhul, kui seda õigustab süsteemi enda keskkonnanalane loogika või kui sellised reeglid on vajalikud kooskõla tagamiseks muu keskkonnapoliitikaga;
 - c) uued turule tulijad ei saa lube või kvoote soodsamatel tingimustel kui samal turul juba tegutsevad ettevõtjad;
 - d) kui olemasolevatele ettevõtjatele antakse uute turule tulijatega võrreldes suuremaid kvoote, ei too see kaasa põhjendamatu turuletuleku tõkkeid.

⁽¹¹⁹⁾ Näiteks uued turule tulijad või – vastupidi – olemasolevad ettevõtjad või käitised.

4.6.3. Ergutav mõju

283. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 284–287 esitatud nõudeid.
284. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ või muude asjakohaste liidu eeskirjade⁽¹²⁵⁾ kohaldamist, võib keskkonnakahju heastamiseks, looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks, elurikkuse kaitseks või ennistamiseks ning kliimamuutustega kohanemise ja nende leevendamise eesmärgil looduspõhiste lahenduste rakendamiseks antavat abi käsitada ergutava mõjuga abina üksnes juhul, kui keskkonnakahju põhjustanud üksust või ettevõtjat ei ole võimalik kindlaks teha või teda ei saa õiguslikult kohustada rahastama keskkonnakahju vältimiseks ja heastamiseks vajalikke töid vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“.
285. Liikmesriik peab tõendama, et on võetud kõik vajalikud meetmed, sealhulgas õiguslikud meetmed, et teha kindlaks keskkonnakahju põhjustanud vastutav üksus või ettevõtja ning kohustada teda kandma asjakohaseid kulusid. Kui kohaldatava õiguse alusel vastutavat üksust või ettevõtjat ei ole võimalik kindlaks teha või kohustada neid kulusid kandma, võib abi anda kõigi heastamis- või taastamistööde toetamiseks ning sellel võib olla ergutav mõju. Komisjon võib leida, et ettevõtjat ei saa kohustada kandma tema põhjustatud keskkonnakahju heastamise kulusid, kui seda ettevõtjat enam õiguslikult ei eksisteeri ja ühtegi teist ettevõtjat ei saa pidada tema õigusjärglaseks või tema majandustegevuse jätkajaks⁽¹²⁶⁾ või kui heastamiskulude katmiseks puudub rahaline tagatis või see ei ole piisav.
286. Abil, mida antakse nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ⁽¹²⁷⁾ artikli 6 lõike 4 tähenduses asendusmeetmete rakendamiseks, ei ole ergutavat mõju. Abil, mille eesmärk on katta lisakulud, mis on vajalikud selleks, et kõnealuste meetmete ulatus või ambitsioonitase ületaks nimetatud direktiivi artikli 6 lõikest 4 tulenevaid õiguslikke kohustusi, võib siiski olla ergutav mõju.
287. Keskkonnakahju heastamiseks ning looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamiseks antaval abil loetakse olevat ergutav mõju, kui heastamis- või taastamiskulud ületavad maa väärtuse tõusu (vt punkt 288).

4.6.4. Proportsionaalsus

288. Keskkonnakahju heastamise või looduslike elupaikade ja ökosüsteemide taastamise tehtavate investeeringute puhul on abikõlblikud kulud heastamis- või taastamistööde kulud, millest on lahutatud maa või kinnisvara väärtuse tõus. Heastamisest või taastamisest tulenevat maa või kinnisvara väärtuse tõusu peab hindama sõltumatu kvalifitseeritud ekspert.
289. Elurikkuse kaitseks või ennistamiseks ning kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks looduspõhiste lahenduste rakendamise tehtavate investeeringute puhul on abikõlblikud kulud selliste tööde kogukulud, mille tulemusena aidatakse kaasa elurikkuse kaitsmisele või ennistamisele või rakendatakse looduspõhiseid lahendusi kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks.
290. Kui abi antakse looduspõhiste lahenduste rakendamiseks hoonetes, mille kohta on olemas energiatõhususe sertifikaat, peavad liikmesriigid tõendama, et need investeeringud ei takista energiatõhususe sertifikaadil soovitud energiatõhususe meetmete rakendamist.
291. Abi osakaal võib ulatuda 100 %ni abikõlblikest kuludest.

4.7. Abi, mida antakse maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis

292. Jagu 4.7 hõlmab keskkonnakaitse valdkonnas maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis antavat abi. See koosneb kahest alajaost, millest kummalgi on oma loogika. Jaos 4.7.1 käsitletakse makse või tasusid, mis kujutavad endast sanktsioone keskkonnakahjuliku käitumise eest ning mille eesmärk on seega suunata ettevõtjaid ja tarbijaid keskkonnasõbralikumate valikute poole. Jaos 4.7.2 kohaselt võivad liikmesriigid maksude või tasude sihipärase vähendamise abil ergutada ettevõtjaid muutma või kohandama oma käitumist, viies ellu keskkonnasõbralikumaid projekte või tegevusi.

⁽¹²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143 30.4.2004, lk 56). Vt ka komisjoni teatis „Suunised, mis tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ (keskkonnastatusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta) artiklis 2 määratletud mõiste „keskkonnakahjustus“ ühtse tõlgendamise“ (ELT C 118, 7.4.2021, lk 1).

⁽¹²⁶⁾ Vt komisjoni 17. oktoobri 2012. aasta otsus C(2012) 558 final riigiabi SA.33496 (2011/N) kohta – Austria – Einzelfall, Altlast, DECON Umwelttechnik GmbH, põhjendused 65–69 (ELT C 14, 17.1.2013, lk 1).

⁽¹²⁷⁾ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

4.7.1. Abi, mida antakse keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis

4.7.1.1. Abi põhjendatus

293. Keskkonnamaksud või maksutaolised tasud kehtestatakse keskkonnakahjuliku käitumise väliskulude arvessevõtmiseks, seades keskkonda kahjustavale käitumisele hinna, et sellist käitumist piirata ja et keskkonnakaitse taset tõsta. Põhimõtteliselt peaksid keskkonnamaksud ja maksutaolised tasud kajastama ühiskonnale tekkivaid kogukulusid (väliskulusid) ning seetõttu peaks tekitatud heitkoguste või muude saasteainete või tarbitud ressursside ühiku kohta makstava maksu või maksutaolise tasu summa olema sama kõigi ettevõtjate puhul, kes vastutavad keskkonnakahjuliku käitumise eest. Kui keskkonnamaksude või maksutaoliste lõivude vähendamine võib keskkonnakaitse eesmärgi negatiivselt mõjutada, võib see siiski olla vajalik, kui abisaajad satuksid muidu ebasoodsasse konkurentsiolukorda, nii et keskkonnamaksu või maksutaolise tasu kehtestamine ei oleks üldse teostatav.
294. Kui keskkonnamakse või maksutaolisi tasusid ei saaks jõustada ilma teatavate ettevõtjate majandustegevust ohtu seadmata, võib mõne ettevõtja soodsam kohtlemine võimaldada saavutada keskkonnamaksude või maksutaoliste tasude üldiselt suuremal määral tasumise. Sellest tulenevalt võivad keskkonnamaksude või -tasude vähendused teatavatel asjaoludel kaasa aidata keskkonnakaitse kõrgemale tasemele. Siiski ei tohiks nendega õõnestada keskkonnamaksu või maksutaolise tasu üldeesmärki hoida ära keskkonnakahjulikku käitumist ja/või suurendada sellise käitumise kulukust, kui rahuldavad alternatiivid puuduvad.

4.7.1.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

295. Komisjon leiab, et maksude või tasude vähenduste vormis võib abi anda, kui liikmesriik tõendab, et mõlemad järgmised tingimused on täidetud:
- vähendused on suunatud ettevõtjatele, keda keskkonnamaks või -tasu kõige rohkem mõjutab ja kes ilma vähendusteta ei suudaks oma majandustegevust jätkusuutlikult ellu viia;
 - vähenduste rakendamise tegelikult saavutatav keskkonnakaitse tase on kõrgem kui see, mis saavutataks ilma nimetatud vähenduste rakendamiseta.
296. Tõendamaks, et kaks punktis 295 nimetatud tingimust on täidetud, peab liikmesriik esitama komisjonile järgmise teabe:
- vähendamise tingimustele vastavate sektorite või abisaajate kategooriate kirjeldus;
 - loetelu iga asjaomase sektori suurimatest abisaajatest, nende käive, turuosad, maksubaasi suurus ja osa, mida keskkonnamaks või -tasu moodustaks nende maksueelses kasumis koos vähendusega ja ilma selleta;
 - kõnealuste abisaajate olukorra kirjeldus, milles selgitatakse, miks nad ei suuda keskkonnamaksu või -tasu maksta harilikku määra alusel;
 - selgitus selle kohta, kuidas vähendatud maks või tasu aitab kaasa keskkonnakaitse taseme tegelikule tõusule võrreldes keskkonnakaitse tasemega, mis saavutataks ilma vähendusteta (näiteks võrreldes vähendustega rakendatavat harilikku maksumäära ilma vähendusteta rakendatava maksumääraga ning esitades nende ettevõtjate koguarvu, kelle suhtes maksu või tasu kohaldataks, või muud näitajad, mis kajastavad keskkonnakahjuliku käitumise tegelikku muutust).

4.7.1.3. Konkurentsi- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

297. Kui keskkonnamaksud on ühtlustatud, võib komisjon abi vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamisel kohaldada lihtsustatud lähenemisviisi. Direktiivi 2003/96/EÜ kontekstis võib komisjon kohaldada lihtsustatud lähenemisviisi maksuvähenduste suhtes, mis järgivad punktides 298 ja 299 osutatud liidu madalaimat maksustamistaset.
298. Komisjon peab ühtlustatud maksude vähenduste vormis antavat abi vajalikuks ja proportsionaalseks, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- abisaajad maksavad vähemalt kohaldatavas direktiivis sätestatud liidu madalaima maksustamistasemega võrdse summa;

- b) abisaajate valik põhineb objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel;
- c) abi antakse põhimõtteliselt ühtmoodi kõikidele samas sektoris tegutsevatele ettevõtjatele, kui nad on sarnases faktilises olukorras;
- d) liikmesriik veendub, et abi on vajalik selleks, et aidata kaudselt kaasa keskkonnakaitse kõrgema taseme saavutamisele, korraldades eelnevalt avaliku konsultatsiooni, mille raames kirjeldatakse nõuetekohaselt sektoreid, mis vastavad vähenduste saamise tingimustele, ja esitatakse loetelu iga sektori suurimatest abisaajatest.
299. Liikmesriigid võivad anda abi maksumäära vähendusena või kindla aastase hüvitissummana (maksutagastusena) või nende kahe võimaluse kombinatsioonina. Maksutagastuse meetodi eelis on see, et keskkonnamaks saadab ettevõtjatele jätkuvalt hinnasignaali. Maksutagastuse summa tuleb arvutada varasemate perioodide andmete põhjal, s.t võttes arvesse ettevõtja tootmise ning tarbimise ja saastamise taset teataval vaatlusaastal. Maksutagastus ei tohi ületada liidu madalaimat maksustamistaset, mis vaatlusaastal muidu tasumisele kuuluks.
300. Kui keskkonnamaksud on ühtlustamata või kui abisaajad maksavad liidu ühtlustatud madalaimast maksustamistasemest vähem, kui see on kohaldatava direktiiviga lubatud, tuleb abi vajalikkust ja proportsionaalsust põhjalikult hinnata, nagu on kirjeldatud jagudes 4.7.1.3.1–4.7.1.3.3.
- 4.7.1.3.1. Vajalikkus
301. Lisaks jaos 3.2.1.1 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 302 ja 303 esitatud nõudeid.
302. Komisjon käsitab abi vajalikuna juhul, kui täidetud on järgmised kumulatiivsed tingimused:
- a) abisaajate valik põhineb objektiivsetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning abi antakse ühtmoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärke silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras;
- b) kui keskkonnamaksu või maksutaolist tasu ei vähendata, tooks see kaasa tootmiskulude olulise suurenemise, mis arvutatakse protsendina iga sektori või abisaajate kategooria kogulisandväärtusest;
- c) oluliselt suuremaid tootmiskulusid ei saaks kanda üle tarbijatele, ilma et müügiimahud selle tagajärjel märkimisväärselt väheneks.
303. Biokütuste, vedelate biokütuste ja biomasskütuste maksuvähenduste puhul peab liikmesriik kehtestama mehhanismi, et kontrollida, kas meede on endiselt vajalik, kohaldades jaos 4.1.3.1 esitatud vajalikkuse tingimusi, ning võtma asjakohaseid meetmeid, nagu vabastuse lõpetamine või toetuse taseme vähendamine.
- 4.7.1.3.2. Asjakohasus
304. Lisaks jaos 3.2.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 305 ja 306 esitatud nõudeid.
305. Komisjon annab abikavadele loa maksimaalselt kümneks aastaks; pärast kõnealuse ajavahemiku möödumist võib liikmesriik meetmest uuesti teatada, kui ta on uuesti hinnanud asjaomaste abimeetmete asjakohasust.
306. Kui abi antakse maksutagastuse vormis, tuleb maksutagastuse summa arvutada varasemate perioodide andmete põhjal, s.t võttes arvesse ettevõtja tootmise ning tarbimise ja saastamise taset teataval vaatlusaastal.
- 4.7.1.3.3. Proportsionaalsus
307. Jagu 3.2.1.3 ei kohaldata keskkonnamaksude ja maksutaoliste tasude vähendamise vormis antava abi suhtes.
308. Komisjon loeb abi proportsionaalseks, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:
- a) iga abisaaja maksab vähemalt 20 % keskkonnamaksu või maksutaolise tasu nominaalsummast, mida vähenduse puudumisel kõnealuse abisaaja suhtes kohaldataks;

- b) maksu- või tasuvähendus ei ületa 100 % riiklikust keskkonnamaksust või maksutaolisest tasust ja seda võimaldatakse tingimusel, et liikmesriik ja abisaajad või abisaajate ühendused sõlmivad lepingud, millega abisaajad või abisaajate ühendused kohustuvad saavutama keskkonnakaitse eesmärgid, millel on sama mõju nagu siis, kui abisaajad või abisaajate ühendused maksaksid vähemalt 20 % riiklikust maksust või tasust. Need lepingud või kohustused võivad olla seotud muu hulgas energiatarbimise vähendamisega, heitkoguste ja muude saasteainete vähendamisega või muu keskkonnakaitsemeetmega.

309. Kõnealused lepingud peavad vastama järgmistele kumulatiivsetele tingimustele:

- a) liikmesriik peab läbirääkimisi lepingute sisu üle, määrab kindlaks eesmärgid ja kinnitab eesmärkide saavutamise ajakava;
- b) liikmesriik tagab lepingutega võetud kohustuste sõltumatu ja korrapärase järelevalve;
- c) lepingud vaadatakse korrapäraselt läbi, pidades silmas tehnoloogilist ja muud arengut, ning nendega nähakse ette tõhusad karistused juhuks, kui kohustusi ei täideta.

4.7.2. *Abi, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis*

4.7.2.1. *Abi põhjendatus*

310. Liikmesriigid võivad kaaluda võimalust maksude või maksutaoliste lõivude vähendamise kaudu motiveerida ettevõtjaid viima ellu keskkonnakaitse taset tõstvaid projekte või tegevusi. Kui sellise vähendamise eesmärk on ergutada abisaajaid viima ellu projekte või tegevusi, mille tulemusena väheneb saastamine või ressursside kasutamine, hindab komisjon vastavaid meetmeid jaos 4.7.2 esitatud nõuete alusel.

4.7.2.2. *Kohaldamisala ja toetatav tegevus*

311. Käesolev jagu hõlmab jagude 4.2–4.6 kohaldamisalasse kuuluvate keskkonnasõbralike projektide ja tegevuste jaoks antavat abi maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis.

312. Kui maksu või tasu vähendamise peamine eesmärk on CO₂-heite vähendamine, kohaldatakse jagu 4.1.

313. Käesolev jagu ei hõlma selliste maksude või tasude vähendusi, mis kajastavad energiaga varustamise või sellega seotud teenuste osutamise põhikulusid. Näiteks ei kuulu jao 4.7.2 kohaldamisalasse võrgutasude või reservvõimsuse mehhanismide rahastamiseks kehtestatud tasude vähendamine. Käesolev jagu ei hõlma energiapoliitika eesmärkide rahastamiseks kasutatavate elektritarbimise tasude vähendamist.

4.7.2.3. *Ergutav mõju*

314. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 315 ja 316 esitatud nõudeid.

315. Iga abikõlbliku projekti või abisaajate kategooria võrdlusprojekti kohta peab liikmesriik esitama komisjonile hindamiseks punktis 51 osutatud kvantifitseerimise või samaväärsed andmed, milles võrreldakse võrdlusprojekti või tegevuse kasumlikkust maksu või maksutaolise tasu vähendamise korral ja ilma vähenduseta ning näidatakse, et vähendus stimuleerib keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse elluviimist.

316. Enne abitaotluse esitamist alustatud projektidele antaval abil on ergutav mõju, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:

- a) meetmega nähakse ette õigus saada abi objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel ning ilma, et liikmesriik saaks täiendavalt oma kaalutusõigust kasutada;
- b) meede on vastu võetud ja jõustunud enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist, v.a maksumeetme kava järglaskavade puhul juhul, kui tegevus oli juba hõlmatud eelnevate maksusoodustuste või maksutaoliste tasudega seotud soodustuste vormis antava abi kavadega.

4.7.2.4. Proportsionaalsus

317. Jagu 3.2.1.3 ei kohaldata abi suhtes, mida antakse keskkonnakaitse eesmärgil maksude või maksutaoliste tasude vähendamise vormis.
318. Abi ei tohi ületada maksu või tasu tavamäära või -summat, mida muidu kohaldataks.
319. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine on seotud investeerimiskuludega, loetakse abi proportsionaalseks tingimusel, et see ei ületa abi osakaalu ega maksimaalseid abisummasid, mis on esitatud jagudes 4.2–4.6. Kui nende jagude kohaselt on nõutav konkurentsipõhine pakkumismenetlus, ei kohaldata seda nõuet maksu või maksutaolise tasu vähendustena antava abi suhtes.
320. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine vähendab korduvaid tegevuskulusid, ei tohi abisumma ületada keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse tegevuskulude ja vähem keskkonnasõbraliku vastupidise stsenaariumi kohaste tegevuskulude vahet. Kui keskkonnasõbralikum projekt või tegevus võib kaasa tuua kulude kokkuhoiu või lisatulu, tuleb seda kokkuhoiu või lisatulu abi proportsionaalsuse kindlaksmääramisel arvesse võtta.

4.7.2.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

321. Lisaks jaos 3.2.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktides 322–324 esitatud nõudeid.
322. Riigiabi tuleb anda ühtemoodi kõigile abikõlblikele ettevõtjatele, kes tegutsevad samas majandustegevuse sektoris ja kes on abimeetme eesmärke silmas pidades samas või sarnases faktilises olukorras.
323. Kavade puhul, mis kestavad kauem kui kolm aastat, peab liikmesriik veenduma, et abi on jätkuvalt vajalik, ja neid kavasid vähemalt iga kolme aasta järel hindama.
324. Kui maksu või maksutaolise tasu vähendamine on seotud projektidega, mis kuuluvad:
- a) jao 4.2 kohaldamisalasse, kohaldatakse punkte 154–156;
 - b) jao 4.3.1 kohaldamisalasse, kohaldatakse punkte 183–188;
 - c) jao 4.3.2 kohaldamisalasse, kohaldatakse punkte 206–216.

4.8. Abi elektrivarustuskindluse tagamiseks

4.8.1. Abi põhjendus

325. Turutõrgete ja regulatiivsete puuduste tõttu ei pruugi hinnasignaalid pakkuda tõhusaid investeerimisstiimuleid ning nende tagajärjeks on näiteks elektriressursside ebapiisav jaotus, võimsus või paindlikkus või vale asukoht. Lisaks tekitavad elektrisektoris tehnoloogilistest arengust ja kliimaprobleemidest tingitud märkimisväärsed muutused uusi väljakutseid elektrivarustuskindluse tagamisel. Kuigi üha integreeritum elektriturg võimaldab tavaliselt vahetada elektrit kogu ELis ja leevendada seeläbi riikide varustuskindluse probleeme, võib esineda olukordi, kus mõnes liikmesriigis või piirkonnas ei pruugi isegi ühendatud turgudel varustuskindlus alati olla tagatud. Seetõttu võivad liikmesriigid kaaluda meetmete võtmist, et tagada teatav elektrivarustuskindluse tase.

4.8.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

326. Käesolevas jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad elektrivarustuskindluse suurendamisele suunatud abimeetmete puhul. Need hõlmavad reservvõimsuse mehhanisme ja muid meetmeid, mille eesmärk on lahendada pika- ja lühiajalisi energiavarustuskindluse probleeme, mis tulenevad turutõrgetest, mis takistavad piisavat investeerimist elektritootmisvõimsusse, salvestamisse või tarbimiskajasse ning süsteemidevahelisse ühendusse, samuti võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmeid, mille eesmärk on lahendada elektri ülekande- ja jaotusvõrkude ebapiisavuse küsimus⁽¹²⁸⁾.

⁽¹²⁸⁾ Käesolev jagu ei hõlma kõrvalteenuseid, sealhulgas komisjoni määruse (EL) 2017/2196 kohaseid süsteemikaitsekavade meetmeid, mille eesmärk on tagada talitluskindlus ja mille põhivõrguettevõtjad või jaotusvõrguettevõtjad hangivad mittediskrimineeriva konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, mis on avatud kõigile ressurssidele, mis võivad aidata kaasa kindlaksmääratud talitluskindluse vajaduse rahuldamisele, ilma et riik oleks kaasatud teenuse hankimisse ja rahastamisse.

327. Sellised abimeetmed võivad olla kavandatud ka keskkonnakaitse eesmärkide toetamiseks, näiteks saastavamate võimsuste välistamise kaudu või meetmete kaudu, millega keskkonnahoidlikumatele võimsustele antakse valiku-protsessis eelis.
328. Abist teatamisel peaksid liikmesriigid määratlema majandustegevuse, mille arengut abi soodustab. Elektrivarustuskindluse suurendamiseks antav abi soodustab otseselt elektrienergia tootmise, salvestamise ja tarbimiskajaga seotud majandustegevuse arengut, sealhulgas uusi investeeringuid ning olemasolevate varade tõhusat renoveerimist ja hooldust. Samuti võib see kaudselt toetada laiemat hulka majandustegevusi, mille sisendiks on elekter, sealhulgas soojuse ja transpordi elektrifitseerimist.
- 4.8.3. *Ergutav mõju*
329. Kohaldatakse ergutavat mõju käsitlevaid eeskirju, mis on esitatud punktides 29, 30, 31 ja 32.
- 4.8.4. *Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine*
- 4.8.4.1. *Vajalikkus*
330. Jagu 3.2.1.1 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata.
331. Elektrivarustuskindluse probleemi olemust ja põhjuseid ning neist tulenevat vajadust anda elektrivarustuskindluse tagamiseks riigiabi tuleb nõuetekohaselt analüüsida ja kvantifitseerida; sealhulgas tuleb kirjeldada, millal ja kus probleem eeldatavasti tekib, võttes asjakohasel juhul arvesse määruse (EL) 2019/943 artiklis 25 määratletud varustuskindluse normi. Võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul peaks liikmesriik esitama analüüsi (pärast konsulteerimist vastutava riikliku reguleeriva asutusega ja võttes arvesse tema seisukohta), milles määratakse kindlaks kavandatava meetmega taotletav varustuskindluse tase ja põhjendatakse seda kulude-tulude analüüsiga. Kõigi energiavarustuskindluse meetmete puhul tuleks kirjeldada kvantifitseerimisel kasutatud mõõtühikut ja esitada arvutamise meetod ning lisada viide võimalikele valdkondlikes õigusaktides sätestatud asjakohastele nõuetele.
332. Asjakohasel juhul peaks elektrivarustuskindluse probleemi määratlus olema kooskõlas Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku viimase kättesaadava elektrianalüüsiga, mis on tehtud kooskõlas energia siseturgu käsitlevate õigusaktidega, täpsemalt:
- a) ressursside piisavusega seotud meetmete puhul määruse (EL) 2019/943 artiklis 23 osutatud Euroopa ressursside piisavuse hinnanguga;
- b) võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul määruse (EL) 2019/943 artikli 14 lõikes 2 osutatud aruandega struktuurse ülekandevõime piiratuse ja muu olulise füüsilise ülekandevõime piiratuse kohta pakku-mispiirkondades ja nende vahel.
333. Samuti võivad liikmesriigid reservvõimsuse mehhanismide vajalikkuse tõendamiseks tugineda riiklikele ressursside piisavuse hinnangutele määruse (EL) 2019/943 artiklis 24 lubatud ulatuses. Muude varustuskindluse meetmete, sealhulgas võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul võivad liikmesriigid tugineda ka kavandatava sekkumise vajalikkuse riiklikule hindamisele. Vastutav riiklik reguleeriv asutus peaks käesolevas punktis osutatud riiklikud hindamised kas heaks kiitma või need läbi vaatama.
334. Elektrikriiside ohuga seotud meetmed tuleks kindlaks määrata määruse (EL) 2019/941⁽¹²⁹⁾ artikliga 11 ette nähtud riiklikus ohuvalmiduskavas.
335. Liikmesriigid, kes kavandavad mitut elektrivarustuskindluse meetet, peavad selgelt välja tooma, milline on nende meetmete vastastikune toime, pidades silmas varustuskindluse tagamise kombineeritud meetmete üldist kulutõhusust, näiteks seoses reservvõimsuse mehhanismidega, ja selgitama, kuidas nende meetmetega täidetakse punktis 331 osutatud varustuskindluse norm (kuid ei ületata seda).
336. Kindlaks tuleb määrata regulatiivsed puudused või turutõrked ning võimalikud muud probleemid, mis sekkumise puudumisel takistavad elektrivarustuskindluse (ja asjakohasel juhul keskkonnakaitse) piisava taseme saavutamist.

⁽¹²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris (ohuvalmiduse määrus) (ELT L 158, 14.6.2019, lk 1).

337. Samuti tuleb loetleda olemasolevad meetmed, mis on juba suunatud punktis 336 osutatud turutõrgetele, regulaatiivsetele puudustele või muudele probleemidele.
338. Liikmesriigid peavad esitama põhjused, miks turg ilma riigiabita elektrivarustuskindlust eeldatavalt ei taga, võttes arvesse liikmesriigi kavandatud turureforme ja parendusi ning tehnoloogia arengut.
339. Komisjon võtab hindamisel arvesse järgmisi elemente, mille liikmesriik peab esitama:
- a) muutliku tootmise, sealhulgas naabersüsteemidel põhineva tootmise mõju hindamine;
 - b) tarbijate osalemise ja salvestamise mõju hindamine, sealhulgas nõudluse juhtimise soodustamise meetmete kirjeldus;
 - c) võrkudevaheliste ühenduste ja olulise sisemise ülekandevõrgu taristu tegeliku või võimaliku olemasolu hindamine, sealhulgas käimasolevate ja kavandatavate projektide kirjeldus;
 - d) muude selliste elementide hindamine, mis võivad põhjustada või süvendada elektrivarustuskindluse probleemi, nagu hulgihindade ülempiirid või muud regulatiivsed puudused või turutõrked. Kui see on määruse (EL) 2019/943 kohaselt nõutav, tuleb enne abi andmist saada komisjoni arvamus kõnealuse määruse artikli 20 lõikes 3 osutatud rakenduskava kohta. Rakenduskava ja arvamust võetakse arvesse abi vajalikkuse hindamisel ning
 - e) määruse (EL) 2019/943 artikli 15 kohase tegevuskava asjakohane sisu.

4.8.4.2. Asjakohasus

340. Jagu 3.2.1.2 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata.
341. Liikmesriigid peaksid eelkõige kaaluma alternatiivseid viise elektrivarustuskindluse saavutamiseks, eelkõige elektrituru tõhusamat korraldust, mis võiks leevendada elektrivarustuskindlust kahjustavaid turutõrkeid. Näiteks elektrisüsteemi tasakaaluarvelduse toimimise parandamine, muutliku tootmise parem integreerimine, tarbimiskaja ja salvestamise stimuleerimine ja integreerimine, tõhusate hinnasignaali võimaldamine, piiriülese kaubanduse tõkete kõrvaldamine ning taristu, sealhulgas võrkudevaheliste ühenduste parandamine. Abi võib pidada asjakohaseks varustuskindluse tagamise meetmeks, kui hoolimata turukorralduse asjakohasest ja proportsionaalsest parandamisest⁽¹³⁰⁾ ning võrguvaradesse tehtavatest investeeringutest, olenemata sellest, kas neid juba rakendatakse või kavandatakse, jääb energiavarustuskindluse probleem püsima.
342. Võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul peaksid liikmesriigid lisaks selgitama, kuidas kooskõlas määruse (EL) 2019/943 artikliga 13 parandatakse koormuse ümberjaotamise meetmete tõhusust.

4.8.4.3. Abikõlblikkus

343. Abimeede peaks olema avatud kõigile abisaajatele või projektidele, kes/mis on tehniliselt võimelised tõhusalt kaasa aitama varustuskindluse eesmärgi saavutamisele. See hõlmab tootmist, salvestamist ja tarbimiskaja ning seda liiki võimsuse väikeste ühikute koondamist suuremateks plokkideks.
344. Varustuskindluse meetmetes osalemise piiranguid, mille eesmärk on tagada, et need meetmed ei kahjusta keskkonnakaitset, loetakse asjakohasteks (vt punktid 368 ja 369).
345. Liikmesriike julgustatakse võtma oma varustuskindluse meetmetes kasutusele täiendavaid kriteeriume või elemente, et edendada keskkonnasõbralikuma tehnoloogia kasutamist (või vähendada saastava tehnoloogia osalemist), mis on vajalik liidu keskkonnakaitse-eesmärkide saavutamise toetamiseks. Sellised täiendavad kriteeriumid või elemendid peavad olema objektiivsed, läbipaistvad ja mittediskrimineerivad ning seotud selgelt määratletud keskkonnakaitse-eesmärkidega ega tohi põhjustada abisaajate ülerahastamist.

⁽¹³⁰⁾ Võttes arvesse määrust (EL) 2019/943 ja direktiivi (EL) 2019/944.

346. Kui see on tehniliselt teostatav, peavad elektrivarustuskindluse meetmed olema avatud teises liikmesriigis asuvatele võimsuse pakkujatele otseseks piiriüleseks osalemiseks⁽¹³¹⁾. Liikmesriigid peavad tagama, et välismaisel võimsusel, mis suudab pakkuda omamaisega võrdväärset tehnilist taset, on võimalus osaleda kodumaise võimsusega samas konkurentsipõhises menetluses. Liikmesriigid võivad nõuda, et välismaine võimsus asuks liikmesriigis, millel on vahetu võrguühendus selle liikmesriigiga, kes meetet kohaldab. Samuti tuleb asjakohasel juhul järgida määruse (EL) 2019/943 artiklis 26 sätestatud asjakohaseid eeskirju.

4.8.4.4. Avalik konsultatsioon

347. Jagu 4.8.4.4 kohaldatakse alates 1. juulist 2023.

348. Enne abist teatamist peavad liikmesriigid, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel, viima läbi avaliku konsultatsiooni käesoleva jaos kohaselt teatatavate meetmete konkurentsivõime ja proportsionaalsuse üle. Konsulteerimise kohustust ei kohaldata juba heaks kiidetud meetmete muudatuste suhtes, mille tulemusena ei muudeta vastavate meetmete kohaldamisala ega abikõlblikkust ega pikendada nende kestust kauemaks kui kümme aastat alates algse otsuse kuupäevast ega punktis 349 osutatud juhtudel. Selleks et teha kindlaks, kas meede on käesolevate suuniste kriteeriume arvesse võttes põhjendatud, tuleb avalik konsultatsioon viia läbi järgmiselt⁽¹³²⁾:

a) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on vähemalt 100 miljonit eurot aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt kuus nädalat ja hõlmama järgmist:

- i) abikõlblikkus;
- ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
- iii) abi eraldamise protsessi põhiparameetrid,⁽¹³³⁾ sealhulgas eri liiki abisaajate vahelise konkurentsi võimaldamiseks⁽¹³⁴⁾;
- iv) meetodika meetme kulude jaotamiseks tarbijatele;
- v) kui konkurentsipõhist pakkumismenetlust ei kasutata, siis abi proportsionaalsuse tõendamiseks kasutatud kvantifitseerimise aluseks olevad eeldused ja andmed, sealhulgas kulud, tulud, käitamise eeldused ja eluiga ning kapitali kaalutud keskmine hind, ning
- vi) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse tootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega;

b) meetmete puhul, mille kohaselt antav hinnanguline keskmine aastane abisumma on alla 100 miljoni euro aastas, peab avalik konsultatsioon kestma vähemalt neli nädalat ja hõlmama järgmist:

- i) abikõlblikkus;
- ii) konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kavandatud kasutamine ja ulatus ning võimalikud kavandatavad erandid;
- iii) meetodika meetme kulude jaotamiseks tarbijatele ning
- iv) kui toetatakse uusi investeeringuid maagaasipõhisesse tootmisse, siis kavandatud kaitsemeetmed, millega tagatakse kooskõla liidu kliimaeesmärkidega.

349. Punkti 348 alapunkti b alla kuuluvate meetmete puhul ei nõuta avaliku konsultatsiooni korraldamist, kui kasutatakse konkurentsipõhiseid pakkumismenetlusi ja meetmega ei toetata investeeringuid fossiilkütustel põhinevasse energiatootmisse.

⁽¹³¹⁾ Tehnilist teostatavust eeldatakse reservvõimsuse mehhanismide puhul, mille jaoks on määruse (EL) 2019/943 kohaselt nõutav piiriülene osalemine.

⁽¹³²⁾ Liikmesriigid võivad nende nõuete puhul tugineda olemasolevatele riiklikele konsultatsiooniprotsessidele. Kui konsultatsioon hõlmab siin loetletud elemente, ei ole eraldi konsulteerimine vajalik.

⁽¹³³⁾ Näiteks konkurentsipõhise menetluse ja tarneperioodi vaheline aeg, pakkumise eeskirjad, hinnakujunduseeskirjad.

⁽¹³⁴⁾ Näiteks erinevad lepingute kestused, erinevad meetodid eri tehnoloogiliste lahenduste abil saadava abikõlbliku võimsuse/toodangu arutamiseks, erinevad meetodid toetuste arutamiseks või maksmiseks.

350. Konsultatsiooniküsimustikud tuleb avaldada avalikul veebisaidil. Liikmesriigid peavad avaldama konsultatsiooni kohta ülevaate, milles võetakse kokku saadud vastused ja analüüsitakse neid. See peaks sisaldama selgitust selle kohta, kuidas kavandatud meetme kohaldamisala/abikõlblikkuse kaudu minimeeritakse võimalikku mõju konkurentsile. Käesoleva jaotise kohaselt abimeetmest teatamisel peavad liikmesriigid lisama lingi oma ülevaatele konsultatsiooni kohta.
351. Nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel võib komisjon võtta arvesse alternatiivseid konsulteerimismeetodeid, tingimusel et abi (jätkuval) rakendamisel arvestatakse huvitatud isikute seisukohti. Sellistel juhtudel võib osutada vajalikuks kombineerida konsulteerimine parandusmeetmete võtmisega, et minimeerida meetme võimalikku moonutavat mõju.

4.8.4.5. Proportsionaalsus

352. Lisaks punktides 49, 50, 51, 52, 53 ja 55 kirjeldatud tingimustele kohaldatakse punktides 353, 354, 355, 356 ja 357 esitatud tingimusi.
353. Nõudlus varustuskindluse meetmete järele tuleks kindlaks määrata punktis 331 osutatud varustuskindluse normi või kulude-tulude analüüsi alusel ning punktide 332, 333 ja 334 kohase analüüsi alusel, mis käsitleb varustuskindluse piisava taseme tagamiseks vajalikke ressursse. Nõudluse taseme kindlaksmääramiseks kasutatav analüüs ei või nõudluse taseme kindlaksmääramise hetkeks olla vanem kui 12 kuud.
354. Abi andmise ja projektide elluviimise tähtaja vaheline ajavahemik peaks võimaldama tõhusat konkurentsi erinevate abikõlblike projektide vahel.
355. Erandid nõudest eraldada abi ja määrata abi suurus kindlaks konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu võivad olla põhjendatud:
- a) ainult juhul, kui esitatakse tõendid, sealhulgas asjakohasel juhul avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõendid, millest nähtub, et pakkumismenetluses osalejate arv on konkurentsi tagamiseks tõenäoliselt ebapiisav, või
 - b) ainult võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul, kui liikmesriik esitab analüüsi (pärast konsulteerimist vastutava riikliku reguleeriva asutusega ja võttes arvesse tema seisukohta), mis põhineb tõenditel, sealhulgas asjakohasel juhul avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõenditel, et pakkumismenetlus oleks vähem kulutõhus näiteks strateegilise pakkumise või turumoonutuse tõttu.
356. Varustuskindluse meetmete abisaajatel peaksid olema tõhusad stiimulid varustuskindlusele kaasaaitamiseks tarneperioodil. Need stiimulid peaksid üldiselt olema seotud saamata jäänud energia hinnaga⁽¹³⁵⁾. Näiteks kui abisaaja ei ole kättesaadav, tuleks talle määrata saamata jäänud energia hinnaga seotud sanktsioon. Välja arvatud võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul, peaks see sanktsioon üldiselt tulenema elektri tasakaaluarvelduse hindadest, et vältida turu toimimise moonutusi.
357. Liikmesriigid võivad kasutada ka konkurentsipõhiseid sertifikaatide kavasis/tarnija kohustuse kavasis, tingimusel et:
- a) kava raames on nõudlus väiksem kui potentsiaalne pakkumine ning
 - b) väljaostu- või trahvihind, mida kohaldatakse tarbija/tarnija suhtes, kes ei ole ostnud nõutavat arvu sertifikaate (s. t hind, mis kujutab endast abisaajatele makstavat maksimumsummat), kehtestatakse tasemel, mis välistab abisaajate ülerahastamise.

4.8.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

358. Jagu 3.2.2 elektrivarustuskindluse meetmete suhtes ei kohaldata; erandiks on vaid punkt 70.
359. Abi kavandamisel tuleb seada eesmärk tagada turgude tõhus toimimine ning säilitada tõhusad tegevusstiimulid ja hinnasignaalid.
360. Stimuleerida ei või sellise energia tootmist, mis tõrjuks kõrvale vähem saastavad energialiigid.

⁽¹³⁵⁾ Mis määratakse kindlaks vastavalt määruse (EL) 2019/943 artiklile 11.

361. Punktide 359 ja 360 nõuded on üldjuhul täidetud siis, kui meetme raames makstakse pigem võimsuse eest (eurot megavati (MW) kohta) kui elektritoodangu eest (eurot MWh kohta). MWh kohta maksmise korral tuleb täiendavalt tähelepanu pöörata sellele, et välditakse kahjulikku mõju turule ja vähem saastavate tootmisallikate ümberpaiknemist.
362. Varustuskindluse meetmed peavad vastama määruse (EL) 2019/943 artiklis 22 sätestatud kohaldatavatele ülesehituse põhimõtetele ⁽¹³⁶⁾.
363. Strateegiliste reservide ja muude ressursside piisavuse tagamise meetmete, sealhulgas katkestamiskavade korral, mille puhul võimsust hoitakse väljaspool turgu, kohaldatakse turuhindade kujunemise moonutamise vältimiseks järgmisi täiendavaid kumulatiivseid nõudeid:
- meetme ressursse jaotatakse ainult juhul, kui põhivõrguettevõtjad ammendavad tõenäoliselt oma pakkumise ja nõudluse tasakaalustamiseks vajalikud tasakaalustamisressursid ⁽¹³⁷⁾;
 - tasakaaluarveldusperioodidel, mil meetme ressursse edastatakse, tehakse arveldused seoses turul esineva tasakaalustamatusega vähemalt saamata energia hinna alusel või päevasisest tehnilisest piirhinnast ⁽¹³⁸⁾ kõrgema hinna alusel, olenevalt sellest, kumb on kõrgem;
 - edastamise järel suunatakse meetme väljundvõimsus tasakaaluhalduritele tasakaaluarveldusmehhanismi kaudu;
 - ressursid ei saa tasu elektrienergia hulgemüügiturult ega tasakaalustamisturgudel;
 - meetme ressursse hoitakse vähemalt lepinguperioodi vältel väljaspool turgu.
364. Võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmete puhul, kui ressursse hoitakse väljaspool turgu, ei või need ressursid saada tasu elektrienergia hulgemüügiturult ega tasakaalustamisturgudel ning neid tuleb hoida väljaspool energiaturge vähemalt lepinguperioodi jooksul.
365. Muude reservvõimsuse mehhanismide kui strateegiliste reservide puhul peavad liikmesriigid tagama, et:
- meede on üles ehitatud nii, et kättesaadavuse eest makstav hind võrdsustuks automaatselt nulliga, kui pakutud võimsuse tase vastab eeldatavalt nõudlusele;
 - meetme raames tasustatakse osalevaid ressursse üksnes nende kättesaadavuse eest ja tagatakse, et tasustamine ei mõjuta võimsuse pakkuja otsuseid selle kohta, kas toota või mitte, ning
 - meede võimaldab võimsuskohustusi tunnustatud võimsusepakkujate vahel üle kanda.
366. Elektrivarustuskindluse meetmed ei tohiks:
- tekitada põhjendamatu turumoonutusi ega piirata piirkonnaülest kauplemist;
 - vähendada stiimuleid investeerida ülekandevõimsusse, näiteks olemasolevate või uute võrkudevaheliste ühenduste puhul võimsusjaotustulu vähendamise kaudu;
 - kahjustada turgude, sealhulgas päevasiseste ja tasakaalustavate turgude liitmist;
 - kahjustada meetmele eelnenud investeerimisotsuseid võimsuse kohta.
367. Selleks et vältida tarbimiskaja stiimulite kahjustamist ja selliste turutõrgete süvendamist, mis tingivad vajaduse varustuskindluse meetmete järele, ning tagada, et varustuskindlusega seotud sekkumise ulatus oleks võimalikult väike, peaksid varustuskindluse meetme kulud kandma turuosalised, kellest meetme vajalikkus tuleneb. Selleks võib näiteks jaotada varustuskindluse meetme kulud elektrinõudluse tippkoormuse perioodidel elektri tarbijatele või jaotada võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetme kulud selle piirkonna tarbijatele, kus meetme raames võimsuse suunamise ajal elektrit napib. Selline kulude jaotamine ei pruugi siiski olla nõutav, kui liikmesriik esitab analüüsi, mis põhineb tõenditel, sealhulgas avaliku konsultatsiooni käigus kogutud tõenditel, et kulude sellisel viisil jaotamine kahjustaks meetme kulutõhusust või tooks kaasa tõsiseid konkurentsimoonusi, mis selgelt kahjustaksid sellisest kulujaotusest saadavat võimalikku kasu.

⁽¹³⁶⁾ Määruses (EL) 2019/941 osutatud ohuvalmiduskavas sisalduvate meetmete puhul vt ka kõnealuse määruse artikli 12 lõige 1.

⁽¹³⁷⁾ See nõue ei piira ressursside aktiveerimist enne nende tegelikku edastamist, et järgida ressursside käivitumispääsmeid ja käitamise nõudeid. Aktiveerimise ajal ei suunata strateegilise reservi väljundvõimsust tasakaalurühmadele hulgemüügiturgude kaudu ning see ei tohi muuta nende tasakaalustamatust.

⁽¹³⁸⁾ Nagu on osutatud määruse (EL) 2019/943 artikli 10 lõikes 1.

368. Komisjon leiab, et teatavatel abimeetmetel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivne mõju, mis tõenäoliselt jääb korvamata. Eelkõige võivad teatavad abimeetmed süvendada turutõrkeid, kuna need tekitavad ebatõhusust, mis kahjustab tarbijaid ja sotsiaalset heaolu. Näiteks meetmed (sealhulgas võrgu ülekandevõime piiratuse juhtimise meetmed ja katkestamiskavad), mille puhul ei peeta kinni (EL) 2019/943 artiklis 22 sätestatud reservvõimsuse mehhanismide suhtes kohaldatavast heite piirmäärast ja mis võivad stimuleerida uusi investeeringuid energiasse, mis põhineb kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, diislikütus, pruunsüsi, nafta, turvas ja põlevkivi, suurendavad turul negatiivseid välismõjusid keskkonnale.
369. Meetmed, mis stimuleerivad uusi investeeringuid maagaasil põhinevasse energiatootmisse, võivad toetada elektri-varustuskindlust, kuid võrreldes alternatiivsete investeeringutega mittedaastavatesse tehnoloogilistesse lahendustesse võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Selleks et komisjon saaks veenduda, et positiivne mõju võib tasakaalustada selliste meetmete negatiivset mõju, peaksid liikmesriigid selgitama, kuidas nad tagavad, et need investeeringud aitavad kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimanetraalsuse eesmärgi saavutamisele. Eelkõige peavad liikmesriigid selgitama, kuidas välditakse gaasil põhineva energiatootmise tehnoloogilist kinnistumist. Näiteks võib see tähendada abisaaja siduvaid kohustusi rakendada CO₂-heite vähendamise tehnoloogiat, nagu CO₂ kogumine ja säilitamine või CO₂ kogumine ja kasutamine, või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heitega gaasiga või sulgeda rajatis tähtjaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega.
370. Üksikabimeetmete või kavade puhul, millest saab kasu vaid eriti väike arv abisaajaid või turgu valitsev abisaaja, peaksid liikmesriigid lisaks tõendama, et kavandatav abimeede ei suurenda turuvõimu.

4.9. Abi energiataristule

4.9.1. Abi põhjendatus

371. Liidu kliimaeesmärkide saavutamine eeldab märkimisväärseid investeeringuid ja energiataristu ajakohastamist. Nüüdisaegne energiataristu on ülioluline integreeritud energiaturu jaoks, mis täidab kliimaeesmärke ja tagab samal ajal liidus varustuskindluse. Piisav energiataristu on tõhusa energiaturu vajalik osa. Energiataristu täiustamine edendab süsteemi stabiilsust, ressursside piisavust, eri energiaallikate integreerimist ja energiavarustust vähearenenud võrkudes.
372. Kui turuosaliseid ei suuda vajalikku taristut pakkuda, võib vajalik olla riigiabi, et kõrvaldada turutõrked ning tagada liidu märkimisväärsete taristuvajaduste täitmine. Üks turutõrge, mis võib tekkida energiataristu valdkonnas, on seotud kooskõlastusprobleemidega. Projekti arendamist või selle tulemuslikku kavandamist võivad takistada investorite lahknevad huvid, ebakindlus koostöö tulemustes ja võrguefekt. Samal ajal võib energiataristu tekitada märkimisväärseid positiivseid välismõjusid, mille puhul taristu kulud ja tulud võivad jaguneda eri turuosaliste ja liikmesriikide vahel asümmeetriliselt. Seepärast leiab komisjon, et energiataristule antav abi võib olla siseturule kasulik, sest aitab kõrvaldada turutõrkeid. See kehtib eelkõige piiriülese mõjuga taristuprojektide puhul, nagu ühishuviprojektid määruse (EL) nr 347/2013 artikli 2 punktis 4 osutatud tähenduses.
373. Kooskõlas riigiabi mõistet käsitleva teatisega⁽¹³⁹⁾ ei kohaldata riigiabi eeskirju seadusliku monopoli raames energiataristule antava toetuse suhtes. Energiasektoris on see eriti oluline nende liikmesriikide puhul, kus teatavate taristude ehitamine ja käitamine on seadusega reserveeritud üksnes põhivõrguettevõtjatele või jaotusvõrguettevõtjatele.
374. Komisjon leiab, et seaduslik monopol, mis välistab konkurentsimoonutused, eksisteerib juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:

⁽¹³⁹⁾ Vt komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1). Kuna riigiabi mõiste on objektiivne õiguslik mõiste, mis on määratletud otseselt aluslepingus (Euroopa Kohtu 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-487/06 P, *British Aggregates vs. komisjon*, ECLI:EU:C:2008:757, punkt 111), ei piira punktides 373–375 esitatud seisukohad liidu kohtute tõlgendust riigiabi mõistele (Euroopa Kohtu 21. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-194/09 P, *Alcoa Trasformazioni vs. komisjon*, ECLI:EU:C:2011:497, punkt 125); aluslepingu tõlgendamisel tuleb alati esimesena lähtuda liidu kohtute praktikast.

- a) taristu ehitamise ja käitamise suhtes kehtib seaduslik monopol, mis on kehtestatud kooskõlas liidu õigusega; nii on see juhul, kui põhivõrguettevõtja/jaotusvõrguettevõtja on õiguslikult ainus üksus, kellel on õigus teha teatavat liiki investeeringuid või viia ellu teatavat liiki tegevust ja ükski teine üksus ei saa alternatiivset võrku kasutada⁽¹⁴⁰⁾;
- b) seaduslik monopol ei välista konkurentsi mitte üksnes turul, vaid ka turu loomiseks, sest see välistab võimaliku konkurendi võimaluse muutuda kõnealuse teenuse ainupakkujaks;
- c) teenus ei konkureeri teiste teenustega;
- d) kui energiataristu käitaja tegutseb ka mõnel teisel (geograafilisel või kauba-) turul, mis on konkrentsile avatud, on ristsubsideerimine välistatud; see eeldab, et kasutatakse eraldi arvestust, kulud ja tulud on korrektselt eraldatud ning seadusliku monopolina toimivale teenusele antud avalikke vahendeid ei või kasutada muuks tegevuseks. Elektri- ja gaasitaristu puhul on see nõue suure tõenäosusega täidetud, sest Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 artikli 56 ja direktiivi 2009/73/EÜ artikli 31 kohaselt peavad vertikaalselt integreeritud üksused pidama oma iga tegevuse kohta eraldi arvestust.
375. Samuti leiab komisjon, et investeeringute puhul ei ole tegemist riigiabiga, kui energiataristut kasutatakse loomuliku monopoli alusel, mis loetakse eksisteerivat juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- a) taristule ei osutata otsest konkurentsi, mis on nii juhul, kui energiataristut ei saa majanduslikult korrata ja seega ei osale ükski muu ettevõtja peale põhivõrguettevõtja/jaotusvõrguettevõtja;
- b) võrgutaristu alternatiivne rahastamine, mis lisandub võrgu rahastamisele, on asjaomases sektoris ja asjaomases liikmesriigis ebaolulise suurusega;
- c) taristu ei ole kavandatud konkreetse ettevõtja või sektori valikuliseks soosimiseks, vaid toob kasu ühiskonnale tervikuna.
- d) Liikmesriigid peavad samuti tagama, et energiavõrgutaristu ehitamiseks ja/või käitamiseks ette nähtud rahalisi vahendeid ei saa kasutada muu majandustegevuse ristsubsideerimiseks või kaudseks subsideerimiseks. Elektri- ja gaasitaristu kohta vt punkt 374.

4.9.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

376. Käesolevat jagu 4.9 kohaldatakse punkti 19 alapunktis 36 määratletud energiataristu ehitamise või ajakohastamise investeerimiseks antava abi suhtes⁽¹⁴¹⁾. Rahastamiskõlblikud investeeringud võivad hõlmata digiteerimist, energiataristu arukamaks muutmist, näiteks selleks, et võimaldada taastuvenergia või vähese CO₂-heitega energia integreerimist, ning ajakohastamist kliimamuutustele vastupanuvõime tagamiseks. Tegevuskulud peaksid üldjuhul katma võrgukasutajad ja seetõttu ei peaks nende kulude katmiseks üldiselt abi olema vajalik. Erandlikel asjaoludel, kui liikmesriik tõendab, et tegevuskulud ei ole võimalik võrgu kasutajatelt sisse nõuda, ja kui tegevusabi ei ole seotud pöördumatute kuludega, vaid põhjustab käitumise muutuse, mis võimaldab saavutada varustuskindluse või keskkonnakaitse eesmärke, võib taristuga seotud tegevusabi pidada siseturuga kokkusobivaks. Välja arvatud juhul, kui riigiabi kontrolli projekti suhtes ei kohaldata (vt punktid 374 ja 375), hindab komisjon projekti käesolevas jaos kirjeldatud viisil.
377. Käesolevat jagu 4.9 kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2023 ka selliste energiasalvestusrajatiste suhtes, mis on ühendatud ülekande- või jaotusliinidega (eraldiseisev elektri salvestamine⁽¹⁴²⁾) olenemata pingetasemest⁽¹⁴³⁾.

⁽¹⁴⁰⁾ Seaduslik monopol eksisteerib siis, kui teatav teenus on kindlaksmääratud geograafilises piirkonnas (ka ühe liikmesriigi piires) seadusega või regulatiivsete meetmetega reserveeritud ainuõiguslikule teenuseosutajale ja kõikidel teistel ettevõtjatel on selgelt keelatud sellist teenust osutada (isegi mitte selleks, et rahuldada teatavate kliendirühmade võimalikku jääknõudlust). Üksnes tõsiasi, et avaliku teenuse osutamine on usaldatud konkreetsele ettevõtjale, ei tähenda siiski, et sellisel ettevõtjal on seaduslik monopol.

⁽¹⁴¹⁾ Käesolevat jagu ei kohaldata projektide suhtes, mis hõlmavad sihtotstarbelist taristut ja/või muud energiataristut koos tootmistevõime ja/või tarbimisega.

⁽¹⁴²⁾ Vastandina kohapealsetele salvestusrajatistele.

⁽¹⁴³⁾ Asjakohasel juhul võidakse energia salvestamise toetamist hinnata ka jagude 4.1, 4.2, 4.3 ja 4.8 alusel. Kooskõlas kohaldatavate TEN-E õigusaktidega ühishuviprojektideks valitud salvestusrajatised kvalifitseeruvad käesoleva jao tähenduses energiataristuks ja toetust hinnatakse jao 4.9 alusel. Direktiivi 944/2019 artikli 54 ja/või artikli 36 kohaselt põhivõrguettevõtjate või jaotusvõrguettevõtjate omandis või kontrolli all olevate salvestusrajatiste toetamine on samuti hõlmatud jagoga 4.9.

4.9.3. Konkurentsi- ja kaubandusmuutuste minimeerimine

4.9.3.1. Vajalikkus ja asjakohasus

378. Jagusid 3.2.1.1 ja 3.2.1.2 energiataristu jaoks antava abi suhtes ei kohaldata.
379. Energiataristut rahastatakse tavaliselt kasutajatariffidest. Paljude taristukategooriate puhul kohaldatakse nende tariifide suhtes reguleerimist, et tagada nende kulupõhisus ja investeeringute vajalik tase, säilitades samal ajal kasutajate õigused. Tariifid kehtestatakse ilma riigi sekkumiseta.
380. Riigiabi andmine on üks viis sellistest turutõrgetest ülesaamiseks, mida ei saa täielikult kõrvaldada kohustuslike kasutajatariffide abil. Seetõttu kohaldatakse riigiabi vajaduse tõendamisel järgmisi põhimõtteid:
- a) komisjon leiab, et määruse (EL) nr 347/2013 artikli 2 punktis 4 määratletud ühishuviprojektide puhul, mille suhtes energia siseturu käsitlevad õigusaktid on täiel määral kohaldatavad, on kooskõlastusprobleemidega seotud turutõrked sellised, et rahastamine tariifide abil ei pruugi olla piisav, ja riigiabi võib anda;
 - b) ühishuviprojektide puhul, mille suhtes on energia siseturu reguleerivates õigusaktides tehtud täielikult või osaliselt erand, ja muude taristukategooriate puhul hindab komisjon riigiabi vajadust igal üksikjuhul eraldi. Hindamisel võtab komisjon arvesse järgmisi asjaolusid: i) mil määral põhjustab turutõrge vajaliku taristu optimaalsest väiksema pakkumise; ii) mil määral on kolmandatel isikutel taristule juurdepääs ja kohaldatakse tariifide reguleerimist ning iii) mil määral aitab projekt kaasa liidu energiavarustuskindlusele või liidu kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamisele. Liidu ja kolmanda riigi vahelise taristu puhul, kui projekt ei sisaldu vastastikust huvi pakkuvate projektide loetelus, võidakse siseturu eeskirjadele vastavuse hindamisel arvesse võtta ka muid tegureid⁽¹⁴⁴⁾.
 - c) Elektrisalvestusrajatiste puhul võib komisjon nõuda, et liikmesriik tõendaks konkreetset turutõrget samalaadsete teenuste osutamiseks vajalike rajatiste arendamisel.

4.9.3.2. Abi proportsionaalsus

381. Proportsionaalsust hinnatakse rahastamispuudujäägi põhimõtte alusel, nagu on kirjeldatud punktides 48, 51 ja 52. Taristule antava abi puhul eeldatakse, et vastupidine stsenaarium tähendab olukorda, kus projekti ellu ei viida, nagu on selgitatud punktis 52. Järelevalve ja tagastatismehhanismide kasutuselevõtmine võib osutada vajalikuks juhul, kui esineb juhusliku kasumi oht, nt kui abi on lubatud ülemmäära lähedal; samal ajal tuleb säilitada abisaajate stiimulid kulude minimeerimiseks ja äritegevuse tõhusamaks arendamiseks.

4.9.4. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

382. Jagu 3.2.2 energiataristu suhtes ei kohaldata. Analüüsidest energiataristule antava riigiabi mõju konkurentsile, on komisjoni lähenemisviis järgmine.
- a) Pidades silmas energia siseturu reguleerivates õigusaktides praegu konkurentsi tugevdamiseks kehtivaid nõudeid, leiab komisjon üldjuhul, et abi, mida antakse energiataristule, mille suhtes täiel määral kohaldatakse siseturu reguleerivaid õigusakte, ei avalda ebasoovitavat moonutatavat mõju⁽¹⁴⁵⁾.

⁽¹⁴⁴⁾ Eelkõige kaalub komisjon, kas asjaomane kolmas riik on õigusnormide vastavusse viimisel kõrgel tasemel ja kas ta toetab liidu üldisi poliitikaeesmärke, eelkõige neid, mis on seotud hästitoimiva energia siseturuga, koostööl ja solidaarsusel põhineva energiavarustuskindlusega, energiasüsteemi CO₂-heite vähendamisega vastavalt Pariisi kliimakokkuleppele ja liidu kliimaeesmärkidele ning kasvuhoonegaaside heite ülekandumise vältimisega.

⁽¹⁴⁵⁾ Liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vaheline taristu: liidu territooriumil asuva osa puhul peavad projektid olema kooskõlas direktiividega 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944; kaasatud kolmanda riigi või kolmandate riikide osas peab projektide puhul olema tagatud õigusnormide vastavusse viimise kõrge tase ja projektid peavad toetama liidu üldisi poliitikaeesmärke, eelkõige selleks, et tagada hästitoimiv energia siseturg, koostööl ja solidaarsusel põhinev energiavarustuskindlus, energiasüsteemi CO₂-heite vähendamine vastavalt Pariisi kliimakokkuleppele ja liidu kliimaeesmärkidele ning eelkõige kasvuhoonegaaside heite ülekandumise vältimine.

- b) Taristuprojektide puhul, mille suhtes on energia siseturgu reguleerivates õigusaktides tehtud täielikult või osaliselt erand, hindab komisjon võimalikke konkurentsimoonusi igal üksikjuhul eraldi, võttes eelkõige arvesse kolmandate isikute juurdepääsu abi saavale taristule, juurdepääsu alternatiivsele taristule, erasektori investeeringute väljatõrjumist ja abisaaja või abisaajate konkurentsipositsiooni. Taristu puhul, mille suhtes energia siseturgu reguleerivad õigusakte ei kohaldata, peetakse konkurentsile avalduvat negatiivset moonutatavat mõju eriti tõsiseks.
- c) Lisaks punktides a ja b kirjeldatud lähenemisviisile leiab komisjon, et maagaasitaristuga seotud investeeringute puhul peavad liikmesriigid tõendama järgmist positiivset mõju, mis võib tasakaalustada negatiivset mõju konkurentsile: i) kas taristu on valmis vesiniku kasutamiseks ja suurendab taastuvallikatest toodetud gaaside kasutamist, või teise võimalusena põhjus, miks projekti ei ole võimalik kavandada nii, et see oleks valmis vesiniku kasutamiseks, ja kuidas välditakse maagaasi kasutamisega seotuse efekti; ning ii) kuidas investeering aitab kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele.
- d) Kui abi antakse elektrisalvestusrajatiste ning muude ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuva taristu jaoks, mille suhtes ei kohaldata siseturgu käsitlevaid õigusakte, hindab komisjon eelkõige konkurentsi moonutamise ohtu, mis võib tekkida seotud teenuste turgudel ja muudel energiaturgudel.

4.10. Abi kaugkütteks ja -jahutuseks

4.10.1. Abi põhjendatus

383. Kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide ehitamine või ajakohastamine võib anda positiivse panuse keskkonnakaitsesse toetust saava süsteemi energiatõhususe ja jätkusuutlikkuse suurendamise kaudu. Taastuvenergia edendamist käsitlevas valdkondlikus õigusaktis (direktiiv (EL) 2018/2001) nõutakse konkreetselt, et liikmesriigid võtaksid vajalikud meetmed tõhusa kaugkütte ja -jahutuse taristu arendamiseks, et edendada taastuvatest energiaallikatest toodetud soojust ja jahutust⁽¹⁴⁶⁾.
384. Samas võivad keskkonnale avalduvad välismõjud, mida seostatakse kaugkütte ja -jahutuse kasutamisega, põhjustada ebatõhusat alainvesteeringut kaugkütte- ja -jahutussüsteemide ehitamisse ja ajakohastamisse. Riigiabi võib aidata seda turutõrget kõrvaldada, käivitades täiendavaid tõhusaid investeeringuid või toetades erakorralisi tegevuskulusid, mis tulenevad vajadusest edendada kaugküttesüsteemide keskkonnanäesmärki.

4.10.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

385. Kaugkütte jaotusvõrkudega piirduvat toetust võib teataval tingimustel pidada riigiabi kontrolli kohaldamisalast välja jäävaks taristumeetmeks, mis ei mõjuta konkurentsi ega kaubandust. See kehtib eelkõige juhul, kui kaugküttevõrke käitatakse samamoodi nagu muud energiataristut, tagades soojuste tootmisest eraldamise, kolmandate isikute juurdepääsu ja reguleeritud tariifid.
386. Sellisel juhul, kui kaugküttevõrku käitatakse loomuliku ja/või seadusliku monopoli raames, kohaldatakse punktides 374 ja 375 esitatud tingimusi⁽¹⁴⁷⁾.
387. Välja arvatud juhul, kui riigiabi kontrolli projekti suhtes ei kohaldata (vt punkt 385⁽¹⁴⁸⁾), hindab komisjon projekti käesolevas jaos kirjeldatud viisil.
388. Käesolevat jagu kohaldatakse abi suhtes, mida antakse soojuste või jahutuse tootmise ja salvestamise rajatiste ja/või jaotusvõrgu ehitamiseks, ajakohastamiseks või käitamiseks.

⁽¹⁴⁶⁾ Direktiivi (EL) 2018/2001 artiklis 20 on sätestatud, et „[liikmesriigid võtavad] asjakohasel juhul kaugkütte ja kaugjahutuse taristu arendamiseks vajalikud meetmed, et võimaldada biomassist, päikeseenergiat, ümbritseva keskkonna energiat ja geotermilist energiat kasutavatest seadmetest ning heitsoojus- ja heitjahutusenergiast pärit kütte ja jahutusenergia tootmise arengut”.

⁽¹⁴⁷⁾ Tagamaks, et jaotusvõrku käitatakse tööpoolest kasutajatele avatud rajatisena kooskõlas kestliku Euroopa investeerimiskava teatisega (vt komisjoni 14. jaanuari 2020. aasta teatise „Kestliku Euroopa investeerimiskava“ (COM(2020) 21 final, Euroopa rohelise kokkuleppe lisa) jagu 4.3.3), tuleks sarnaselt energiasektori, eelkõige gaasi- ja elektrisektori siseturu eeskirjadega üldjuhul kehtestada erieeskirjad, millega lisaks nn eraldi arvepidamisele nähakse ette kolmandate isikute juurdepääs, eraldamine ja reguleeritud tariifid.

⁽¹⁴⁸⁾ Kuigi loomuliku ja/või seadusliku monopoli korral jääb kaugkütte jaotustaristu toetamine riigiabi eeskirjade kohaldamisalast välja (teataval tingimustel), kohaldatakse kaugkütte tootmisele antava toetuse suhtes jätkuvalt riigiabi eeskirju.

389. Sellised abimeetmed hõlmavad tavaliselt tootmisüksuse ehitamist, ajakohastamist ja käitamist, et kasutada taastuvenergiat, ⁽¹⁴⁹⁾ heitsoojust või tõhusat koostootmist, sealhulgas soojuse salvestamise lahendusi, või jaotusvõrgu ajakohastamist, et vähendada kadusid ja suurendada tõhusust, sealhulgas arukate ja digitaalsete lahenduste abil ⁽¹⁵⁰⁾. Jäätmetest energia tootmiseks antavat abi võib pidada käesoleva jao alusel siseturuga kokkusobivaks niivõrd, kui niivõrd see piirdub kas jäätmetega, mis vastavad taastuvate energiaallikate määratlusele, või jäätmetega, mida kasutatakse kütusena tõhusa koostootmise määratlusele vastavates rajatistes.
390. Kui abi antakse kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemi ajakohastamiseks, ilma et see vastaks selles etapis tõhusa kaugkütte ja -jahutuse standardile, ⁽¹⁵¹⁾ peab liikmesriik võtma kohustuse tagada, et abisaaja alustab tööd, et saavutada vastavus sellele standardile kolme aasta jooksul pärast ajakohastamist.

4.10.3. Vajalikkus ja asjakohasus

391. Jagusid 3.2.1.1 ja 3.2.1.2. kaugküttele või -jahutusele antava abi suhtes ei kohaldata. Komisjon leiab, et riigiabi võib aidata kaasa turutõrgete kõrvaldamisele, käivitades energiatõhusate kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemide rajamiseks, laiendamiseks või ajakohastamiseks vajalike investeerimiskulutuste tegemise.
392. Tegevuskulud peaksid üldjuhul katma kütetarbijad ja seetõttu ei peaks nende kulude katmiseks üldiselt abi olema vajalik. Kui liikmesriik tõendab, et tegevuskulud ei saa tarbijatele üle kanda ilma keskkonnakaitset kahjustamata, võib soojuse tootmiseks antavat tegevusabi pidada siseturuga kokkusobivaks niivõrd, kui niivõrd täiendavad netotegevuskulud (võrreldes vastupidise stsenaariumiga) aitavad kaasa keskkonnakasu saavutamisele (näiteks CO₂ ja muu saastamise vähenemine võrreldes alternatiivsete kütelahendustega ⁽¹⁵²⁾). Nii oleks see näiteks juhul, kui on tõendeid selle kohta, et kodutarbijad (või muud üksused, kes ei tegele majandustegevusega) läheksid tegevusabi puudumisel üle saastavamatele soojusallikatele ⁽¹⁵³⁾ või et toetuse puudumisel satuks saastavamate kütelahenduste eelistamise tõttu ohtu kaugküttesüsteemi pikaajaline elujõulisus. Kaugkütte tootmise rajatistele antava tegevusabi suhtes kohaldatakse punkte 122 ja 126.
393. Lisaks võib riigiabi tõhusatele kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemidele, mis kasutavad sisendkütusena jäätmeid, anda positiivse panuse keskkonnakaitsele, tingimusel et hoita kõrvale jäätmehierarhia põhimõttest ⁽¹⁵⁴⁾.

4.10.4. Abimeetme proportsionaalsus

394. Proportsionaalsust hinnatakse rahastamispuudujäägi põhimõtte alusel, nagu on kirjeldatud punktides 48, 51 ja 52.
395. Jaotusvõrkude ehitamise, ajakohastamise ja käitamise puhul tähendab vastupidine stsenaarium olukorda, kus projekti ellu ei viida, nagu on kirjeldatud punktis 52.

⁽¹⁴⁹⁾ Soojuspumpade abil kogutud energia kogus, mida käsitletakse taastuvenergiانا, arvutatakse vastavalt direktiivi (EL) 2018/2001 VII lisale. Lisaks, kui kasutatakse elektrienergiat, võib seda pidada täielikult taastuvatest energiaallikatest toodetud energiaks analoogselt meetoditega, mida kasutatakse elektrienergia käsitamiseks täielikult taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergiانا vastavalt direktiivile (EL) 2018/2001, sh delegeeritud õigusaktidele, või muude samaväärsete meetoditega, millega tagatakse, et kogu tegelikult kasutatav elekter on saadud taastuvatest energiaallikatest, tingimusel et välditakse taastuvenergia topeltarvestust ja ülerahastamist. Uute investeeringute või ajakohastamise ja käitamise toetamine ei tohi mingil juhul olla seotud koospõletuskäitistega, mis kasutavad muid kütuseid kui taastuvatest energiaallikatest toodetud energia või heitsoojusenergiانا.

⁽¹⁵⁰⁾ Hõlmatud võivad olla ka tarbijate valdustes olevad kütte- ja jahutusseadmed, sealhulgas soojussalvestusseadmed, nagu on osutatud punktis 138, kui need on ühendatud kaugkütte- või kaugjahutussüsteemidega.

⁽¹⁵¹⁾ Vt direktiivi 2012/27/EL artikli 2 punkt 41.

⁽¹⁵²⁾ Sellega seoses peavad liikmesriigid eelkõige tõendama, et toetatavate kaugküttesüsteemide puhul on võetud vajalikke meetmeid tõhususe suurendamiseks ning CO₂ ja muude saasteallikate ning võrgukadude vähendamiseks.

⁽¹⁵³⁾ Teistel turgudel konkurentsimoonutuste vältimiseks peavad soojuse tarbijad, kes on majandustegevusega tegelevad ettevõtjad, igal juhul oma küttekulude eest täielikult tasuma vähemalt oma odavaimale alternatiivsele kütteallikale vastavas summas.

⁽¹⁵⁴⁾ Jäätmehierarhia on järgmine: a) vältimine, b) korduskasutamiseks ettevalmistamine, c) ringlussevõtt, d) muu taaskasutamine, näiteks energia taaskasutamine, ning e) kõrvaldamine. Vt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 4 punkt 1.

4.10.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine ning tasakaalustamine

396. Jagu 3.2.2 ei kohaldata kaugkütteks või -jahutuseks antava abi suhtes. Komisjon leiab, et kõige saastavamatel fossiilkütustel, nagu kivisüsi, pruunsüsi, nafta ja diislikütus, põhinevate kaugkütte- ja jahutusüsteemide ajakohastamine, ehitamine või käitamise toetamisel on konkurentsile ja kaubandusele negatiivsed tagajärjed, mida tõenäoliselt ei korvata, välja arvatud juhul, kui on täidetud järgmised kumulatiivsed tingimused:
- a) toetus piirdub jaotusvõrgu ajakohastamise investeerimisega;
 - b) jaotusvõrk juba võimaldab taastuvatest energiaallikatest, heitsoojusest või CO₂-neutraalsetest allikatest toodetud soojus- või jahutusenergia transporti;
 - c) abi tulemusel ei suurene fossiilkütustepõhine energiatootmine (nt täiendavate klientide ühendamisel) ⁽¹⁵⁵⁾;
 - d) liidu 2030. aasta kliimaeesmärki ja 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärki silmas pidades on kehtestatud kõige saastavamate fossiilkütuste kasutamisest loobumise selge ajakava ja siduvad kohustused ⁽¹⁵⁶⁾.
397. Mis puudutab kaugkütterajatiste ehitamist, ajakohastamist või käitamist, siis meetmed, mis stimuleerivad uusi investeeringuid maagaasil põhinevatesse energiatootmisrajatistesse või nende käitamisesse, võivad lühiajaliselt vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid, kuid alternatiivsete investeeringutega või vastupidiste stsenaariumidega võrreldes võivad need pikemas perspektiivis süvendada negatiivseid välismõjusid keskkonnale. Selleks et maagaasi või maagaasil põhinevasse käitamisse tehtavat investeeringut saaks pidada positiivse keskkonnamõjuga investeeringuks, peab liikmesriik selgitama, kuidas tagatakse, et abi aitab kaasa liidu 2030. aasta kliimaeesmärgi ja 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamisele, ning eelkõige seda, kuidas välditakse gaasiküttega põhineva energiatootmise tehnoloogilist kinnistumist ja kuidas tagatakse, et abi ei tõrju eemale investeeringuid keskkonnasõbralikumatesse alternatiividesse, mis on juba turul kättesaadavad, mis pärsiks keskkonnasõbralikumate tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja kasutamist. Näiteks võib see hõlmata abisaaja siduvaid kohustusi rakendada CO₂ kogumise ja säilitamise või CO₂ kogumise ja kasutamise tehnoloogiat või asendada maagaas taastuvatest energiaallikatest toodetud gaasiga või vähese CO₂-heittega gaasiga või sulgeda rajatis tähtjaks, mis on kooskõlas liidu kliimaeesmärkidega.
398. Analüüsisides kaugkütte- ja kaugjahutusüsteemidele antava riigiabi mõju konkurentsile, kõrvutab komisjon projektist energiatõhususe ja jätkusuutlikkuse seisukohast saadavat kasu ⁽¹⁵⁷⁾ negatiivse mõjuga konkurentsile ja eelkõige võimaliku negatiivse mõjuga alternatiivsetele tehnoloogiarühadele või kütte- ja jahutusüsteemide ja -võrkude pakkujatele. Sellega seoses võtab komisjon arvesse, kas kaugküttesüsteem on või võib olla avatud kolmandatele isikutele ⁽¹⁵⁸⁾ ja kas on võimalik kasutada säästvaid alternatiivseid küttelehendusi ⁽¹⁵⁹⁾.

4.11. Abi, mida antakse energia suurtarbijatele elektrimaksude vähendamise vormis

4.11.1. Abi põhjendus

399. Liidu majanduse ümberkujundamist kooskõlas Euroopa roheline kokkuleppe teatisega rahastatakse osaliselt elektritarbimise maksudest. Rohelise kokkuleppe elluviimiseks peavad liikmesriigid kehtestama ambitsioonika CO₂-heite vähendamise poliitika, et vähendada 2030. aastaks märkimisväärselt liidu kasvuhoonegaaside heidet ja saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Sellega seoses on tõenäoline, et liikmesriigid jätkavad sellise poliitika rahastamist maksude kaudu ja on võimalik, et need maksud suurenevad. CO₂-heite vähendamise toetuse rahastamine maksude kaudu ei ole isenesest suunatud negatiivsele välismõjule. Seega ei ole need maksud käesolevate suuniste tähenduses keskkonnamaksud ja jagu 4.7.1 nende suhtes ei kohaldata.

⁽¹⁵⁵⁾ Liikmesriigid peavad tõendama, et on võetud meetmeid säästvate küttelehendamise lisamiseks süsteemi, et teenindada täiendavaid tarbijaid.

⁽¹⁵⁶⁾ Liikmesriigid peaksid näiteks esitama tõendid selle kohta, et kõnealused kaugküttesüsteemid on osa riiklikest või kohalikest CO₂-heite vähendamise kavast või määruse (EL) 2018/1999 I lisa kohastest loimitud riiklikest energia- ja kliimakavast, milles käsitletakse vajadust ehitada uus taastuvatel energiaallikatel põhineva kaugkütte ja -jahutuse taristu, et saavutada direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 3 lõikes 1 sätestatud liidu eesmärki, ning võetakse kohustus loobuda fossiilkütustest, seades vahe- ja lõpp-eesmärgid 2050. aastaks kliimaneutraalsuse saavutamiseks.

⁽¹⁵⁷⁾ Võttes arvesse panust kliimamuutuste leevendamisele, mis on määruses (EL) 2020/852 sätestatud keskkonnaeesmärki, tingimused et puuduvad ilmsed märgid olulise kahju puudumise põhimõtte rikkumise kohta.

⁽¹⁵⁸⁾ Vt ka direktiivi (EL) 2018/2001 artikkel 24.

⁽¹⁵⁹⁾ Vt ka direktiivi (EL) 2018/2001 artikli 18 lõige 5 ja artikkel 24.

400. Teatavate majandussektorite puhul, mis on eriti avatud rahvusvahelisele kaubandusele ja sõltuvad väärtuse loomisel suurel määral elektrienergiast, võib juhul, kui nad peavad tasuma energia- ja keskkonnapoliitika eesmärgi rahastavate elektritarbimise makse täies mahus, suureneda oht, et nende sektorite tegevus viiakse väljapoole liitu kohtadesse, kus keskkonnaeesmärgid puuduvad või on vähem ambitsioonikad. Lisaks suurendavad sellised maksud elektrikuludid võrreldes muude energiaallikate kasutamisest tulenevate otseste heitkoguste kuludega ning võivad seega pärssida tootmisprotsesside elektrifitseerimist, mis on liidu majanduse CO₂-heite edukal vähendamisel keskse tähtsusega. Nende riskide ja keskkonnale avalduva negatiivse mõju leevendamiseks võivad liikmesriigid võimaldada asjaomastes majandussektorites tegutsevatele äriühingutele kõnealuste maksude vähendusi.
401. Käesolevas jaos on esitatud kriteeriumid, mida komisjon kohaldab majandustegevuse arengu ning teatavate energia suurtarbijate puhul elektrimaksude vähendamise ergutava mõju, vajalikkuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse ja konkurentsivõime hindamisel. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriume kohaldatakse üksnes juhul, kui jaos 4.11 ei ole esitatud erieeskirju.
402. Komisjon on rakendanud asjakohaseid meetmeid, et teha kindlaks need sektorid, mida punktis 400 nimetatud riskid iseäranis ohustavad, ning kehtestanud proportsionaalsuse nõuded, võttes arvesse, et kui vähendused on liiga suured või kui neid võimaldatakse liiga paljudele elektritarbijatele, võib ohtu sattuda taastuvenergia toetuse rahastamine üldse ning konkurentsivõime- ja kaubandusmoonutused võivad olla eriti suured.

4.11.2. Kohaldamisala: maksud, mille suhtes võib kohaldada vähendusi

403. Liikmesriigid võivad kohaldada vähendusi elektritarbimisele kehtestatud maksude suhtes, millest rahastatakse keskkonna- ja energiapoliitika eesmärgi. See jagu hõlmab makse, millest rahastatakse toetust taastuvatele energiaallikatele või soojuse ja elektri koostootmisele, ning makse, millest rahastatakse sotsiaalseid tariife või energiahindu eraldatud piirkondades. Jagu 4.11 ei hõlma makse, mis kajastavad osa asjaomaste abisaajate elektriga varustamise kuludest. Näiteks ei hõlma käesolev jagu vabastusi võrgutasudest ega tasudest, millega rahastatakse reservvõimsuse mehhanisme. Käesolev jagu ei hõlma ka muude energialiikide, eelkõige maagaasi tarbimiselt tasutavaid makse.
404. Ettevõtjate asukohtaotsused ja nendega kaasnev kahjulik keskkonnamõju sõltuvad vähendatavate maksude üldisest finantsmõjust. Seepärast peavad liikmesriigid, kes soovivad rakendada käesoleva jao alusel hinnatavat meetet, hõlmama kõik sellised vähendused ühe kavaga ning abist teatamisel teavitama komisjoni kõigi abikõlblike maksude ja kavandatud vähenduste kumulatiivsest mõjust. Kui liikmesriik otsustab hiljem kehtestada käesoleva jao hõlmatud maksude täiendava vähenduse, peab ta teatama olemasoleva kava muutmisest.

4.11.3. Konkurentsivõime- ja kaubandusmoonutuste minimeerimine

4.11.3.1. Abikõlblikkus

405. Jaoga 4.11.2 hõlmatud maksude puhul sõltub risk, et tegevus viiakse väljapoole Euroopa Liitu kohtadesse, kus keskkonnaeesmärgid puuduvad või on vähem ambitsioonikad, suuresti asjaomase sektori elektritarbimise intensiivsusest ja avatusest rahvusvahelisele kaubandusele. Seega võib abi anda ainult ettevõtjatele, kes tegutsevad:
- a) märkimisväärse ümberpaigutuse riskiga sektoris, mille liidu tasandi kaubanduse intensiivsuse ja elektritarbimise intensiivsuse korrutis ulatub vähemalt 2 %ni ning mille kaubanduse intensiivsus ja elektritarbimise intensiivsus liidu tasandil on kummagi näitaja puhul vähemalt 5 %;
 - b) ümberpaigutuse riskiga sektoris, mille liidu tasandi kaubanduse intensiivsuse ja elektritarbimise intensiivsuse korrutis ulatub vähemalt 0,6 %ni ning mille kaubanduse intensiivsus ja elektritarbimise intensiivsus liidu tasandil on vastavalt vähemalt 4 % ja 5 %.

Nendele abikõlblikkuse kriteeriumidele vastavad sektorid on loetletud I lisas.

406. Sektorit või allsektorit, ⁽¹⁶⁰⁾ mida ei ole nimetatud I lisas, käsitatakse samuti abikõlblikuna tingimusel, et see vastab punktis 405 esitatud abikõlblikkuse kriteeriumidele ja et liikmesriigid tõendavad seda andmetega, mis kirjeldavad sektorit või allsektorit liidu tasandil, ⁽¹⁶¹⁾ mida on kontrollinud sõltumatu ekspert ja mis põhinevad vähemalt kolmel järjestikusel aastal mitte varem kui 2013. aastal alanud ajavahemikul.
407. Kui liikmesriik annab toetust ainult teatavale abikõlblike abisaajate rühmale või võimaldab samasse punkti 405 alapunkti a või b kohasesse kategooriasse kuuluvatele abikõlblikele abisaajatele erineva määraga vähendusi, peab ta tõendama, et see otsus põhineb objektiivsetel, mittediskrimineerivatel ja läbipaistvatel kriteeriumidel ning et abi antakse põhimõtteliselt ühtemoodi kõikidele abikõlblikele abisaajatele, kes tegutsevad ühes sektoris, kui nad on sarnases faktilises olukorras.

4.11.3.2. Abimeetme proportsionaalsus

408. Komisjon loeb abi proportsionaalseks, kui punkti 405 alapunktides a ja b nimetatud sektorites tegutsevad abisaajad maksavad vastavalt vähemalt 15 % ja 25 % kuludest, mis tulenevad liikmesriigi kavaga hõlmatud elektrimaksudest. Samuti leiab komisjon, et selleks, et abi oleks proportsionaalne, ei tohi sellise vähendamise tulemuseks olla maks, mis on väiksem kui 0,5 eurot/MWh.
409. See punkti 408 kohane omaosalus võib siiski olla suurem sellest, mida eriti ohustatud ettevõtjad suudavad kanda. Seetõttu võib liikmesriik selle asemel piirata elektrimaksudest tulenevaid lisakulusid 0,5 %-le punkti 405 alapunktis a nimetatud sektorite ettevõtjate kogulisandväärtusest ja 1 %-le punkti 405 alapunktis b nimetatud sektorite ettevõtjate kogulisandväärtusest. Samuti leiab komisjon, et selleks, et abi oleks proportsionaalne, ei tohi sellise vähendamise tulemuseks olla maks, mis on väiksem kui 0,5 eurot/MWh.
410. Komisjon loeb abi proportsionaalseks, kui punktide 408 ja 409 kohast suuremat abi osakaalu laiendatakse punkti 405 alapunktis b nimetatud sektorite ettevõtjatele, tingimusel et asjaomased ettevõtjad vähendavad oma elektritarbimise CO₂-jalajälge. Selleks peavad abisaajad katma vähemalt 50 % oma elektritarbimisest CO₂-vabadest allikatest, millest vähemalt 10 % kaetakse forvardinstrumendiga, näiteks elektriostulepinguga, või vähemalt 5 % kaetakse kohapeal või lähedal toodetud elektrienergiaga.
411. Punkti 409 kohaldamisel tähendab ettevõtja kogulisandväärtus tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtust, mille arvutamiseks kogulisandväärtusest turuhindades lahutatakse kaudsed maksud ja liidetakse toetused. Tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtuse võib arvutada käibe põhjal, millele liidetakse oma tarbeks toodetud põhivara, liidetakse muu tegevustulu, liidetakse või lahutatakse muutused varudes, lahutatakse ostetud kaubad ja teenused, ⁽¹⁶²⁾ lahutatakse muud toodetelt makstavad käibega seotud maksud, mis ei kuulu mahaarvamisele, ning lahutatakse tootmisega seotud tollimaksud ja muud maksud. Teise võimalusena võib tegurikulude kaudu esitatud kogulisandväärtuse arvutada tegevuse koguuulejäägi põhjal, liites sellele personalikulud. Lisandväärtusest jäetakse välja äriühingu raamatupidamisaruannetes finantstuludeks või -kuludeks või erakorralisteks tuludeks ja kuludeks liigitatud tulud ja kulud. Tegurikulude kaudu esitatud lisandväärtus arvutatakse brutotasandil, kuna väärtuse korrigeerimisi (näiteks kulumit) ei lahutata ⁽¹⁶³⁾.
412. Punkti 411 kohaldamisel kasutatakse viimase kolme aasta (mille kohta kogulisandväärtuse andmed on olemas) aritmeetilist keskmist.

4.11.3.3. Riigiabi vorm

413. Liikmesriigid võivad anda abi maksude vähendusena, kindla aastase hüvitissummana (maksutagastusena) või nende kahe võimaluse kombinatsioonina ⁽¹⁶⁴⁾. Kui abi antakse maksude vähendamise vormis, tuleb kehtestada järelkontrolli mehhanism, millega tagatakse, et võimalik enam makstud abi makstakse tagasi enne järgmise aasta 1. juulit. Kui abi antakse maksutagastusena, tuleb selle arvutamisel võtta aluseks registreeritud elektritarbimise tase ja asjakohasel juhul kogulisandväärtus ajavahemikul, mille jooksul abikõlblikke makse kohaldati.

⁽¹⁶⁰⁾ Euroopa Liidu majanduse tegevusalade statistilise klassifikaatori (NACE rev. 2 klassifikaator) määratluses kuni kaheksa numbrini (PRODCOMi tasand).

⁽¹⁶¹⁾ Näiteks andmed, mis hõlmavad märkimisväärset osa asjaomase sektori või allsektori kogulisandväärtusest ELi tasandil.

⁽¹⁶²⁾ Kaubad ja teenused ei hõlma personalikuluseid.

⁽¹⁶³⁾ Kood 12 15 0 nõukogu 20. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 58/97 struktuurilise ettevõtlusstatistika kohta (EÜT L 014, 17.1.1997, lk 1) kehtestatud õiguslikus raamistikus.

⁽¹⁶⁴⁾ Kindla aastase hüvitise (maksutagastuse) kasutamise eelis seisneb selles, et abi saavaid ettevõtjaid mõjutab elektri piirkulu sama suur kasv (st elektrikulu sama suur tõus iga täiendava tarbitud MWh eest), mis vähendab võimalikke konkurentsimoonusi asjaomases sektoris.

4.11.3.4. Energiaauditid ja -juhtimissüsteemid

414. Jaos 4.11 kohaselt antava abi puhul peab liikmesriik veenduma, et abisaaja täidab kohustust viia läbi energiaaudit direktiivi 2012/27/EL artikli 8 tähenduses. Seda võib teha kas eraldiseisva energiaauditina või sertifitseeritud energijuhtimissüsteemi või keskkonnajuhtimissüsteemi raames, nagu on sätestatud energiatõhususe direktiivi artiklis 8.
415. Samuti peab liikmesriik võtma kohustuse jälgida, et abisaajad, kes peavad viima läbi direktiivi 2012/27/EL artikli 8 lõike 4 kohase energiaauditi, teevad järgmist:
- rakendavad auditiaruandes esitatud soovitusi, kui asjaomaste investeeringute tasuvusaeg ei ületa kolme aastat ja nende investeeringute kulud on proportsionaalsed;
 - vähendavad oma elektritarbimise CO₂-jalajälge ja katavad vähemalt 30 % oma elektritarbimisest CO₂-vabadest allikatest ja/või
 - investeervad märkimisväärse osa (vähemalt 50 %) abisummast projektidesse, mis toovad kaasa rajatise kasvuhoonegaaside heitkoguste olulise vähenemise; asjakohasel juhul peaks investeering vähendama heitkoguseid tunduvalt allapoole asjaomast võrdlusalust, mida kasutatakse lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks liidu HKSiS.

4.11.3.5. Ülemineku eeskirjad

416. Selleks et vältida häirivaid muutusi selliste ettevõtjate maksukoormuses, kes ei vasta jaos 4.11 esitatud abikõlblikkuse tingimustele, võivad liikmesriigid kehtestada nende ettevõtjate jaoks üleminekukava. Üleminekukava piirdub ettevõtjatega, kes vastavad kahele järgmisele kumulatiivsele kriteeriumile:
- vähemalt ühel viimasest kahest aastast enne punkti 468 alapunkti a kohast kohandamist on nad saanud abi vähendatud maksude vormis riikliku abikava alusel, mis on tunnistatud siseturuga kokkusobivaks keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste (2014–2020) ⁽¹⁶⁵⁾ jao 3.7.2 alusel;
 - punkti 416 alapunktis a nimetatud abi andmise ajal vastasid nad keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste (2014–2020) jaos 3.7.2 esitatud abikõlblikkuse kriteeriumidele.
417. Selline üleminekukava peab hõlmama järkjärgulist ja täielikku kohandumist punktis 4.11 esitatud abikõlblikkuse ja proportsionaalsuse kriteeriumide kohaldamisest tulenevatele tingimustele 2028. aastaks vastavalt järgmisele ajakavale:
- kuni 2026. aastani kohaldatavate maksude puhul maksavad asjaomased ettevõtjad vähemalt 35 % liikmesriigi kavaga hõlmatud elektrimaksudest tulenevatest kuludest või summa, mis vastab 1,5 %-le nende kogulisandväärtusest;
 2027. aastal kohaldatavate maksude puhul maksavad asjaomased ettevõtjad vähemalt 55 % liikmesriigi kavaga hõlmatud elektrimaksudest tulenevatest kuludest või summa, mis vastab 2,5 %-le nende kogulisandväärtusest;
 2028. aastal kohaldatavate maksude puhul maksavad asjaomased ettevõtjad vähemalt 80 % liikmesriigi kavaga hõlmatud elektrimaksudest tulenevatest kuludest või summa, mis vastab 3,5 %-le nende kogulisandväärtusest.
418. Üleminekukavaga võib lubada, et punkti 417 alapunkti a kohast abi osakaalu kohaldatakse kogu üleminekupeerioidi jooksul, tingimusel et asjaomased ettevõtjad vähendavad oma elektritarbimise CO₂-jalajälge. Selleks peavad abisaajad katma vähemalt 50 % oma elektritarbimisest CO₂-vabadest allikatest, millest vähemalt 10 % kaetakse forvardinstrumendiga, näiteks elektriostulepinguga, või vähemalt 5 % kaetakse kohapeal või lähedal toodetud elektrienergiaga.

⁽¹⁶⁵⁾ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste aastateks 2014–2020“ (ELT C 200, 28.6.2014, lk 1).

419. Komisjon leiab, et energia suurtarbijatele enne käesolevate suuniste avaldamist elektrimaksu vähendamise vormis antud teatamata abi võib tunnistada siseturuga kokkusobivaks järgmistel kumulatiivsetel tingimustel:

a) abi oli vajalik abisaajate majandustegevuse arendamiseks;

b) välditud on ülemääraseid konkurentsimoonusi.

4.12. Abi kivisütt, turvast või põlevkivi kasutatavate elektrijaamade sulgemiseks ning kivisöe, turba või põlevkivi kaevandamisega seotud tegevuse lõpetamiseks

420. Loobumine söel, turbal ja põlevkivil põhinevast elektritootmisest on üks tähtsamaid CO₂-heite vähendamise tegureid liidu energiasektoris. Jagudes 4.12.1 ja 4.12.2 on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad kahte liiki meetmete puhul, mida liikmesriigid võivad võtta selleks, et toetada sütt (nii kivisütt kui ka pruunsütt), turvast või põlevkivi põletavate elektrijaamade sulgemist ning nende kütustega seotud kaevandamistegevuse lõpetamist (edaspidi ühiselt „söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus“).

421. Jagudes 4.12.1 ja 4.12.2 on esitatud kriteeriumid, mida komisjon kohaldab ergutava mõju, vajalikkuse, asjakohasuse, proportsionaalsuse ning konkurentsile ja kaubandusele avalduva mõju hindamisel. 3. peatükis esitatud kokkusobivuskriteeriumidest kohaldatakse ainult neid, mille puhul jagudes 4.12.1 ja 4.12.2 ei ole esitatud erieeskirju.

422. Energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamine liikmesriikides, kus sissetulek inimese kohta on väga väike, on eriti keeruline. Selleks et toetada rohepöoret kõige enam mõjutatud piirkondades, loobudes järkjärgult kõige saastavamate energiaallikate kasutamisest, võib liikmesriikidel olla vaja ühendada söe, turba või põlevkiviga seotud tegevuse järkjärguline lõpetamine samaaegse investeerimisega keskkonnasõbralikumasse tootmisse, näiteks maagaasil põhinevasse tootmisse. Komisjon võib erandkorras kuni 31. detsembrini 2023 selliste investeeringute hindamisel, mis tehakse liikmesriikides, kus tegelik SKP elaniku kohta eurodes turuhindades oli 2019. aastal 35 % või alla selle liidu keskmisest, võtta aluseks käesolevatest suunistes esitatutest erinevad kriteeriumid. Käesoleva punktiga hõlmatud projektid peavad:

a) hõlmama selliste sütt, turvast või põlevkivi kasutatavate elektrijaamade samaaegset sulgemist hiljemalt 2026. aastaks, mille tootmisvõimsus on vähemalt võrdne investeeringuga hõlmatud uue tootmisvõimsusega;

b) hõlmama liikmesriike, kellel puudub reservvõimsuse mehhanism ja kes kohustuvad viima läbi vajalikud turureformid, et tulevikus oleks võimalik tagada elektrivarustuskindlus ilma individuaalseid toetusmeetmeid kasutamata; ning

c) moodustama osa usaldusväärsest ja ambitsioonikast CO₂-heite vähendamise strateegiast, mis hõlmab kasutus-
kõlbatute varade ärahoidmist, pidades silmas 2030. ja 2050. aasta eesmärke (vt punkt 129).

4.12.1. Abi söe, turba ja põlevkiviga seotud kasumliku tegevuse ennetähtaegseks lõpetamiseks

4.12.1.1. Abi põhjendatus

423. Söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevusest loobumine on suures osas tingitud reguleerimisest, turujõududest, nagu CO₂-hinna mõju, ja madala piirkuluga taastuvatest energiaallikatest tulenevast konkurentsist.

424. Liikmesriigid võivad siiski otsustada seda turupõhist üleminekut kiirendada, kui nad keelavad alates teatavast kuupäevast kõnealustel kütustel põhineva energiatootmise. See keeld võib tekitada olukordi, kus kasumlik söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus peab lõppema enne selle majandusliku eluea lõppu, mis võib tähendada seda, et tulud jäävad saamata. Liikmesriigid võivad soovida maksta hüvitist väljaspool kohtumenetlust, et tagada õiguskindlus ja prognoositavus ning hõlbustada rohepöoret.

4.12.1.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

425. Selles jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad meetmete puhul, mida võetakse söe, turba ja põlevkiviga seotud kasumliku tegevuse lõpetamise kiirendamiseks ja mõjutatud ettevõtjatele hüvitise maksmiseks. Selline hüvitis arvutatakse tavaliselt ennetähtaegse lõpetamise tõttu ettevõtjatel saamata jäänud kasumi alusel. See võib hõlmata ka ettevõtjate lisakulusid, näiteks seoses täiendavate sotsiaalsete ja keskkonnakuludega, kui need kulud on otseselt tingitud kasumliku tegevuse ennetähtaegsest lõpetamisest. Lisakulud ei või hõlmata kulusid, mis oleksid tekkinud ka vastupidise stsenaariumi korral.
426. Käesoleva jaoga hõlmatud meetmed võivad hõlbustada teatavate majandustegevusalade või piirkondade arengut. Näiteks võivad sellised meetmed luua võimalusi muude elektritootmisega seotud tegevusalade arendamiseks kooskõlas rohelise kokkuleppega, et korvata ennetähtaegsest lõpetamisest tingitud elektritootmisvõimsuse vähenemist. Meetme puudumisel ei pruugi see areng toimuda samas mahus. Lisaks võib selliste meetmetega saavutatav prognoositavus ja õiguskindlus aidata kaasa söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse korrakohasele lõpetamisele.

4.12.1.3. Ergutav mõju

427. Meede peab kutsuma esile muutuse nende ettevõtjate majanduskäitumises, kes lõpetavad söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse enne selle majandusliku eluea lõppu. Et teha kindlaks, kas see on nii, võrdleb komisjon faktilist stsenaariumi (s.t meetme mõju) vastupidise stsenaariumiga (s.t olukord meetme puudumise korral). Meede ei tohiks põhjustada varustuskindluse meetmete suhtes kohaldatavatest eeskirjadest kõrvalehoidmist.

4.12.1.4. Vajalikkus ja asjakohasus

428. Komisjon leiab, et meede on vajalik, kui liikmesriik suudab tõendada, et meede on suunatud olukorrale, kus see võib tuua kaasa olulise paranemise, mida turg üksi ei suuda saavutada, näiteks võimaldada söel, turbal ja põlevkivil põhineva elektritootmisvõimsuse kasutamise järkjärgulist lõpetamist ning aidata seeläbi kaasa alternatiivsetest energiaallikatest elektritootmise arendamisele, mis ilma meetmeta samas ulatuses ei toimuks. Sellega seoses võib komisjon kaaluda ka seda, kas turg ise oleks saavutanud sarnase CO₂-heite vähendamise ilma meetmeta või kas meede aitab märkimisväärselt kaasa õiguskindluse ja prognoositavuse tagamisele, mis meetme puudumisel ei oleks võimalik, ning seega hõlbustab rohepöört.
429. Lisaks peaks liikmesriik tõendama, et meede on kavandatud eesmärgi saavutamiseks sobiv poliitikavahend, s.t ei tohi olla vähem moonutatavat poliitikat ja abivahendit, mis suudaks saavutada samad tulemused. Näiteks tuleks tõendada, et meede on hästi suunatud, aidates kaasa alternatiivsetest allikatest elektritootmise arendamisele, leevendades mõju elektrituru toimimisele ja tööhõivele, tagades tegevuse lõpetamise prognoositavuse ja samal ajal toetades CO₂-heite vähendamise eesmärkide saavutamist.

4.12.1.5. Proportsionaalsus

430. Abi tuleb põhimõtteliselt anda konkurentsipõhise pakkumismenetluse raames selgete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel kooskõlas jaoga 3.2.1.3⁽¹⁶⁶⁾. Seda nõuet ei kohaldata, kui liikmesriik tõendab, et pakkumismenetlus ei oleks objektiivsetel põhjustel tõenäoliselt konkurentsipõhine. See võib olla nii näiteks juhul, kui potentsiaalsete osalejate arv on liiga väike, tingimisel et see ei tulene diskrimineerivatest valikukriteeriumidest.
431. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, eeldab komisjon, et abi on proportsionaalne ja piirdub minimaalselt vajalikuga.
432. Konkureeriva pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon proportsionaalsust igal üksikjuhul eraldi, et kontrollida, kas hüvitis piirdub minimaalselt vajalikuga. Sellega seoses analüüsib komisjon üksikasjalikult eeldusi, mida liikmesriik kasutas lisakulude ja saamata jäänud kasumi kindlaksmääramiseks, mille alusel arvutati hüvitis tegevuse ennetähtaegse lõpetamise eest, võrreldes eeldatavat kasumlikkust faktilise ja vastupidise stsenaariumide korral. Vastupidine stsenaarium peaks põhinema nõuetekohaselt põhjendatud eeldustel ja realistlikel turusuundumustel ning kajastama iga asjaomase üksuse prognoositavaid tulusid ja kulusid, võttes samal ajal arvesse võimalikke otseseid funktsionaalseid seoseid üksuste vahel.

⁽¹⁶⁶⁾ Punktis 50 esitatud 30 % nõuet jao 4.12 kohaste pakkumismenetluste suhtes ei kohaldata. Liikmesriigid võivad kaaluda täiendavate kriteeriumide, näiteks muu keskkonnakasu saavutamise kriteeriumi kasutamist.

433. Kui söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevus lõpetatakse rohkem kui kolm aastat pärast kompensatsiooni määramist, peab liikmesriik võtma kasutusele mehhanismi kompensatsiooniarvutuse ajakohastamiseks kõige värs-kemate eelduste alusel, välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, miks sellise mehhanismi kasutamine ei ole antud juhtumi erandlike asjaolude tõttu põhjendatud.

4.12.1.6. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

434. Liikmesriik peab määratlema meetme eeldatava keskkonnakasu ja selle kvantifitseerima, väljendades seda võimaluse korral abina välditud CO₂-ekvivalenttonni kohta. Lisaks peab komisjon positiivseks, kui meetmed hõlmavad CO₂ saastekvootide vabatahtlikku tühistamist riiklikul tasandil.

435. Oluline on tagada, et meede oleks üles ehitatud nii, et iga konkurentsimoonus turul oleks võimalikult väike. Kui abi antakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu, mis on mittediskrimineerivatel tingimustel avatud kõiki-dele söe-, turba- või põlevkiviettevõtjatele, eeldab komisjon, et abil on piiratud moonutav mõju konkurentsile ja kaubandusele. Konkurentsipõhise pakkumismenetluse puudumisel hindab komisjon abi mõju konkurentsile ja kaubandusele meetme ülesehituse ja selle mõju alusel asjaomasele turule.

4.12.2. Abi söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisega seotud erakorraliste kulude katmiseks

4.12.2.1. Abi põhjendus

436. Söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamine võib põhjustada märkimisväärseid sotsiaalseid ja keskkonnakulusid elektriijaamade ja kaevandustegevuse tasandil. Liikmesriigid võivad otsustada sellised erakorralised kulud katta, et leevendada lõpetamise sotsiaalseid ja piirkondlikke tagajärgi.

4.12.2.2. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

437. Selles jaos on esitatud siseturuga kokkusobivuse eeskirjad meetmete puhul, mida võetakse söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisest tulenevate erakorraliste kulude katmiseks.

438. Käesoleva jaoga hõlmatud meetmed võivad hõlbustada asjaomase piirkonna sotsiaalset, keskkonnavalast ja ohutu-salast üleminekut.

439. Käesolevat jagu kohaldatakse niivõrd, kui võrd meede ei ole hõlmatud nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsusega konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise soodustamiseks antava riigiabi kohta ⁽¹⁶⁷⁾.

4.12.2.3. Vajalikkus ja asjakohasus

440. Komisjon peab abi erakorraliste kulude katmiseks vajalikuks ja asjakohaseks niivõrd, kui võrd see võib aidata leevendada asjaomases piirkonnas ja liikmesriigis söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamise sotsiaalset ja keskkonnamõju.

4.12.2.4. Ergutav mõju ja proportsionaalsus

441. Erakorraliste kulude katmiseks antavat riigiabi võib kasutada üksnes selliste kulude katmiseks, mis tulenevad söe, turba ja põlevkiviga seotud konkurentsivõimetu tegevuse lõpetamisest.

442. Kaetavate abikõlblike kulude kategooriad on määratletud II lisas. Keskkonnaeeskirjade rikkumisest tulenevad kulud ja jooksva tootmisega seotud kulud ei ole abikõlblikud.

⁽¹⁶⁷⁾ Nõukogu 10. detsembri 2010. aasta otsus konkurentsivõimetute söekaevanduste sulgemise soodustamiseks antava riigiabi kohta (ELT L 336, 21.12.2010, lk 24).

443. Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ⁽¹⁶⁸⁾ või muude asjakohaste liidu eeskirjade⁽¹⁶⁹⁾ kohaldamist, võib erakorraliste keskkonnakulude katmiseks antavat abi käsitada ergutava mõjuga abina üksnes juhul, kui keskkonnakahju põhjustanud üksust või ettevõtjat ei ole võimalik kindlaks teha või teda ei saa õiguslikult kohustada rahastama keskkonnakahju vältimiseks ja heastamiseks vajalikke töid vastavalt põhimõttele „saastaja maksab“.
444. Liikmesriik peab tõendama, et on võetud kõik vajalikud meetmed, sealhulgas õiguslikud meetmed, et teha kindlaks keskkonnakahju põhjustanud vastutav üksus või ettevõtja ning kohustada teda kandma asjakohaseid kulusid. Kui kohaldatava õiguse alusel vastutavat üksust või ettevõtjat ei ole võimalik kindlaks teha või kohustada neid kulusid kandma, võib abi anda kõigi heastamis- või taastamistööde toetamiseks ning sellel võib olla ergutav mõju. Komisjon võib leida, et ettevõtjat ei saa kohustada kandma tema põhjustatud keskkonnakahju heastamise kulusid, kui seda ettevõtjat enam õiguslikult ei eksisteeri ja ühtegi teist ettevõtjat ei saa pidada tema õigusjärglaseks või tema majandustegevuse jätkajaks⁽¹⁷⁰⁾ või kui heastamiskulude katmiseks puudub rahaline tagatis või see ei ole piisav.
445. Abisumma peab piirduma abisaaja erakorraliste kulude katmisega ega tohi ületada tegelikult kantud kulusid. Komisjon nõuab, et liikmesriik määraks selgelt ja eraldi kindlaks abisumma iga abikõlblike kulude kategooria kohta, mis on loetletud II lisas. Kui liikmesriik katab sellised kulud prognooside alusel enne, kui abisaaja need tegelikult kannab, peab ta tegema kantud kulude järelkontrolli, mis põhineb abisaaja poolt abi määratud asutusele esitatud üksikasjalikel aruannetel, sealhulgas arvetel või tõenditel kantud erakorraliste kulude kohta, ning korrigeerima vastavalt eraldatud summasid.

4.12.2.5. Konkurentsile ja kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine

446. Eeldusel, et abi piirdub abisaaja kantud erakorraliste kulude katmisega, leiab komisjon, et sellel on piiratud moonutav mõju konkurentsile ja kaubandusele.
447. Erakorraliste kulude katteks saadud abi tuleb näidata abisaaja kasumiaruandes käibest eraldiseisva tuluartiklina. Kui abisaaja jätkab kauplemist või tegevust pärast söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamist, peab ta pidama nende tegevuste kohta täpset ja eraldi arvestust. Antud abi tuleb hallata nii, et seda ei oleks võimalik üle kanda sama ettevõtja muule majandustegevusele.

4.13. Abi uuringuteks või nõustamisteenusteks kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaküsimustes

4.13.1. Kohaldamisala ja toetatav tegevus

448. Käesolevat jagu kohaldatakse abi suhtes, mida antakse käesolevate suunistega hõlmatud projektide või tegevustega otseselt seotud uuringuteks või nõustamisteenusteks kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaküsimustes. Abi võib anda olenemata sellest, kas uuringule või nõustamisteenusele järgneb käesolevate suunistega hõlmatud investering.
449. Uuring või nõustamisteenus ei tohi olla pidev või perioodiline tegevus ega olla seotud ettevõtja tavapärase tegevuskuludega.

4.13.2. Ergutav mõju

450. Lisaks jaos 3.1.2 kirjeldatud nõuetele kohaldatakse punktis 451 esitatud nõuet.
451. Direktiiviga 2012/27/EL nõutavateks energiaaudititeks antaval abil võib olla ergutav mõju üksnes sel määral, mil energiaaudit lisandub kõnealuse direktiivi kohasele kohustuslikule energiaauditile.

⁽¹⁶⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143 30.4.2004, lk 56).

⁽¹⁶⁹⁾ Vt ka komisjoni teatis „Suunised, mis tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/35/EÜ (keskkonnastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta) artiklis 2 määratletud mõiste „keskkonnakahjustus“ ühtse tõlgendamise“ (2021/C 118/01) (ELT C 118, 7.4.2021, lk 1).

⁽¹⁷⁰⁾ Vt komisjoni 17. oktoobri 2012. aasta otsus C(2012) 558 final riigiabi SA.33496 (2011/N) kohta – Austria – Einzelfall, Altlast, DECON Umwelttechnik GmbH, põhjendused 65–69 (ELT C 14, 17.1.2013, lk 1).

4.13.3. Proportsionaalsus

452. Abikõlblikud kulud on käesolevate suunistega hõlmatud projektide või tegevustega seotud uuringute või nõustamisteenuste kulud. Kui ainult osa uuringust või nõustamisteenusest on seotud käesolevate suunistega hõlmatud investeeringutega, on abikõlblikeks kuludeks nende investeeringutega seotud uuringu või nõustamisteenuse osade kulud.
453. Abi osakaal ei tohi ületada 60 % abikõlblikest kuludest.
454. Abi osakaalu võib suurendada 20 protsendipunkti võrra väikeettevõtjate jaoks läbiviidavate uuringute või osutatavate nõustamisteenuste puhul ning 10 protsendipunkti võrra keskmise suurusega ettevõtjate jaoks läbiviidavate uuringute või osutatavate nõustamisteenuste puhul.

5. HINDAMINE

455. Selleks et konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi veelgi piirata, võib komisjon nõuda teatamiskohustuslike abikavade järelhindamist. Hinnata tuleks kavasid, millega võivad kaasnedä eriti suured konkurentsi- ja kaubandusmoonutused, s.t kavasid, millega võib kaasnedä konkurentsi märkimisväärse piiramise või moonutamise oht, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.
456. Järelhindamine on nõutav abikavade puhul, mille eelarve on suur või millel on uudeid omadusi, või kui on ette näha olulisi muutusi turul, tehnoloogias või õigusnormides. Igal juhul on järelhindamine nõutav kavade puhul, mille riigiabieelarve või arvestatud kulud ületavad 150 miljonit eurot mis tahes aastal või 750 miljonit eurot kava kogukestuse jooksul. Kavade kogukestus hõlmab kava ja võimaliku sellele eelnenud, sarnast eesmärgi ja geograafilist piirkonda hõlmava kava kogukestust alates 1. jaanuarist 2022. Võttes arvesse hindamise eesmärgi ning selleks, et mitte koormata eaproportsionaalselt liikmesriike ja väiksemaid abiprojekte, kohaldatakse järelhindamise nõuet üksnes selliste abikavade suhtes, mille kogukestus on pikem kui kolm aastat, alates 1. jaanuarist 2022.
457. Järelhindamise nõudest võib loobuda abikavade puhul, mis vahetult järgnevad sarnast eesmärgi ja geograafilist piirkonda hõlmavale kavale, mida on juba hinnatud, mille kohta on esitatud komisjoni heakskiidetud hindamiskavale vastav lõplik hindamisaruanne ning mille kohta ei ole tehtud mingeid negatiivseid järeldusi. Kava, mille lõplik hindamisaruanne ei ole kooskõlas heakskiidetud hindamiskavaga, tuleb viivitamata peatada.
458. Järelhindamise eesmärk peaks olema kontrollida, kas täidetud on kava kokkusobivuse aluseks olevad eeldused ja tingimused, eelkõige abimeetme vajalikkus ja tõhusus, võttes arvesse selle üld- ja erieesmärgi, ning anda teavet kava mõju kohta konkurentstile ja kaubandusele.
459. Liikmesriik peab teatama hindamiskava projektist, mis moodustab olulise osa komisjoni hinnangust kavale, järgmiselt:
- a) koos abikavaga, kui selle riigiabieelarve ületab mis tahes aastal 150 miljonit eurot või kava kogukestuse jooksul 750 miljonit eurot; või
 - b) 30 tööpäeva jooksul pärast olulist muudatust, millega suurendatakse kava eelarvet rohkem kui 150 miljoni euroni mis tahes aastal või 750 miljoni euroni kava kogukestuse jooksul; või
 - c) kavade puhul, mis ei kuulu punktide a ja b alla, 30 tööpäeva jooksul pärast eelmise aasta kohta 150 miljonit eurot ületavate kulutuste kajastamist ametlikus raamatupidamisarvestuses.
460. Hindamiskava projekt peab olema kooskõlas komisjoni esitatud ühiste meetodiliste põhimõtetega ⁽¹⁷¹⁾. Komisjoni heakskiidetud hindamiskava tuleb avalikustada.
461. Järelhindamine peab hindamiskava alusel tegema abi andvast ametiasutusest sõltumatu ekspert. Iga hindamise kohta tuleb koostada vähemalt üks vahearuanne ja vähemalt üks lõplik hindamisaruanne. Mõlemad aruanded tuleb avalikustada.

⁽¹⁷¹⁾ Komisjoni talituste töödokument riigiabi hindamise ühise meetodika kohta, 28.5.2014 (SWD(2014) 179 final).

462. Kui abikava jääb grupierandi määruse kohaldamisalast välja üksnes suure eelarve tõttu, hindab komisjon selle kokkusobivust üksnes hindamiskava alusel.
463. Lõplik hindamisaruanne tuleb esitada komisjonile aegsasti, et oleks võimalik hinnata abikava võimalikku pikendamist, ja hiljemalt üheksa kuud enne abikava lõppemist. Seda tähtaega võidakse lühendada kavade puhul, mida tuleb hinnata nende kahe viimase rakendamisaasta jooksul. Iga hindamise täpne ulatus ja kord esitatakse abikava heakskiitmise otsuses. Võimalike järgnevate sarnase eesmärgiga abimeetmete puhul tuleb kirjeldada, kuidas on hindamise tulemusi arvesse võetud.

6. ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE

464. Kooskõlas nõukogu määrusega (EL) 2015/1589⁽¹⁷²⁾ ja komisjoni määrusega (EÜ) nr 794/2004⁽¹⁷³⁾ peavad liikmesriigid esitama komisjonile aastaaruanded.
465. Liikmesriigid peavad säilitama üksikasjalikud andmed kõikide abimeetmete kohta. Need andmed peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et näidata abikõlblike kulude ja abi ülemmäära suhtes kehtestatud tingimuste täitmist. Neid andmeid tuleb säilitada kümme aastat alates abi andmise kuupäevast ja need tuleb nõudmise korral esitada komisjonile.

7. KOHALDAMINE

466. Komisjon kohaldab käesolevaid suuniseid, et hinnata alates 27. jaanuarist 2022 antud või antava kliima-, keskkonnakaitse- ja energiasaldkonna teatamiskohustusliku abi kokkusobivust siseturuga. Ebaseaduslikku abi hinnatakse vastavalt abi andmise ajal kehtinud eeskirjadele.
467. Käesolevate suunistega asendatakse keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020⁽¹⁷⁴⁾.
468. Komisjon teeb liikmesriikidele ettepaneku võtta aluslepingu artikli 108 lõike 1 alusel järgmised asjakohased meetmed:
- liikmesriigid peavad vajaduse korral muutma olemasolevaid keskkonna- ja energiaalaseid abikavasid, et viia need käesolevate suunistega vastavusse hiljemalt 31. detsembriks 2023;
 - Liikmesriike kutsutakse üles väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut punkti 468 alapunktis a esitatud asjakohaste meetmetega kahe kuu jooksul alates käesolevate suuniste avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*. Vastuse puudumise korral eeldab komisjon, et liikmesriik ei ole kavandatud meetmetega nõus.

8. LÄBIVAATAMINE

469. Komisjon kavatab neid suuniseid hinnata alates 31. detsembrist 2027, et uurida nende tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust ja lisaväärtust.
470. Komisjon võib igal ajal otsustada käesolevad suunised läbi vaadata või neid muuta, kui see on vajalik konkurentspoliitikaga seotud põhjustel või selleks, et võtta arvesse liidu muud poliitikat ja rahvusvahelisi kohustusi või mis tahes muul põhjendatud juhul.

⁽¹⁷²⁾ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

⁽¹⁷³⁾ Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

⁽¹⁷⁴⁾ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“ (ELT C 200, 28.6.2014, lk 1).

1. LISA

Jaos 4.11 kohaselt abikõlblike sektorite loetelu

Jaos 4.11.3.1 osutatud sektorid, mis on seotud märkimisväärse riskiga	
NACE kood	Kirjeldus
0510	Kivisöe kaevandamine
0620	Maagaasi tootmine
0710	Rauamaagi kaevandamine
0729	Muude mitteraudmetallide maakide kaevandamine
0811	Dekoratiiv- ja ehituskivi, lubjakivi, kipsi, kriidi ja kiltkivi kaevandamine
0891	Kemikaalide ja mineraalväetiste toorme kaevandamine
0893	Soola kaevandamine
0899	Muu mujal liigitamata kaevandamine
1020	Kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine
1031	Kartuli töötlemine ja säilitamine
1032	Puu- ja köögiviljamahla tootmine
1039	Muu puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine
1041	Õli ja rasva tootmine
1062	Tärklise ja tärklisetoote tootmine
1081	Suhkrutootmine
1086	Homogeenitud toiduainete ja dieettoitude tootmine
1104	Muude destilleerimata kääritatud jookide tootmine
1106	Linnasetootmine
1310	Tekstiilkiudude ettevalmistamine ja ketramine
1320	Riidekudumine
1330	Tekstiili viimistlemine
1391	Silmkoe- ja heegelkanga (trikookanga) tootmine
1393	Vaipade ja vaipkatete tootmine
1394	Nööri-, köie- ja võrgulina tootmine
1395	Lausriide ja lausriidest toodete tootmine, v.a rõivad
1396	Tehnilise ja tööstusliku otstarbega tekstiilide tootmine
1411	Nahkrõivaste tootmine
1431	Suka- ja sokitootmine

NACE kood	Kirjeldus
1511	Nahatöötlemine ja -parkimine; karusnaha töötlemine ja värvimine
1610	Puidu saagimine ja hõõveldamine
1621	Spoonide ja puitplaatide tootmine
1622	Kilpparketi tootmine
1629	Muude puittoodete tootmine; korgist, õlest ja punumismaterjalist toodete tootmine
1711	Paberimassi tootmine
1712	Paberi- ja papitootmine
1722	Paberist kodu- ja hügieenitarvete ning tualettpaberi tootmine
1724	Tapeeditootmine
1920	Puhastatud naftatoodete tootmine
2011	Tööstusgaaside tootmine
2012	Värvainete ja pigmentide tootmine
2013	Muude anorgaaniliste põhikemikaalide tootmine
2014	Muude orgaaniliste põhikemikaalide tootmine
2015	Väetiste ja lämmastikuühendite tootmine
2016	Plasti tootmine algkujul
2017	Sünteeskautšuki (toorkummi) tootmine algkujul
2059	Mujal liigitamata keemiatoodete tootmine
2060	Keemilise kiu tootmine
2110	Põhifarmaatsiatoodete tootmine
2211	Kummirehvide ja sisekummide tootmine; kummirehvide protekteerimine ja taastamine
2219	Muude kummitoodete tootmine
2221	Plastplaatide, -lehtede, -torude ja -profiilide tootmine
2222	Plasttaara tootmine
2229	Muude plasttoodete tootmine
2311	Lehtklaasi tootmine
2312	Lehtklaasi vormimine ja töötlemine
2313	Klaasanumate tootmine
2314	Klaaskiutootmine
2319	Muu klaasi tootmine ja töötlemine, sh tehniline klaas
2320	Tulekindlate toodete tootmine

NACE kood	Kirjeldus
2331	Keraamiliste kivide ja plaatide tootmine
2342	Keraamiliste sanitaarseadmete tootmine
2343	Keraamiliste isolaatorite ja isolatsioonielementide tootmine
2344	Muu tehnilise keraamika tootmine
2349	Muu keraamika tootmine
2351	Tsemenditootmine
2391	Abrasiivtoodete tootmine
2399	Mujal liigitamata muude mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine
2410	Raua, terase ja ferrosulamite tootmine
2420	Terastorude, -õõnesprofiilide jms -toruliitmike tootmine
2431	Külm tõmbamine lattideks
2432	Külmvaltsimine kitsasteks ribadeks
2434	Traadi külm tõmbamine
2442	Alumiiniumitootmine
2443	Plii-, tsingi- ja tinatootmine
2444	Vasetootmine
2445	Muude mitteraudmetallide tootmine
2446	Tuumkütuse töötlemine
2451	Malmivalu
2550	Metalli se pistamine, pressimine, stantsimine ja rullvaltsimine; pulbermetallurgia
2561	Metallitöötlus ja metallpindade katmine
2571	Lõike- ja söögiriistade tootmine
2593	Traaditoodete, kettide ja vedrude tootmine
2594	Kinnituselementide ja keermestatud toodete tootmine
2611	Elektronkomponentide tootmine
2720	Patareide ja akude tootmine
2731	Kiudoptilise kaabli tootmine
2732	Muu elektroonika- ja elektrijuhtmete või -kaabli tootmine
2790	Muude elektriseadmete tootmine
2815	Laagrite, ajamite, hammasülekanne ja ülekandeelementide tootmine
3091	Mootorrataste tootmine
3099	Muude mujal liigitamata transpordivahendite tootmine

Jaos 4.11.3.1 osutatud sektorid, mis on seotud riskiga

NACE kood	Kirjeldus
1011	Liha töötlemine ja säilitamine
1012	Linnuliha töötlemine ja säilitamine
1042	Margariini jms toidurasva tootmine
1051	Piima-, piimatoodete ja juustutootmine
1061	Jahu ja tangainete tootmine
1072	Kuiviku- ja küpsisetootmine; säilitusainetega pagaritoodete tootmine
1073	Makaronide, nuudlite, kuskussi jms makarontoodete tootmine
1082	Kakao, šokolaadi ja suhkrukondiitritoodete tootmine
1085	Valmistoitude tootmine
1089	Mujal liigitamata toiduainete tootmine
1091	Valmissööda tootmine loomakasvatusele
1092	Lemmikloomade valmistoidu tootmine
1107	Alkoholivaba joogi tootmine; mineraalvee ja muu villitud vee tootmine
1723	Paberist kirjatarvete tootmine
1729	Muude paber- ja papptoodete tootmine
2051	Lõhkeaine tootmine
2052	Liimitootmine
2332	Põletatud savist telliste, kivide ja muude ehitustoodete tootmine
2352	Lubja- ja kipsitootmine
2365	Kiudtsemendi tootmine
2452	Terasevalu
2453	Kergmetallide valu
2591	Terasvaatide jms mahutite tootmine
2592	Kergmetalltaara tootmine
2932	Mootorsõidukite muude osade ja lisaseadmete tootmine

2. LISA

Jaos 4.12.2 osutatud kulude määratlus

1. Sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetanud või sellist tegevust lõpetavate ettevõtjate kulud

Ainult järgmised kulukategooriad ja üksnes juhul, kui need tulenevad sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamisest:

- (a) enne vanaduspensioniiikka jõudmist pensionile jäänud töötajate sotsiaaltoetuste maksmise kulud;
- (b) muud erakorralised kulud, mis on seotud töö kaotanud või kaotavate töötajatega;
- (c) riikliku süsteemi välised pensionid ja toetused töötajatele, kes on kaotanud või kaotavad töökoha, ning töötajatele, kellel on õigus selliseid makseid saada enne tegevuse lõpetamist;
- (d) ettevõtjate kulud seoses töötajate taaskohanemisega uute töökohtade leidmiseks väljaspool sõe-, turba- ja põlevkivitööstust, eelkõige koolituskulud;
- (e) tasuta sõe-, turba- ja põlevkivitarned töökoha kaotanud või kaotavatele töötajatele, samuti töötajatele, kellel on õigus selliseid tarneid saada enne tegevuse lõpetamist, või nende tarnete rahaline ekvivalent;
- (f) haldus- ja õigusnormidest ning maksualastest sätetest tulenevad sõe-, turba- ja põlevkivitööstusele iseloomulikud jääkkulud;
- (g) sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamisest tulenevad täiendavad allmaaohutusmeetmed;
- (h) kaevandamisega seotud kahjustused, kui need on põhjustatud sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevusest, mis on lõpetatud või lõpetatakse;
- (i) kõik nõuetekohaselt põhjendatud kulud, mis on seotud endiste elektrijaamade ja kaevandustegevuse alade taastamisega, sealhulgas:
 - veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise eest vastutavatele organitele tehtavate maksetega seotud jääkkulud,
 - muud veevarustusega ja heitvee ärajuhtimisega seotud jääkkulud;
- (j) endiste töötajate tervisekindlustuse jääkkulud;
- (k) kehtivate lepingute ülesütleamise või muutmise kulud (kuni 6-kuulise tootmismahu väärtuses);
- (l) erakorraline sisemine kulum, kui see tuleneb sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamisest;
- (m) pinna rekultiveerimise kulud.

Punktides g, h, i ja m osutatud kulukategooriate abikõlblikest kuludest tuleb maha arvata maa väärtuse kasv.

2. Mitme ettevõtja kantavad kulud

Üksnes järgmised kulukategooriad:

- (a) riikliku süsteemi väliste sotsiaalkindlustuskulusid katvate maksete suurenemine, mis on tingitud maksjate arvu vähenemisest sõe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamise tõttu;

-
- (b) söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamisest tulenevad kulutused veevarustusele ja heitvee ärajuhtimisele;
- (c) veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise eest vastutavatele organitele tehtavate maksete suurenemine, kui see tuleneb maksustatud tootmise vähenemisest pärast söe, turba ja põlevkiviga seotud tegevuse lõpetamist.
-